

**ALUEELLINEN LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLI-
NEN ASiantuntijaryhmä sosiaalityöntekijän
työskentelyn apuna**

Annu Mahonen
Pro gradu -tutkielma
Kuopion yliopisto
Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Sosiaalityön ja sosiaalipedagogii-
kan laitos
Sosiaalityö
Marraskuu 2009

KUOPION YLIOPISTO, Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos, Sosiaalityö

MAHONEN ANNU: Alueellinen lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä
sosiaalityöntekijän työskentelyn apuna

Opinnäytetutkielma, 82 sivua, 5 liitettä (27 sivua)

Ohjaajat: Professori Pirjo Pölkki
  Ma. yliassistentti Raija Väisänen
  Projektikoordinaattori Tarja Pitkänen

Marraskuu 2009

Avainsanat: sosiaalityö, lastensuojelu, moniammatillinen yhteistyö, lastensuojelulaki

Tutkimuksen tarkoituksena on ollut kuvata lastensuojelulain (417/2007) pykälän 14 mukaisten lastensuojelun asiantuntijaryhmien toimintaa ja tuottaa tietoa siitä, miten tutkimuksessa mukana olleiden kuntien lastensuojelun sosiaalityöntekijät ovat kokeneet alueellisesti järjestettyjen lastensuojelun asiantuntijaryhmien toiminnan. Tutkimuksessa selvitettiin, miksi ja millaisissa tapauksissa sosiaalityöntekijät olivat käyttäneet asiantuntijaryhmiä työskentelyn apuna ja millaisia kokemuksia heille oli syntynyt. Lisäksi selvitettiin sitä, miksi sosiaalityöntekijät eivät olleet käyttäneet asiantuntijaryhmiä työskentelyn apuna.

Tutkimuksen kohteena olivat Keski-Suomen ja Pohjois-Savon alueelliset lastensuojelun moniammatilliset asiantuntijaryhmät. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä kyseisten ryhmien toiminnassa mukana olleiden kuntien lastensuojelun sosiaalityöntekijöiltä. Kysely sisälsi sekä tilastollisia että laadullisia kysymyksiä. Tilastollinen aineisto käsiteltiin SPSS for Windows ohjelmalla.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että asiantuntijaryhmiä oli käytetty useissa erilaisissa asiakastapauksissa, eniten huostaanoton suunnittelussa/päätöksenteossa ja sijaishuoltoon liittyvissä asioissa. Asioita, jotka olivat vaikuttaneet asiantuntijaryhmien käyttöön, oli useita. Kokemukset asiantuntijaryhmien käytöstä olivat positiivisia. Asiantuntijaryhmien käyttämättä jättämiseen suurimmat vaikutukset olivat olleet sillä, että paikallinen moniammatillisuus oli ollut riittävää ja että sosiaalityöntekijöillä ei ollut ollut sellaisia asiakastapauksia, joissa he olisivat tarvinneet muiden ammattialojen konsultointia. Lisäksi käyttämättä jättämiseen oli sellaisia syitä, joilla ei tarvitsisi olla vaikutusta asiantuntijaryhmien käyttämättä jättämiseen.

Yksi keskeisimmistä asioista, joka tuli tutkimuksessa esille, on se, että asiantuntijaryhmistä ei ole vielä tarpeeksi tietoa. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että asiantuntijaryhmien toiminta on sosiaalityöntekijöille vielä melko uutta ja he tarvitsisivat lisää perustietoa kyseisistä ryhmistä. Ryhmien toiminta koetaan kuitenkin positiivisena ja tarpeellisena.

UNIVERSITY OF KUOPIO, Faculty of Social Sciences
Department of Social Work and Social Pedagogy, Social Work

MAHONEN ANNU: Areal Child Welfare's Multiprofessional Consultant Team as Social Worker's Assistance

Master's thesis, 82 pages, 5 appendices (27 pages)

Advisors: Professor Pirjo Pölkki
                                      Senior assistant Raija Väisänen
                                      Project co-ordinator Tarja Pitkänen

November 2009

Key words: social work, child welfare, multiprofessional co-operation, child welfare law

The purpose of the research has been to describe the action of the child welfare's consultant teams of the fourteenth article of the child welfare law (417/2007). The purpose has also been to produce knowledge what kind of experiences child welfare social workers have considering the areal child welfare's consultant teams. In this research the aim was to find out why and in which kind of situations social workers had used the assistance of the consultant teams and what kind of experiences they had about them. Added to this the aim was also to find out why social workers had not used the consultant teams.

The teams which were studied are called Keski-Suomi's and Pohjois-Savo's areal child welfare's multiprofessional consultant teams. The material of the research was collected with an electronic questionnaire. The questionnaire was focused to the child welfare's social workers who worked at those municipalities which participated in these areal teams. The questionnaire included both statistical and qualitative questions. The statistical data was processed with SPSS for Windows program.

The findings of the research show that consultant teams were used in many different kinds of client cases, most in planning or making decisions concerning custody and foster care. There were many matters which had had an impact to the decision to use consultant teams. Experiences of the use of the teams were positive. The sufficiency of the local multiprofessional co-operation and the lack of the cases where consultation was not needed had the biggest influence for the decision not to use the consultant teams. There was also those kinds of reasons that don't have to have impact to the decision to not to use the consultant teams.

One of the main findings that came up in the research was that there is not yet enough information of the consultant teams. The findings showed that the way of action of the consultant teams is still quite new from the perspective of social workers. Social workers would need more basic information of the teams. The action of the teams is though seen positive and necessary.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	3
2 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ.....	6
2.1 Matkalla moniammatilliseen yhteistyöhön.....	6
2.2 Moniammatillisen yhteistyön käsite.....	7
2.3 Moniammatillisen yhteistyön kannalta keskeisiä käsitteitä.....	9
2.3.1 Asiantuntijuus.....	9
2.3.2 Dialogi.....	11
2.3.3 Moniäänisyys.....	12
2.3.4 Sosiaalisesti jaettu kognitio.....	13
2.4 Moniammatillisen yhteistyön käytännön näkökulmia.....	13
2.5 Moniammatillisen yhteistyön edellytykset ja haasteet.....	16
3 LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ.....	20
3.1 Moniammatillisen yhteistyön tarve lastensuojelussa.....	20
3.2 Lastensuojelun moniammatillisen yhteistyön aiempi tutkimus.....	23
3.3 Lastensuojelun moniammatillista yhteistyötä määrittävät lait.....	25
3.4 Lastensuojelun asiantuntijaryhmä moniammatillisen yhteistyön muotona.....	29
3.5 Alueellinen yhteistyö ja asiantuntijaryhmät.....	32
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	35
4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma.....	35
4.2 Tutkimusaineisto ja sen hankinta.....	36
4.3 Tutkimuksen vastaajajoukko.....	43
4.4 Aineiston analyysi.....	47
4.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	48
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	51
5.1 Asiantuntijaryhmän merkitys.....	51
5.2 Asiantuntijaryhmän käyttö.....	56
5.3 Asiantuntijaryhmän käyttämättä jättäminen.....	65
5.4 Asiantuntijaryhmän käyttö tulevaisuudessa.....	68
6 YHTEENVETO JA POHDINTA.....	72
LÄHTEET.....	78
LIITTEET.....	83
Liite 1: Kyselylomake.....	83
Liite 2: Kyselyn saatekirje.....	88
Liite 3: Tilastollisen aineiston frekvenssijakaumat.....	89
Liite 4: Keski-Suomen asiantuntijaryhmän yhteenvetolomake asiakastapauksen esittelyä varten.....	106
Liite 5: Pohjois-Savon asiantuntijaryhmän yhteenvetolomake asiakastapauksen esittelyä varten.....	108

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ollut kuvata lastensuojelulain (417/2007) pykälän 14 mukaisia lastensuojelun asiantuntijaryhmiä ja tuottaa tietoa siitä, miten tutkimuksessa mukana olleiden kuntien lastensuojelun sosiaalityöntekijät ovat kokeneet alueellisesti järjestettyjen lastensuojelun asiantuntijaryhmien toiminnan. Moniammatillinen yhteistyö on viimeaikoina noussut yhdeksi keskeiseksi aiheeksi sosiaalityössä esimerkiksi lastensuojelulain uudistuksen myötä. Moniammatillisesta yhteistyöstä on keskusteltu paljon myös muiden sosiaalityön alueiden parissa.

Lastensuojelun ongelmat monimutkaistuvat ja siksi ongelmien ratkaisemiseen ja lastensuojeluun liittyvien päätösten tekoon tarvitaan monipuolista ja laaja-alaista asiantuntemusta. Tämän takia lastensuojelussa tarvitaan eri alojen asiantuntijoiden yhteistyötä. Lastensuojelutyön suunnittelun ja toteuttamisen kannalta on tärkeää, että sosiaalityöntekijä saa tarvittavat konsultaatiot, arvioinnit ja lausunnot yhteistyötahoilta. Esimerkiksi huostaanoton valmistelut ovat tilanteita, joissa tarvitaan eri asiantuntijoiden ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Eri asiantuntijoiden välisellä yhteistyöllä voidaan parhaimmillaan lisätä lastensuojelun työntekijöiden kykyä tunnistaa lapsen eri ongelmia ja tarjota apua jo varhaisessa vaiheessa. (HE 252/2006, 2.1.1 ja 2.3.)

Lastensuojelulaki (417/2007) astui voimaan 1.1.2008. Lain keskeisinä tavoitteina ovat olleet lapsen ja vanhempien osallisuuden ja oikeusturvan tehostaminen, viranomaisten välisen yhteistyön lisääminen sekä kunnan velvollisuuksien täsmentäminen (kts. esim. Taskinen 2007, 7-9 tai LsL 417/2007). Laki on tuonut kunnille uusia lastensuojeluvaihtoehtoja. Velvoitteet koskevat sosiaalitoimea ja muita viranomaisia. Laki korostaa moniammatillista yhteistyötä ja eri toimijoiden merkitystä lastensuojelussa. Se nostaa moniammatillisuuden entistä keskeisemmäksi osaksi lastensuojelua. (LsL 417/2007.) Lastensuojelussa moniammatillinen yhteistyö ei kuitenkaan ole uusi käsite, koska lastensuojelua toteutetaan monien eri palveluiden parissa.

Lastensuojelulaki (417/200) 14§ on tuonut kunnalle veloitteen perustaa lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa. Asiantuntijaryhmän tarkoitus on turvata moniammatillisen asiantuntijuuden saaminen ja aut-

taa sosiaalityöntekijää vaikeissa asiakastapauksissa. (LsL 417/2007 14§.) On erittäin tärkeää tietää, miten kyseinen laki toimii käytännössä. On tärkeää selvittää, miten sosiaalityöntekijät kokevat uuden lain pykälän 14, koska se on suunniteltu ajatellen juuri heidän työtään. Kunnat ovat tällä hetkellä yhteiskunnan muutospaineiden ja taloudellisen tilanteen takia haasteiden edessä. Jotta kunnat pystyisivät vastaamaan näihin haasteisiin, kuntien tulisi kehittää uusia palvelumuotoja ja työmenetelmiä. Myös kuntien keskinäistä yhteistyötä tulisi kehittää ja vahvistaa. Tämä tutkimus on tärkeä monesta eri näkökulmasta. Se on tärkeä nykyisen lastensuojelulain, uuden toimintamuodon sekä moniammatillisen ja alueellisen yhteistyön kannalta.

Keski-Suomessa ja Pohjois-Savossa toimivat omat alueelliset lastensuojelun moniammatilliset asiantuntijaryhmät. Tutkimus keskittyy sosiaalityöntekijöiden kokemuksiin näiden kahden asiantuntijaryhmän toiminnasta. Keski-Suomen lastensuojelun kehittämissyksikkö ja Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö ovat keskeisessä asemassa omien alueidensa lastensuojelun moniammatillisten asiantuntijaryhmien koordinoinnissa. Keski-Suomessa tärkeässä asemassa asiantuntijaryhmän toiminnan kannalta on myös Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat sosiaalityö, lastensuojelu ja moniammatillinen yhteistyö. Moniammatillisen yhteistyön kannalta tärkeitä käsitteitä ovat myös asiantuntijuus, dialogi, moniäänisyys ja sosiaalisesti jaettu kognitio. Tutkimusaihetta tarkastellaan moniammatillisen yhteistyön viitekehyksestä. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys liittyy moniammatillisen yhteistyön käsitteelliseen jäsentämiseen. Tutkimuksen lähestymistapoina voidaan pitää edellä mainittujen keskeisten käsitteiden avaamista sekä moniammatillisen yhteistyön teoreettis-käytännöllisiä malleja ja teoria-käytäntö – suhdetta.

Moniammatillista yhteistyötä on tutkittu yleisesti eri aihepiirien yhteydessä. Erityisesti terveydenhuollon puolella moniammatillisella yhteistyöllä on vahva perinne ja sitä on tutkittu paljon. Vaikka moniammatillisella työllä on suuri rooli myös sosiaalitoimen puolella, erityisesti lastensuojelussa, ei siitä kuitenkaan ole paljon julkaistua tutkimusta. Alueelliset lastensuojelun moniammatilliset asiantuntijaryhmät ovatkin aiheena tutkimisen arvoisia, koska tällaisista suurista alueellisista ryhmistä ei ole vielä laajempaa tut-

kimustietoa. Lastensuojelun moniammatillisen yhteistyön aiempaa tutkimusta käsitellään laajemmin luvussa 3.2.

Tutkimus on luonteeltaan kuvaileva ja sen tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, miten tutkimuksessa mukana olleiden kuntien lastensuojelun sosiaalityöntekijät ovat kokeneet alueellisesti järjestettyjen lastensuojelun asiantuntijaryhmien toiminnan. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään erilaisia näkökulmia asiantuntijaryhmien käytöstä. Tutkimuksessa haettiin vastauksia muun muassa siihen, miksi sosiaalityöntekijät ovat käyttäneet asiantuntijaryhmiä työskentelynsä apuna ja millaisia kokemuksia heillä on ryhmien käytöstä. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään myös sitä, miksi sosiaalityöntekijät eivät olleet käyttäneet asiantuntijaryhmiä työskentelynsä apuna.

2 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

2.1 Matkalla moniammatilliseen yhteistyöhön

Sosiaalityö, kuten muut ammattikunnat ovat pyrkineet itsenäisen ammatillisen asiantuntija-aseman ja professionaalisen autonomian tavoitteluun. Näihin tavoitteisiin on pyritty rajaamalla ja osoittamalla profession oma pätevyysalue, muodostamalla yhtenäisen ammatillinen oppi ja käytäntö sekä perustamalla erikoistava koulutus. (Karvinen 1996, 32–33.) Konttisen (1997, 48) mukaan professioilla tarkoitetaan ”ammattikuntia, joiden edustajat soveltavat erikoistunutta tieteellistä tietoa työtehtäviinsä”. Rajattu ammatillinen asiantuntijuus on ollut oleellinen osa professionaalistumiskehitystä, jonka puitteissa ammatillinen pätevyys, koulutusinstituutiot ja asiantuntijuus ovat kehittyneet. Professionaalinen järjestelmä, ammatillisen asiantuntemuksen luonne ja ammattikuntien keskinäiset suhteet ovat kuitenkin muuttumassa. (Karvinen 1996, 32–33.)

Nykyään ihminen pyritään näkemään monista eri puolista koostuvana kokonaisuutena. Mikään ammattiryhmä ei kuitenkaan pysty yksin hallitsemaan nopeasti uusiutuvaa ja kasvavaa tietomäärää. Siksi sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan moniäänisyyttä. Moniammatillinen yhteistyö nähdäänkin välineenä, jonka avulla pystytään vastaamaan tuleviin ja nykyisiin haasteisiin. (Isoherranen 2005, 8.) Pyrkimys tieteiden väliseen yhteistyöhön on kehittynyt vähitellen. Näin on myös sosiaali- ja terveysalalla. Vaikka moniammatillinen yhteistyö koetaan tärkeänä, on erikoistuminen yhä tärkeää. Erikoistuminen tarjoaa mahdollisuuden syvällisen tiedon hallintaan. Moniammatillinen yhteistyö tarjoaa hyvän väylän hyödyntää erikoisosaamista eri asiantuntijoiden välisen vuorovaikutuksen avulla. (emt. 2005, 31–32.)

Erikoistuneiden ammattien väliset rajanvedot voivat olla hyödyllisiä erityisosaamista vaativien tehtävien hoitamisessa (Seikkula & Arnkil 2005, 9). Sektoroitunut tapa ratkaista ongelmia voi kuitenkin hankaloittaa ongelman ratkaisua, koska kaikki asiat, esimerkiksi ihmisten arkiset toiminnot, eivät ole sektorijakoisia (emt. 2005, 25). Pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen eriytyneen osaamisen sijaan näkyy yhä enemmän niin työelämässä kuin tieteissä (Isoherranen 2005, 29). Moniammatillisessa yhteistyössä yksilön asiantuntijuus täydentää muiden asiantuntijoiden osaamista (emt. 2005, 27). Jos

jokainen asiantuntija hoitaa vain oman osaamisalueensa, eikä tietoa koota systemaattisesti yhteen ja yhteistä keskustelua ei synny, työ pirstaloituu (emt. 2005, 30).

Samaan aikaan, kun asiantuntijoiden erikoistuminen koetaan tärkeänä, yhteiskunnan ongelmat muuttuvat yhä monimutkaisemmiksi. Monet ongelmat kietoutuvat toisiinsa ja ongelmien keskinäiset yhteydet tulevat yhä vaikeammin havaittaviksi. Asiantuntijatyötä odotetaan ongelmien ratkaisemiseksi osaamista, joka ei enää sijoitukaan tieteenala-kohtaisesti. Ongelmien ratkaisemiseksi on alettu pyrkiä moniammatillisuuteen ja monitieteisyyteen. Tavoitteena yhdistää erilaista asiantuntemusta ja kehittää asiantuntemusta toisiinsa yhdistyneenä. (Launis 1997, 125.) Käytännössä moniammatillisuudesta puhuttaessa on tarkoitettu erilaisten verkostojen hyödyntämistä. Erilaisten moniammatillisten työryhmien merkitys onkin kasvanut yhtenä työn järjestämisen muotona sosiaali- ja terveysalalla. (Jalava & Virtanen 1995, 30 ja 23.)

Isoherrasen (2005, 160) mukaan ”moniammatillinen yhteistyö on tullut jäädäkseen”. Hänen mukaansa moniammatillinen yhteistyö vastaa moniin suuriin haasteisiin, joita ovat esimerkiksi asiakaslähtöisyys, kokonaisuuksien ja verkostojen huomioiminen sekä tasa-arvoinen ja joustava yhteistyö.

2.2 Moniammatillisen yhteistyön käsite

Yhteistyön käsite on osoittautunut monissa tutkimuksissa laajaksi ja vaikeasti määriteltäväksi käsitteeksi. Organisaatiotutkimukseen perehtyneen Vornasen (1995, 96) mukaan keskeistä yhteistyön käsitteen lähestymisessä on eri asiantuntijoiden yhteisten toimintatapojen ja tavoitteen sekä vuorovaikutuksen ja yhdessä työskentelyn tarkastelu. Yhteistyön käsitteen saatua moniammatillisen merkityksen, on käsitteestä tullut entistä moniulotteisempi.

Moniammatillisen yhteistyön käsite nousi esiin, kun sitä alettiin käyttää eri asiantuntijoiden välisen yhteistyön kuvaamisessa 1980-luvun lopulla. Suomessa käsite vakiintui 1990-luvulla. (Isoherranen 2005, 13.) Pohjolan (1999, 110) mukaan moniammatillinen yhteistyö nousi 1990-luvulla yhdeksi hyvinvointipalvelujen avainkäsitteeksi. Moniammatillisen yhteistyön käsite ei ole aina selkeä määriteltävä (Isoherranen 2005, 13; Met-

teri 1996, 10). Käsitettä voidaan käyttää eri yhteyksissä ja sitä voidaan tarkastella monenlaisista näkökulmista. Moniammatillisen yhteistyön käsite on ”eräänlainen sateenvarjokäsite, joka pitää sisällään monenlaisia ja – tasoisia ilmiöitä”. (Isoherranen 2005, 13.)

Suomen kielessä on vain yksi moniammatillisen yhteistyön käsite. Käsitettä käytetään kuvaamaan asiantuntijoiden yhteistyötä erilaisissa tilanteissa. Suomessa käytetään myös käsitettä moniammatillinen tiimityö. Moniammatillinen (multiprofessional) yhteistyö on käsitteenä laajempi kuin moniammatillinen tiimityö. (Isoherranen 2005, 15–16.) Moniammatillisella tiimillä tarkoitetaan tiettyä ryhmää, joka käsittää erilaisen koulutuksen saaneita asiantuntijoita. Nämä asiantuntijat ”tapaavat toisensa säännöllisesti koordinoidakseen työtään palvelujen tarjoajina yhdelle tai useammalle asiakkaalle tietyllä alueella”. (Qvretveit 1995, 29; kts. myös Heikkinen 2002, 16–17.)

Englannin kielessä on useampia moniammatillista yhteistyötä kuvaavia käsitteitä, joilla on eri piirteitä (Isoherranen 2005, 15–16). Multiprofessional co-operation käsite tarkoittaa ”yhteistyötä, jossa perinteiset hierarkiat, valta-asemat ja työnjaot ovat voimassa” (Metteri 1996, 10). Englanninkielisessä kirjallisuudessa käytetään multiprofessional käsitteen lisäksi myös kahta muuta moniammatillista yhteistyötä kuvaavaa käsitettä. (Isoherranen 2005, 16.) Interprofessional (interdisciplinary) collaboration tarkoittaa roolien, tietojen, taitojen ja vastuiden yhteen sopeuttamista. Yhteisessä työskentelyssä pyritään tällöin vaihtamaan ja jakamaan tietoa. Käsite korostaa yhteisen ajan ja paikan merkitystä tiedon vaihdossa. (Isoherranen 2005, 16; Metteri 1996, 10.) Transprofessional (transdisciplinary) collaboration taas tarkoittaa tarkoituksenmukaista ammatillisten rajojen rikkomisen mahdollisuutta. Suomen kielessä moniammatillinen yhteistyö todellakin on siis sateenvarjokäsite, koska se sisältää monia eri piirteitä, jotka ovat esimerkiksi englannin kielessä jakaantuneet omiksi käsitteikseen (Isoherranen 2005, 16–17).

Sosiaali- ja terveysalalla moniammatillinen yhteistyö nähdään eri asiantuntijoiden työskentelynä, jossa pyritään huomioimaan asiakas kokonaisuutena. Yhteistyössä eri asiantuntijat pyrkivät vuorovaikutuksen avulla yhteiseen tavoitteeseen ja yhteiseen näkemykseen asiakkaan tarvitsemista toimenpiteistä. Moniammatilliseen yhteistyöhön liittyy hyvin kiinteästi asiakaslähtöisyys. (Isoherranen 2005, 14.)

Moniammatillisuus voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen moniammatillisuuteen. Sisäisellä moniammatillisuudella tarkoitetaan moniammatillisuutta, jossa oman työyhteisön sisällä hyödynnetään eri koulutustaustoja omaavien asiantuntijoiden osaamista. Ulkoisella moniammatillisuudella taas tarkoitetaan organisaatioiden rajat ylittävää moniammatillista yhteistyötä. Ulkoinen moniammatillisuus voidaan ymmärtää vielä suppeassa tai laajassa viitekehyksessä. Suppeassa viitekehyksessä sillä tarkoitetaan moniammatillista yhteistyötä esimerkiksi tietyn asiakkaan asiassa, jolloin tarvittava asiantuntijuus päätetään asiakastapauksen perusteella. Laajassa viitekehyksessä sillä tarkoitetaan laajempaa moniammatillista yhteistyötä, esimerkiksi kehittämis- ja suunnittelutoimintaa. Sisäisellä ja ulkoisella moniammatillisuudella on paljon yhteistä. Keskeistä molemmissa on se, että moniammatillinen yhteistyö organisoidaan tarvittavan osaamisen kannalta järkevästi ja yhteistyössä mukana olevien asiantuntijoiden osaaminen tehdään näkyväksi. (Karila & Nummenmaa 2001, 146–147.)

2.3 Moniammatillisen yhteistyön kannalta keskeisiä käsitteitä

2.3.1 Asiantuntijuus

Käsitteitä asiantuntijuus ja ammatillisuus käytetään monesti päällekkäisinä käsitteinä, mitä ne eivät kuitenkaan ole. Linden (1999, 120) kuvaa edellä mainittujen käsitteiden eroja. Hänen mukaansa ammatillisuus on asiantuntijuutta tarkempi ja rajatumpi käsite. Voidaan sanoa, että profession ammatillisuus ratkaisee tietyn ongelman. Asiantuntijuus puolestaan on ammatillisuuden käsitettä monimuotoisempi. Linden sanoo, että ”asiantuntijuus on vain tietyllä professionilla”. Asiantuntijuuteen liittyy tiedon jakamista, tulkitsemista ja etsimistä. Asiantuntijuutta voidaan kuitenkin siirtää muille professionille sopimalla tavoitteista ja käytännöistä. Tällöin asiantuntijuus muodostuu ”yhteiseksi tiedoksi, yhteisten suunnitelmien tekemiseksi, tasa-arvoisuudeksi ja rinnakkaistyöksi”. Moniammatillisessa yhteistyössä ”spesifi ammatillisuus katoaa ja tilalle tulee asiantuntijuus”. (emt. 1999, 120.)

Metterin (1996, 12–13) mukaan perinteinen käsitys asiantuntijuudesta perustuu käsitykseen suljetun erityistiedon tuottamasta ajatuksesta oman asiantuntijatiedon ylivertaisuudesta. Hänen mukaansa asiantuntijuuteen liittyy myös käsitys asiantuntijuudesta yksilöllisenä ominaisuutena, mikä aiheuttaa sen, että ammatin rajoista ja sen riippumattomuudesta pidetään tiukasti kiinni. Tällainen vanha asiantuntijuuskäsitys estää Metterin mukaan usein tunnistamasta eri asiantuntijaryhmien keskinäistä riippuvuutta. Myös Karilan ja Nummenmaan (2001, 104) mukaan asiantuntijuus määritellään usein yksilön ominaisuudeksi.

Viime vuosikymmeninä on noussut yhä useammin esiin kysymys ammattitaidon ja asiantuntijuuden luonteesta. Tarkastelun kohteena on ollut erityisesti ammattitaidon ja asiantuntijuuden yksilöllinen ja yhteisöllinen ulottuvuus. Ammattitaito ja asiantuntijuus nähtiin aiemmin yksilöiden taitavana toimintana. Nykyään ne nähdään yhä useammin ”verkostojen ja organisaatioiden kykynä ratkaista yhdessä uusia ja muuttuvia ongelmia”. Tätä näkökulmaa kuvaavia käsitteitä ovat esimerkiksi moniammatillisuus, jaettu asiantuntijuus sekä asiantuntijuuden rajojen ylitykset. (Karila & Nummenmaa 2001, 22–23.)

Moniammatilliseen yhteistyöhön liittyy keskeisesti myös jaetun asiantuntijuuden käsite. Jaettu asiantuntijuus kuvaa asiantuntijuutta, jossa asiantuntijuus ei ole yksilön ominaisuus, vaan useamman henkilön yhteistä jaettua osaamista (Lehtinen & Palonen 1997, 116). Se voidaan myös nähdä yhdistelmänä useamman henkilön hankkimasta osaamisesta (Rekola 2008, 145). Seikkulan & Arnkilin (2005, 10) mukaan jaettu asiantuntijuus viittaa sellaiseen asiantuntijuuteen, joka ylittää yksittäisten asiantuntijoiden osaamisen. Karilan & Nummenmaan (2001, 23) mukaan jaetun asiantuntijuuden käsitteellä voidaan viitata esimerkiksi tilanteeseen, jossa useammat ihmiset jakavat tietoa ja voimavaroja saavuttaakseen tavoitteen, jota yksittäinen ihminen ei pystyisi tavoittamaan. Jaettu asiantuntijuus voidaan Hakkaraisen, Longan ja Lipposen (2001, 143) mukaan ymmärtää yleisemmin sanottuna sosiaalisesti jaettuna kognitiona. Tällä he viittaavat Karilan ja Nummenmaan edellä esittämään prosessiin, jonka aikana useat ihmiset jakavat älyllisiä voimavaroja saavuttaakseen jotakin, jota yksittäinen ihminen ei voisi saavuttaa.

Asiantuntijuuden yhteydessä on tärkeää määritellä myös yhteistyön käsite, koska esimerkiksi Launiksen (1997, 126) mukaan asiantuntijayhteistyön tarve on tiedostettu jo

pitkään. Hänen mukaansa yhteistyö voidaan nähdä asiantuntijatyössä eri tavoin. Yksilöasiantuntijuuden näkökulmasta yhteistyö nähdään asiantuntijan ominaisuutena, esimerkiksi yhteistyötaitoina. Moniammatillisen asiantuntijuuden näkökulmasta yhteistyön ymmärtäminen edellyttää laajaa toimintatapojen ja vuorovaikutustapojen tarkastelua. Kysymyksessä on siis historiallisesti kehittynyt työskentelytapa, ei asiantuntijan ominaisuus. (emt. 1997, 126.)

2.3.2 Dialogi

Dialogeihin perehtyneen Mönkkösen (2002, 12 ja 33) mukaan dialogin käsitteellä tarkoitetaan ihmisten välistä sosiaalista kommunikaatiota, jolle on ominaista sosiaalisuus, vastavuoroisuus ja tasavertaisuus. Lastensuojelun ongelmien luonne vaatii useasti vallan käyttöä. Mönkkösen (2002, 26) mukaan vallan käyttö asettaa luottamuksellisen ja tasa-arvoisen suhteen koetukselle. Hänen mukaansa dialogisuudella voidaan tuoda sosiaalialan vaikeisiin asiakastilanteisiin yhteistoiminnallisempaa näkökulmaa. Tällöin vastuu erilaisten tilanteiden arvioinnista ja ratkaisujen tekemisestä nähdään olevan yhteisöllinen ja vuorovaikutuksellinen kysymys.

Isoherrasen (2005, 25) mukaan dialogi on erittäin keskeinen käsite moniammatillisen yhteistyön kannalta. Hänen mukaansa dialogi toimii välineenä, jonka avulla voidaan rakentaa yhteistä jaettua ymmärrystä. Dialogin tavoitteena onkin saavuttaa ”uusi yhteinen ymmärrys, jota kukaan ei voi yksin saavuttaa”. Seikkulan & Arnkilin (2005, 89) mukaan ”dialoginen keskustelu rakentaa keskusteluun osallistujien yhteistä, jaettua todellisuutta”. Heidän mukaansa ”tavoitteena on ymmärtää lisää toisen sanomasta, joka taas auttaa puhujaa itseään ymmärtämään enemmän omasta näkökulmastaan”. Seikkula & Arnkil (2005, 91) kuitenkin korostavat, että dialogissa tärkeintä ei ole yhteisen vastuksen etsiminen, vaan eri näkökulmien esille tuominen ja pohdinta.

Dialogista puhuttaessa on tärkeää huomioida dialogin ja dialogisuuden ero. Seikkula & Arnkil (2005, 84) esittävät Markovan (1990) näkemyksen käsitteiden eroista. Markovan mukaan dialogi viittaa ihmisten väliseen kommunikaatioon, kun taas dialogisuus on enemmänkin eräänlainen maailmankuva. Dialogissa tärkeintä on vastavuoroisuus (Seikkula & Arnkil 2005, 90). Keskeistä dialogissa on myös siihen asennoituminen, ei

niinkään tekninen osaaminen (emt. 2005, 15). Dialogi eroaa perinteisestä keskustelusta siinä, että sen tavoite on ilmiön tutkiminen yhdessä. Olennainen ero on siis se, että aihetta tarkastellaan eri näkökulmista, mutta näkökulmaeroihin ei kiinnitetä huomiota. Moniäänisyys on dialogille ominainen piirre, koska dialogin tavoite on pohtia erilaisia käsityksiä rinnakkain. (Isoherranen 2005, 25; kts. myös Mönkkönen, Nurro ja Väisänen 1999, 24.) Seikkulan & Arnkilin (2005, 86) mukaan ”dialogisuudessa huomio kiinnittyy rajalle, ihmisten väliseen kohtaamiseen”. Tällä he tarkoittavat sitä, että vuorovaikutustilanne ja vuorovaikutuksen eri muodot tulee ottaa huomioon keskustelussa. Dialogissa puhuja esimerkiksi pyrkii huomioimaan muut läsnäolijat ja tilanteen sosiaalisen kontekstin.

2.3.3 Moniäänisyys

Isoherranen (2005, 18) käsittelee moniammatillisen yhteistyön ohessa moniäänisyyden eli polyfonian käsitettä. Hänen mukaansa moniäänisyyden käsite tulee kirjallisuudentutkija Michael Bahtinilta, joka kuvaa käsitteellä esimerkiksi sanojen erilaisia merkityksiä ja ristiriitaisuuksia. Myös Hujala (2008, 13 ja 28) viittaa tutkimuksessaan moniäänisyyden käsitteen kohdalla Bahtiniin, jonka mukaan moniäänisyydelle on olennaista, että erilaiset näkökulmat ovat esillä yhtä aikaa. Hän esittelee myös Hazenin sovelluksen moniäänisyyden käsitteestä, jonka mukaan ”moniäänisessä organisaatiossa todellisuus syntyy kaikkien organisaation jäsenten yhteisvaikutuksesta”. Moniäänisyyttä esiintyy organisaatiossa aina, vaikka kaikki äänet eivät välttämättä ole yhtä voimakkaita tai samanarvoisia. (emt. 2008, 13–14.)

Moniäänisyys voidaan ymmärtää moniammatillisen yhteistyön yhteydessä vuorovaikutustilanteissa syntyvistä puhujien erilaisista äänistä, joihin vaikuttavat puhujien näkökulmat ja taustat. Moniäänisyys on tärkeä pohja moniammatillisessa päätöksenteossa. (Isoherranen 2005, 48.) Hujala (2008, 14) käsittelee moniäänisyyttä johtamisen yhteydessä. Vaikka hän määrittelee moniäänisyyttä johtamisen yhteydessä, voi hänen määritelmäänsä soveltaa myös moniammatilliseen yhteistyöhön. Hujala tarkoittaa moniäänisyydellä tiivistetysti sitä, että mahdollisimman monet erilaiset ja eri henkilöiden esittämät näkökulmat ovat esillä ja ne otetaan huomioon.

2.3.4 Sosiaalisesti jaettu kognitio

Yhtenä moniammatillisen yhteistyön ydinkäsitteenä voidaan pitää sosiaalisesti jaetun kognition – käsitettä (Isoherranen 2005, 23). Pelkällä kognition käsitteellä tarkoitetaan ihmisen tiedon käsittelytoimintoja, esimerkiksi tiedon hankkimista ja käsittelyä. Tyypillisiä kognitiivisia prosesseja ovat muun muassa ajattelu ja oppiminen. Sosiaalisesti jaetun kognition eli hajautetun kognition käsitteellä viitataan niihin älyllisen toiminnan prosesseihin, jotka edellyttävät useamman yksilön vuorovaikutusta tai pohjautuvat sivilisaatiokehityksen tuottamien ajatteluvälineiden, esimerkiksi kielen, käyttämiseen älykkään toiminnan tukena. (Hakkarainen ym. 2001; 121, 272–273.) Sosiaalisesti jaettu kognitio viittaa käsitteenä siihen, kuinka useammat ihmiset pystyvät rajallisen ajattelemisen kapasiteeteista huolimatta ratkaisemaan monimutkaisempia ongelmia yhdessä kuin yksittäiselle ihmiselle on yksin mahdollista (Hakkarainen ym. 2001, 122).

Kognitiivisesta sosiaalipsykologiasta tuleva sosiaalisesti jaetun kognition käsite tarkoittaa yhteisen kokonaisnäkemysten ja yhteisen tavoitteen rakentamista erilaisista näkökulmista. Sosiaalisesti jaettu kognitio on tärkeä osa asiantuntijoista koostuvan ryhmän toimintaa, koska tällaisessa moniammatillisessa yhteistyössä korostuvat osallistujien taidot prosessoida tietoa yhdessä. (Isoherranen 2005, 23.) Sosiaalisesti jaettu kognitio kuvaa käsitteenä tulosta, jonka moniammatillinen ja moniääninen yhteistyö parhaimmillaan tuottaa (emt. 2005, 26).

2.4 Moniammatillisen yhteistyön käytännön näkökulmia

Isoherranen (2005, 14–15) on kuvannut moniammatillisessa yhteistyössä korostuvia käytännön näkökulmia kuviossa 1. Hänen mukaansa moniammatillisessa yhteistyössä korostuvat aina seuraavat viisi kohtaa: asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien koaminen yhteen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö, rajojen ylitykset sekä verkostojen huomioiminen. Näistä viidestä kohdasta muodostuu asiakkaan polku, joka pitäisi huomioida mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

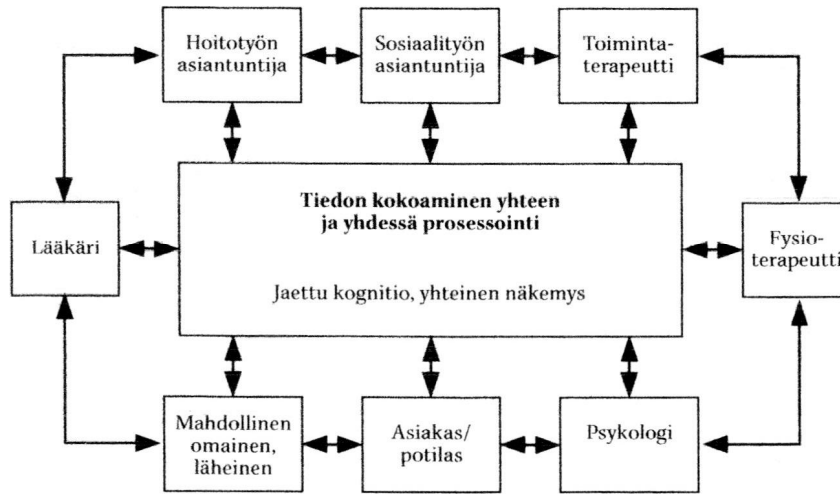
KUVIO 1. Asiakkaan polku (Isoherranen 2005, 15)

Kuviossa 1. Isoherranen (2005, 15–16) tarkoittaa vuorovaikutustietoisella yhteistyöllä vuorovaikutuksen merkityksen hahmottamista ja siihen vaikuttamista. Rajojen ylityksellä hän tarkoittaa eri toimijoiden rajoja koskevien sääntöjen sovittuja ylityksiä, joita asiakaslähtöisessä ja joustavassa työskentelyssä tapahtuu.

Seikkulan & Arnkilin (2005, 9) mukaan ”rajan ylitykset ovat tulleet erityisen ajankohdaisiksi, kun erikoistunut ammatillinen järjestelmä kohtaa muuntuvat sosiaaliset verkostot”. Rajan ylityksiä voi olla kahdenlaisia. Sisäiset rajan ylitykset ovat eri asiantuntijoiden välillä tapahtuvia rajanylityksiä. Sitten on myös asiantuntijoiden ja niin sanottujen maallikoiden, esimerkiksi asiakkaan ja hänen omaistensa välillä tapahtuvia rajanylityksiä. (emt. 2005, 10.)

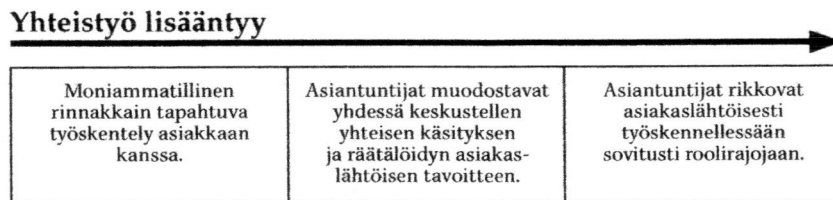
Kuviosta 2. voi nähdä moniammatillisen yhteistyön ideaalisen perusmallin. Ideaalissa tilanteessa eri asiantuntijoiden keskustelulle on sovittu aika ja paikka. Kuviossa asiantuntijoiden vastavuoroisia suhteita kuvataan nuolilla. Kuvio on pelkistetty, joten siinä eivät näy kaikki mahdolliset käytännössä esiintyvät ratkaisut. Käytännön tapaamiset voivat rakentua hyvin eri tavoilla. Kaikki eivät aina ole välttämättä yhtä aikaa paikalla, vaan työskentely voi tapahtua myös muilla tavoilla tietoa siirtäen ja jakaen. Tärkeintä on kuitenkin muodostaa yhteinen käsitys käsiteltävästä asiakasasiasta monet eri näkökulmat huomioiden. (Isoherranen 2005, 17–18.)

KUVIO 2. Ideaalinen perusmalli tiedon integroimisesta yhteen moniammatillisessa yhteistyössä (Isoherranen 2005, 18)

Kuviossa 3. Isoherranen (2005, 17) on kuvannut moniammatillisen yhteistyön sateenvarjokäsitteen sisältämiä erilaisia yhteistyömuotoja. Kuviossa esitetään vain asiantuntijoiden osuus moniammatillisessa yhteistyössä.

KUVIO 3. Moniammatillisen yhteistyön sateenvarjokäsitteen sisältämät erilaiset yhteistyömuodot (Isoherranen 2005, 17)

Payne (2000, 41) on tiivistänyt moniammatillisen työn tavoitteet kuuteen eri näkökulmaan. Hänen mukaansa moniammatillisen työn tavoitteena on osaamisen yhteen tuominen, tiedon jakaminen, hoidon/palvelun jatkuvuuden turvaaminen, vastuun jakaminen ja takaaminen, resurssien suunnittelun koordinointi sekä ammattilaisille suunnattujen resurssien koordinointi siten, että he pystyvät hyödyntämään niitä asiakkaiden hyväksi.

Lindenin (1999, 119–120) mukaan moniammatillisuussuhteita joudutaan miettimään palveluiden monimuotoistumisen takia. Hänen mukaansa moniammatillisuutta pitäisi

kehittää vastaamaan mahdollisimman hyvin asiakkaiden tarpeisiin. Moniammatillisen yhteistyön kehittämisen kohdalla hän nostaa esille palvelujen yhteensovittamisen, yhteyssuhteiden kehittämisen, asiakaslähtöisyyden, erilaisuuden tunnustamisen ja hyväksymisen, verkostoituvan toimintatavan sekä erityisosaamisen ja laaja-alaisen osaamisen suhteen.

Pohjolan (1999, 111) mukaan moniammatillinen yhteistyö auttaa asiantuntijoita vaikeissa tilanteissa, mutta toisaalta se tekee yksittäisen asiantuntijan työn hyvin näkyväksi ja paljastaa joissakin tilanteissa esiintyvän neuvottomuuden. Asiantuntijuuteen liittyy perinteisesti myytti yksin kaikki ongelmat ratkaisevasta erikoisasiantuntijasta. Moniammatillinen yhteistyö kuitenkin paljastaa asiantuntijoiden työn todellisen luonteen ja tuosen toisten arvioitavaksi.

2.5 Moniammatillisen yhteistyön edellytykset ja haasteet

Beckettin (2007, 28–29) mukaan moniammatillinen yhteistyö ei ole välttämättä niin helppoa ja tuloksellista kuin voisi ajatella. Kun kyseessä on useampia yksilöitä ja erilaisia näkemyksiä, voidaan yhteistyössä kohdata monia erilaisia haasteita. Beckettin (2007, 29) mukaan moniammatillista yhteistyötä voivat vaikeuttaa esimerkiksi statuserot ja negatiiviset stereotypiat. Myös erilaiset näkökulmat tilanteista ja tavoitteista voivat vaikeuttaa yhdessä työskentelyä.

Isoherrasen (2005, 8) mukaan moniammatillisuus tarvitsee onnistuakseen muutoksia ”karkeasti kuvaten” neljällä eri tasolla: yksilö-, ryhmä-, organisaatio- ja yhteiskuntatasolla. Yksilötasolla tämä merkitsee sitä, että tarvitaan uusia sosiaalisia taitoja. Ryhmätasolla tarvitaan kehittävää keskustelua, jonka avulla voidaan vaikuttaa esimerkiksi ryhmän jäsenten väliseen vuorovaikutukseen ja rooleihin. Organisaatiotasolla kyse on rakenteellisista muutoksista ”tiedon kokoamisen ja prosessoinnin mahdollistamiseksi”. Yhteiskunnallisella tasolla taas tarvitaan ”oikein suunnattuja resursseja ja lainsäädännöllisiä uudistuksia”.

Metterin (1996, 12) mukaan eri tutkimuksissa on todettu, että eri ammattien yhteistyön sujumista estää se, että osapuolilta puuttuu toisen osapuolen työtä kohtaan esimerkiksi avoimuus, luottamus tai kunnioitus. Myös yhteisen kielen ja käsitteiden löytäminen voi toimia esteenä. Osapuolilla täytyisi olla aikaa keskusteluun esimerkiksi arvoista ja yhteisistä tavoitteista. Heillä täytyisi myös olla selkeä ammatti-identiteetti, johon liittyy oman erityisalueen tunnistaminen. (Metteri 1996, 12, kts. myös Pohjola 1999, 111–112.)

Kuuselan (1996, 101) mukaan moniammatillinen yhteistyö edellyttää yhteistyökumppanien näkemistä myönteisessä valossa ja rehellistä sekä avointa kommunikointia. Hänen mukaansa yhdessä työskentelyä auttaa samansuuntainen ihmiskäsitys ja yhteinen tavoite. Se, että toimitaan samanlaatuisesta asiakaslähtöisestä asiakassuhteesta käsin ja ei riidellä oikeista päätöksistä, vaan hyödynnetään erilaisia näkemyksiä asiakkaan parhaaksi, ovat Kuuselan mukaan myös tärkeitä elementtejä moniammatillisessa yhteistyössä. Ojurin (1996, 118) mukaan eri ammattiryhmiin kuuluvilla asiantuntijoilla täytyy olla samanlainen arvoperusta, jotta he pystyisivät työskentelemään yhdessä. Nikanderin (2005, 260) mukaan moniammatillisessa yhteistyössä ovat tärkeitä yhteistyö-, kommunikaatio- ja neuvottelutaidot.

Karila ja Nummenmaa (2001, 147) painottavat, että ”vaikka yhteistyöllä on moniammatillisessa työskentelyssä keskeinen rooli, siitä ei sellaisenaan vielä synny moniammatillista osaamista”. Heidän mukaansa moniammatillisessa työskentelyssä on erittäin tärkeää työskentelyssä mukana olevien työntekijöiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot sekä hyvä ja luottamuksellinen ilmapiiri. Edellisten lisäksi tarvitaan esimerkiksi tietoa yhteisistä tavoitteista.

Eri ammattiryhmien yhteistyötä voidaan tarkastella tavoitteiden kautta. Moniammatillisen yhteistyön toimivuuden kannalta on tärkeää, että yhteistyöhön osallistuvien käsitykset toiminnan tavoitteista ovat yhteneviä. Yhteisen tavoitteen määrittäminen ei kuitenkaan aina ole helppoa, koska työntekijöiden tavoitteen asetteluun vaikuttaa henkilökohtainen suhtautuminen käsiteltävään asiaan ja kyky nähdä tilanteen kokonaisuus. Eri ammattiryhmien edustajilla voi olla erilaisia tavoitteita, jotka määräytyvät heidän ammattiensa ja organisaatioidensa kautta. Yhteistyön kannalta erilaiset tavoitteet eivät ole

välttämättä kuitenkaan haitaksi. Olisi kuitenkin hyvä, että asiantuntijat tuntisivat toisten asiantuntija-alojen tehtäviä ja näkisivät heidän tavoitteensa. (Ojuri 1996, 119–120.)

Seikkulan & Arnkilin (2005, 32–34) mukaan moniammatillisessa yhteistyössä ongelmia on yhtä monta kuin on eri näkökulmia. Heidän mukaansa yhteistä ongelmaa ei voi määritellä, koska sitä ei ole olemassa. Sitä ei heidän mukaansa edes kannata yrittää määritellä, koska silloin eri näkökulmat eivät tule niin selkeästi esille. Tärkeämpää heidän mukaansa olisikin huomioida erilaiset näkökulmat ja monipuolistaa omaa näkemystä. Karilan & Nummenmaan (2001, 150) mukaan moniammatillisessa työyhteisössä työntekijöillä on mahdollisuus oppia toisiltaan. Heidän mielestään toisilta oppiminen edellyttää kuitenkin rajojen ylittämistä niin asenteiden kuin asiantuntijuuden rajoihin asennoitumisen suhteen.

”Työelämän muutokset ja siihen liittyvät moniammatillisuuden haasteet asettavat uusia vaatimuksia myös asiantuntijakoulutukselle”. Tarvitaan uudenlaisia koulutusratkaisuja, jotka tekisivät moniammatillisen yhteistyön tutuksi jo opiskeluaikana. Moniammatillisessa yhteistyössä on tärkeää, että työntekijät ylläpitävät ja kehittävät omaa erityisosaamistaan. Toisaalta välillä huomio on siirrettävä yksilöllisestä erityisosaamisesta ryhmän osaamisen ja sen kehittämiseen. ”Moniammatillisuudessa yksilöllinen ja yhteisöllinen osaaminen siis vuorottelevat ja kehittävät toinen toisiaan.” (Karila & Nummenmaa 2001, 150–151.)

Moniammatillisen yhteistyön kannalta on tärkeä tietää, millaista osaamista moniammatillisella työyhteisöllä on käytössään (Karila & Nummenmaa 2001, 149). Parhaimmillaan moniammatillisuus merkitsee sitä, että eri asiantuntijat muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden. Kyseisten asiantuntijoiden tulee myös tietää, ketä kokonaisuuteen kuuluu ja kehen he voivat missäkin asiassa olla yhteydessä. Pahimmillaan moniammatillisuus taas on epätietoisuutta vastuista ja työnjaoista. Asiakas ei tule oikeasti kuulluksi, eikä moniammatillinen työ vastaa asiakkaan tarpeita. (Seikkula & Arnkil 2005, 9.)

Sosiaali- ja terveysalalla esteinä moniammatilliselle yhteistyölle ovat olleet esimerkiksi organisaatioiden hierarkkiset rakenteet, ammattien rajojen korostaminen ja vuorovaikutuksen puute eri ammattiryhmien välillä (Rekola 2008; 13, 14). Hallintorajoja ylittävä

moniammatillinen yhteistyö voi hankaloitua, mikäli hallinnon rakenteet eivät tue joustavaa yhteistyötä. Moniammatillisen yhteistyön kehittämistä vaikeuttaa myös mahdollinen suuri työntekijöiden vaihtuvuus. Moniammatillinen yhteistyö edellyttää kehittämistä ja koulutusta. (Karila & Nummenmaa 2001, 148.) Launiksen (1997, 125) mukaan ”moniammatillisuus edellyttää asiantuntijuuden horisontaalisen, rajoja ylittävän näkökulman nostamista yhdeksi tärkeäksi kehittämisen perustaksi”.

3 LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLINEN YHTEIS- TYÖ

3.1 Moniammatillisen yhteistyön tarve lastensuojelussa

Lastensuojelu on käsitteenä laaja ja se koskee sosiaaliviranomaisten lisäksi myös muita viranomaisia. Lastensuojelun kokonaisuuden alla työskentelee siten monien eri alojen ammattilaisia. Lastensuojelun kokonaisuus voidaan jakaa peruspalveluihin, ehkäisevään lastensuojeluun ja lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. Peruspalveluihin kuuluvat esimerkiksi neuvola, päivähoido, koulu, nuorisotyö, terveydenhuolto sekä mielenterveys- ja päihdepalvelut. Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan lasten ja perheiden tukemista eri peruspalveluissa. Lapsi- ja perhekohtaisella lastensuojelulla puolestaan tarkoitetaan lastensuojelutarpeen selvitystä, avohuollon tukitoimia, lapsen kiireellistä sijoitusta, huostaanottoa sekä sijais- ja jälkihuoltoa. (Taskinen 2008, 10–13.)

Pehkosen (2009, 102–103) mukaan lasten hyvinvoinnin turvaaminen on yksi yhteiskunnan tärkeimmistä tavoitteista ja panostuksista tulevaisuuteen. Lasten hyvinvoinnin turvaamiseen tarvitaan Pehkosen mukaan laaja-alaista ja moniammatillista yhteistyötä. Moniammatillisuus on haaste sosiaalityön tieteenalalle. Sosiaalityössä kohdataan asiakkaita monissa erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa. Moniammatillisen työn etuja onkin perusteltu siksi myös asiakkaiden edulla. Kiristynvä talous, erilaiset tuottavuusvaatimukset sekä yhteiskunnalliset muutokset ovat tuoneet myös sosiaalityölle paineita kehittää uusia työkäytäntöjä. (Pehkonen 2009, 101.) Sinkon (2004, 8) mukaan moniammatillisuus on muuttunut osaksi sosiaalityön arkea. Moniammatillisuuden vaativuutta ei kuitenkaan sovi hänen mielestään silti vähätellä.

Lohen & Niirasen (2005, 12–13) mukaan lastensuojelun ongelmat koskettavat nykyään kaikkia yhteiskuntaluokkia ja lapsiperheiden ongelmat ovat monimutkaistuneet. Lapsia kohdataan sosiaalityössä monissa erilaisissa tilanteissa (Forsberg, Ritala-Koskinen & Törrönen 2006, 7). Lastensuojelun sosiaalityöhön kohdistuu myös voimakas odotus ongelmien ratkaisemisesta. Pelkkää ongelmien lievittämistä ei katsota riittäväksi. (Lohi

& Niiranen 2005, 5.) Paynen (2000, 41) mukaan lastensuojelun tarve on lisääntynyt ja siihen kohdistetaan enemmän huomiota. Asiakkaiden ongelmien monimutkaistuminen on yksi keskeinen tekijä, joka asettaa haasteita moniammatilliselle yhteistyölle ja sen kehittämiseksi. (Rekola 2008, 10; Jalava & Virtanen 1995, 21–22).

Heinon (1999, 24) mukaan ”lastensuojelu on yhteistyötä”. Vaikka yhteistyö auttaa työtä, tuo se Heinon mukaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöille uusia haasteita, koska lastensuojelussa yhteistyötä tehdään perheiden lisäksi myös eri auttajatahojen kanssa. Yhteistyön kehittymisen myötä lastensuojelusta on tullut avoimempaa ja siitä keskustellaan myös julkisuudessa. Gottbergin (2004, 55) mukaan lähes jokainen lapsen tai perheeseen liittyvä vakavampi ongelma edellyttää useamman kuin yhden viranomaisen tai asiantuntijan apua.

Lastensuojelutyö on luonteeltaan sellaista, että ongelmien ratkaisemiseksi joudutaan työskentelemään monilla eri alueilla organisaatioiden rajoja ylittäen (Lohi & Niiranen 2005, 18, 39). Paynen (2000, 41) mukaan lastensuojelussa tarvitaan yhteistyötä lapsille kohdistettujen palvelujen välillä. Yhteistyötä tarvitaan hänen mielestään esimerkiksi terveydenhuollon palveluiden, koulutuspalveluiden sekä sosiaalihuollon palveluiden välillä. Sosiaalityössä käytetään erilaisia moniammatillisen yhteistyön muotoja. Yhteistyö voi olla vapaamuotoista tai organisoitua. Moniammatillista yhteistyötä toteutetaan sosiaalityössä yleisimmin konsultaatioina, tiimityönä tai eri asiantuntijoiden välisenä keskusteluna. (Nikander 2005, 263.)

Linnossuo (1996, 73) viittaa lasten ja nuorten parissa tehtävään työhön ja ongelmien monimuotoisuuteen ja sanoo, että sosiaalityö tarvitsee vaikeissa tilanteissa oman asiantuntemuksensa avuksi myös muiden ammattien asiantuntemusta. Lohi & Niiranen (2005, 5) mukaan ”lastensuojelun sosiaalityön onnistumisen keskeinen haaste on ammatillinen osaaminen ja sen jatkuva vuorovaikutuksen kehittäminen”. Heidän mukaansa ”työn tulokset syntyvät tavallisesti usean eri ammattiryhmän ja eri organisaatioiden yhteisen työn tuloksena”. Lastensuojelun sosiaalityössä korostuvatkin yhteistyö, oman osaamisen jakaminen ja muilta saatu tuki omalle osaamiselle. Nämä ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat lastensuojelun työn onnistumiseen. (Lohi & Niiranen 2005, 5.)

Pohjolan (1999, 120–121) mukaan moniammatillisessa yhteistyössä käytetään monia erilaisia ammattikieliä. Kielen oikean merkityksen ymmärtäminen korostuu lastensuojelussa, koska lastensuojelun osapuolina ovat asiantuntijoiden lisäksi myös asiakkaat. Heinon (1999, 27) mukaan kokonaistilanteen vaikea hahmottaminen ja eri osapuolten erilaiset näkemykset tilanteesta kuuluvat olennaisesti lastensuojeluun. Myös eri auttaja-tahot näkevät lastensuojelun tehtävät oman alansa näkökulmasta.

Moniammatillinen yhteistyö on tärkeä tavoite asiantuntijatyössä. Lastensuojelussa moniammatillisen yhteistyön tarve korostuu, koska lasten ja perheiden ongelmat ovat monimuotoisia. Yhden ammattialan osaaminen ei riitä, vaan tarvitaan useampien asiantuntijoiden yhteistyötä. Lapsen tai perheen ongelmat voivat näkyä erilaisina eri asiantuntijoille, siksi tarvitaan asiantuntijoiden välistä yhteistyötä keskustelemaan näkemyksistä ja muodostamaan yhteistä kokonaisvaltaista näkemystä. (Pohjola 1999, 123–124.) Lastensuojelun toteuttamisessa tarvittava eri asiantuntijoiden ja viranomaisten välinen yhteistyö ja asiantuntija-avun saaminen pyritään varmistamaan velvoittamalla kunnat huolehtimaan siitä, että sosiaalityöntekijöillä on lastensuojeluasioissa käytettävissään tarvittavaa eri alojen asiantuntemusta. (HE 252/2006, 2.3) Tästä asiasta enemmän luvussa 3.4.

Kaikissa kehittyneissä teollisuusmaissa on jonkinlainen lastensuojelujärjestelmä, joka perustuu lapsen oikeuksiin (Munro 2002,1). Lasten ja perheiden olot kuitenkin vaihtelevat maakohtaisesti. Kaikki maat eivät pysty turvaamaan lapsille turvallista ja tervettä lapsuutta. (Munro 2002, 48.) Britanniassa lastensuojelun moniammatillisella yhteistyöllä on pitkät perinteet. Ensimmäiset säännökset moniammatillisesta yhteistyöstä tehtiin siellä jo 1900-luvun puolivälissä. (kts. esim. Stevenson 1999, 101.) Viime vuosina Britanniassa on yritetty laajentaa lastensuojelun näkökulmaa koskemaan lapsen tarpeita entistä laajemmin ottamalla huomioon niin lapsen kehitykselliset tarpeet, vanhempien kapasiteetit kuin myös perhe- ja ympäristötekijät (Holland 2004, 19–21). Britanniassa valtio sääntelee lastensuojelun eri tahojen velvollisuuksia ja niiden yhteistyötä. Eri tahojen velvollisuutena on esimerkiksi jakaa tietoa keskenään, kun on kyse lastensuojelun toteuttamisesta. (Beckett 2007, 6.) Vaikka Britannian lastensuojelulla on joitakin samoja piirteitä kuin Suomen lastensuojelulla, esimerkiksi lastensuojelun lakiperusta, on maiden lastensuojelua kuitenkin vaikea verrata täysin toisiinsa. Maiden lastensuojelut eroa-

vat toisistaan joidenkin keskeisten piirteiden osalta. Britanniassa sosiaalityö on esimerkiksi eri tavoin organisoitua ja säänneltyä. (Sinko 2004, 15–17.)

3.2 Lastensuojelun moniammatillisen yhteistyön aiempi tutkimus

Moniammatillista yhteistyötä on tutkittu eri sosiaalityön alueiden yhteydessä. Terveystenhuollon puolella moniammatillisella yhteistyöllä on erityisen vahva perinne. Terveystenhuollon moniammatillista yhteistyötä on myös tutkittu paljon. Moniammatillisesta yhteistyöstä puhutaan arkikielessä myös sosiaalitoimen puolella, mutta siitä ei ole paljon julkaistua tutkimusta. Vaikka moniammatillista yhteistyötä käsittelevässä tutkimuksessa moniammatillisuus on elementtinä sama niin terveydenhuollossa kuin sosiaalitoimessa, ovat sosiaalityön tehtävä ja paikka terveydenhuollon ja lastensuojelun sosiaalityössä kuitenkin erilaisia. Tämä vaikuttaa myös moniammatilliseen yhteistyöhön. Lastensuojelussa sosiaalityöntekijä on asiantuntijana päättävässä asemassa asiakastapaamisen kannalta. Terveystenhuollossa sosiaalityöntekijän rooli asiantuntijana on enemmän konsultoiva ja ohjaava.

Lastensuojelun moniammatillisesta yhteistyöstä on tehty erilaisia pro gradu - tutkimuksia. Aiemmin tehdyt tutkimukset eroavat omastani tutkimuksen viitekehyksen ja kohteen suhteen. Esimerkiksi Kyllönen ja Pynnönen (2007) ovat tutkineet pro gradu - tutkielmassaan moniammatillista yhteistyötä lastensuojelussa. He ovat selvittäneet tutkimuksessaan sellaisia tekijöitä, jotka edesauttavat lastensuojelun sosiaalityöntekijää moniammatillisen yhteistyön kehittämisessä lapsen parhaaksi. Tutkimus on alueellinen kartoittava tutkimus, joka tarkastelee neuvolan, päivähoiton, perheneuvolan ja sosiaalityöntekijöiden välistä yhteistyötä. Tutkimus pohjaa organisaatioteoriaan ja erilaisiin yhteistyökäytäntöihin. Ruotsalainen (2006) puolestaan on tutkinut asiakkaan asemaa lastensuojelun tukiryhmätoiminnassa. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää, mitkä tekijät määrittävät asiakkaan asemaa lastensuojelun tukiryhmässä ja miten tukiryhmän toimintatapaa työmuotona voi kehittää.

Varsinaisia painettuja tutkimuksia lastensuojelun moniammatillisesta yhteistyöstä on kuitenkin hyvin vähän. Moniammatillista yhteistyötä lastensuojelussa ovat tutkineet

ennen nykyistä lastensuojelulakia esimerkiksi Lohi & Niiranen (2005) Kuopion yliopiston Osaatko- Kartuke – hankkeessa. He ovat tutkineet tuloksellisuuden keskeistä osatekijää, henkilöstövoimavaroja ja henkilöstön osaamiseen liittyviä kysymyksiä. Heidän mukaansa lastensuojelun sosiaalityössä korostuvat yhteistyö, osaamiselle saatu tuki ja oman osaamisen jakaminen.

Tutkimusaiheestani eli lastensuojelulaki (417/2007) ja sen 14 §:stä on vasta vähän tutkittua tietoa. Nykyisen lastensuojelulain toteutumista ovat lain voimaantuloavuonna selvittäneet Häkälä (2008) sekä Ristimäki, Sariola, Seppälä & Varsa (2008). Näissä selvytyksissä on samalla kysytty lyhyesti myös lastensuojelun asiantuntijaryhmän järjestämisestä. Vajaan vuoden kuluttua lain voimaantulosta Heinonen (2008) on tehnyt selvityksen moniammatillisten asiantuntijaryhmien toiminnasta. Nykyinen lastensuojelulaki (417/2007) on kuitenkin vielä niin uusi, ettei sen tuomia muutoksia lastensuojeluun ole vielä ehditty tutkia syvällisesti moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta.

Häkälä (2008) on tehnyt Itä-Suomen lääninhallituksessa tutkimuksen, jossa on kartoitettu uuden lastensuojelulain toteutumista kunnissa. Kysely kohdistui lain voimaantuloavuoden neljään ensimmäiseen kuukauteen. Kysely osoitettiin Itä-Suomen läänin kuntien sosiaali- ja perusturvajohtajille. Tulosten mukaan 45 % vastaajista koki, että uusi lastensuojelulaki on lisännyt moniammatillista yhteistyötä. Suuri osa niistä vastaajista, joiden mukaan yhteistyö ei ollut lisääntynyt, kokivat, että moniammatillinen yhteistyö on ollut hyvää jo ennen lakiuudistusta. Kyselyssä kysyttiin lyhyesti myös lastensuojelun asiantuntijaryhmän järjestämisestä. Tulosten mukaan 63 % vastanneista kunnista oli nimenyt asiantuntijaryhmän. Pienempien kuntien tilanne oli huonoin asiantuntijaryhmien suhteen. (emt. 2008; 3, 12, 22.)

Myös Lastensuojelun keskusliitto on yhdessä Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian kanssa tehnyt kyselyn, jossa on kartoitettu uuden lastensuojelulain toteutumista. Kysely kohdistui lainvoimaantuloavuoden kahdeksaan ensimmäiseen kuukauteen. Kysely osoitettiin Talentian jäsenrekisterissä oleville lastensuojelun parissa työskenteleville henkilöille. Tässäkin kyselyssä tiedusteltiin lyhyesti lastensuojelun asiantuntijaryhmän järjestämisestä. Myös tässä tutkimuksessa ilmeni, että suurten kuntien tilanne asiantuntijaryhmän suhteen oli parempi. Tutkimuksessa kysyttiin, onko vastaaja

saanut apua ryhmältä ja jos on saanut, niin missä asioissa. Tutkimuksessa kysyttiin myös, miksi apua ei ole saatu tai miksi apua ei ole käytetty. (Ristimäki ym. 2008.)

Heinonen (2008) on tehnyt selvityksen moniammatillisista asiantuntijaryhmistä. Tutkimuksessa on koottu tietoja ja kokemuksia lastensuojelun asiantuntijaryhmistä vajaan vuoden kuluttua uuden lain voimaan tulosta. Tiedot tutkimukseen on kerätty pääasiassa lastensuojelun kehittämissyksiköiden ja sosiaalialan osaamiskeskusten avulla. Selvityksen aineisto kerättiin kyselyllä. Selvityksellä saatiin tietoa siitä, miten asiantuntijaryhmiä on järjestetty, missä tilanteissa sosiaalityöntekijä saa asiantuntijaryhmiltä tukea ja millaista tuki on. Selvityksestä saa tietoa myös asiantuntijaryhmien koostumuksesta ja asiakkaan osallisuudesta. (emt. 2008, 121–128.)

Häkälän (2008) ja Ristimäen ym.(2008) tutkimukset koskivat lastensuojelulain (417/2007) 14 pykälää hyvin lyhyesti. Molemmat edellä mainitut tutkimukset on toteutettu lain voimaantulovuonna. Uudistusten toteuttamiseen menee oma aikansa. Myös asiantuntijaryhmän tutuksi tulemiseen menee aikaa. Siksi uusi myöhempi ja tarkempi tutkimus on tärkeää, koska edellä mainituilla asioilla voi olla vaikutusta tutkimusten tuloksiin. Heinosen (2008) selvitys on tehty noin vuoden kuluttua lastensuojelulain voimaantulosta. Tutkimus käsittelee edellä mainitsemiani tutkimuksia laajemmin lastensuojelun asiantuntijaryhmiä ja niiden toimintaa. Siinä ei kuitenkaan paneuduta syvemmälle kokemuksissa ja syissä. Myös näkökulma eroaa. Vaikka vastaajissa saattaa olla myös lastensuojeluasioita hoitavia sosiaalityöntekijöitä, ei kyselyä ole kuitenkaan kohdistettu pelkästään suoraan heille. Kuten Heinosen (2009) tutkimuksesta käy ilmi, vastuu ryhmän käyttämisestä jää sosiaalityöntekijöille. Siksi on tärkeää tutkia, kuinka juuri sosiaalityöntekijät kokevat asiantuntijaryhmien toiminnan.

3.3 Lastensuojelun moniammatillista yhteistyötä määrittävät lait

Suomessa lastensuojelua määrää kansallinen oikeusnormisto, erityisesti lastensuojelulainsäädäntö. Lastensuojelun sosiaalityöllä on Suomessa byrokraattiset juuret (kts. esim. Sinko 2004, 56). Nykyinen lastensuojelulaki 417/2007 korostaa moniammatillisen yhteistyön roolia. Yhteistyölle asetetaan lainsäädännössä tavoitevaatimuksia yksilö- ja aluetasolla, jotka kohdistuvat lapsen etuun ja oikeuksiin. Näitä ovat esimerkiksi selkeä

tehtävänjako, avun tarpeen havaitseminen ja palvelujen saaminen. (LsL 417/2007.) Lastensuojelu on Suomessa tavoitteellista hallintotoimintaa, jolla pyritään suojelemaan lapsen etuja ja oikeuksia yksilö- ja aluetasolla. Sinkon (2004) mukaan Suomen lastensuojelu on juridisoitunut. Juridisoituminen sisältää hänen mukaansa ristiriitaisia ajatuksia koskien sosiaalityötä. Hän nostaa esille kysymyksen siitä, millaista asiantuntijuutta juridiikka odottaa sosiaalityöltä. Toisaalta hän kuitenkin nostaa esille sen, että sosiaalityöntekijöiden odotetaan hyödyntävän työssään myös muiden alojen asiantuntijoiden apua.

Gottbergin (2004, 55) mukaan lapsioikeus on Suomessa erittäin velvoittavaa kaikille virkavastuussa toimiville henkilöille, jotka joutuvat tehtävissään tekemään lapsia koskevia ratkaisuja. Gottbergin mukaan lapsioikeus on myös moraalisesti velvoittavaa oikeutta kaikille aikuisille, myös niille, joita virka- tai heitteillepanovastuu ei uhkaa.

Lastensuojelun moniammatillista yhteistyötä määrittää usea eri laki. Koska kyse on lastensuojelusta, on Lastensuojelulaki 417/2007 keskeinen. Lastensuojelulaissa käsitellään moniammatillista yhteistyötä monessa kohdassa, mutta erityisen keskeisiä moniammatillisen yhteistyön osalta ovat lain 14§ ja 31§. Lastensuojelulain 14§ määrittää lastensuojelun asiantuntijaryhmien toimintaa, josta kerrotaan tarkemmin seuraavassa luvussa. Lastensuojelulain 31§ käsittelee asiakkaan asiassa pidettävää neuvottelua. Asiakkaan asiassa pidettävässä neuvottelussa olennaiset yhteistyötahot ja mahdollisesti myös asiakasperhe on kutsuttu koolle asiakkaan tarpeiden mukaan miettimään juuri kyseisen asiakkaan tilannetta. (LsL 417/2007, Rätty 2007; 71–73, 188–189.)

Lastensuojelussa asiakkaista kertyy runsaasti tietoa asiakassuhteen vireille tulon ja sen alun jälkeen. Näitä tietoja kertyy muun muassa lastensuojelun omien kirjausten ja muilta tahoilta pyydytyistä tiedoista. Nämä lastensuojeluun kertyvät tiedot asiakkaista ovat sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaan kokonaisuudessaan salassa pidettäviä tietoja. (Saastamoinen 2008, 84.) Lasten parissa työskentelevien olisi erittäin tärkeää tietää tiedonantoa käsittelevistä säännöksistä, jotta moniammatillista yhteistyötä pystyttäisiin hyödyntämään täysipainotteisesti. Salassapitosäännöksiä voidaan kuvitella rajoittavan moniammatillista yhteistyötä, vaikka näin ei itse asiassa ole. Suomen laki tarjoaa mahdollisuuden olennaiseksi katsottuun tiedonantoon lastensuojelutilanteissa. Esimerkiksi Gottberg (2004, 56) toteaa, että aina viime vuosiin saakka lastensuojeluun on liittynyt virheellinen käsitys salassapitosäännöksistä koskien lap-

sia ja perheitä. Virheelliseen käsitykseen salassapitosäännöksistä on osaltaan vaikuttanut lainsäädäntö, joka ei ole aina antanut kovin selkeitä ja yksiselitteisiä ohjeita koskien oikeutta saada tietoja ja velvollisuutta antaa niitä. Asiaan on kuitenkin tullut parannusta. Yleisellä ja eri ammattialoihin liittyvällä lainsäädännöllä on parannettu moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksia. Nyt lakiin on kirjattu aiempaa selvemmin eri auttajatahojen oikeudet saada tietoja ja velvollisuus antaa niitä. (emt. 2004, 56.)

Niin asiantuntijaryhmän avun kuin asiakkaan asiassa pidettävän neuvottelun kohdalla pätevät samat salassapito- ja tietojenluovutussäännökset. Asiantuntijaryhmän kokoontumiseen tai neuvotteluun osallistuville voidaan antaa lapsen tuen tarpeen selvittämiseksi ja lapsen huolen pidon järjestämiseksi välttämättömiä tietoja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 16§, 17§ ja 18§ perusteella ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 26§:n 3 momentin perusteella. Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on vastuu siitä, mitä asiakasta koskevia tietoja luovutetaan yhteistyötahoille asian selvittämiseksi. Salassa pidettävän tiedon luovuttamista ja sitä koskevia säännöksiä on arvioitava aina tapauskohtaisesti. Tärkeintä on arvioida sitä, onko tiedon luovuttaminen välttämätöntä lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi tai lastensuojelun toteuttamiseksi. (Räty 2007; 72, 188–189, kts. myös AsikasL 812/2000 ja JKL 621/1999.)

Jos sosiaalityöntekijä pyytää yhteistyötaholta konsultaatiota tai lausuntoa, tapahtuu tiedon pyyntö sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 20§ perusteella. Lähtökohtana tietojen luovutuksessa on aina sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 16§ eli tietojen luovutus asiakkaan tai hänen huoltajansa suostumuksen perusteella. Tietojen luovutus voidaan tehdä myös esimerkiksi julkisuuslain 26§ 3 momentin eli toimeksiantotehtävän perusteella tai sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 17§ sekä 18§ perusteella, jolloin kyseessä on tiedon luovutus vastoin asiakkaan tahtoa. (Räty 2007; 72, 188–189, kts. myös AsikasL 812/2000 ja JKL 621/1999.) Keskeisimmät asiantuntijaryhmän toimintaa koskevat säännökset ovat sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 16§ ja 17§.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 16§ käsittelee suostumusta tietojen antamiseen. Pykälässä sanotaan, että salassa pidettävästä asiakirjasta saa

antaa tietoja asiakkaan suostumuksella. Jos asiakkaalla ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, päättää tietojen antamisesta hänen laillinen edustajansa. Lastensuojelussa tämä tarkoittaa lapsen huoltajaa. Tietoja ei kuitenkaan saa antaa asiakkaan edustajan suostumuksella, jos asiakkaan edustajalla itsellään ei ole oikeutta kyseisen tiedon saamiseen. Tästä säädetään erikseen lain 11§ 3 momentissa. (AsiakasL 812/2000.) Lastensuojelussa tämä voi tarkoittaa tilannetta, jossa on lapsen edun vastaisesti antaa jotain häntä koskevaa tietoa hänen edustajalleen.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 17§ käsittelee salassa pidettävien tietojen antamista asiakkaan hoidon ja huollon turvaamiseksi. Jos 16§:ssä tarkoitettua asiakkaan tai hänen edustajansa suostumusta ei voida saada tai jos asiakas tai hänen laillinen edustajansa kieltää tiedon luovuttamisen, voi sosiaalihuollon edustaja lain perusteella antaa salassapitovelvollisuuden estämättä sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen kannalta. Näitä tietoja saa kuitenkin antaa vain toiselle sosiaalihuollon viranomaiselle tai sosiaalihuollon tehtäviä suorittavalle henkilölle sekä muulle viranomaiselle. Tietoja saa kuitenkin antaa vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä asiakkaan hoidon tai huollon kannalta. (AsiakasL 812/2000.)

3.4 Lastensuojelun asiantuntijaryhmä moniammatillisen yhteistyön muotona

Lastensuojelulain 14§ turvaa moniammatillisen asiantuntemuksen lastensuojelua toteuttaessa. Kyseinen pykälä käsittelee lastensuojelun asiantuntijaryhmiä ja niiden toimintaa. (kts. esim. Rätty 2007, 71–73.)

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

14 § Moniammatillisen asiantuntemuksen turvaaminen

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi.

Lastensuojelulain 14§ 1 momentin mukaan kunnalla on velvollisuus järjestää lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle mahdollisuus käyttää lastensuojeluasioissa tarvitsemaansa asiantuntemusta. Lastensuojeluasioissa tarvittava asiantuntemus voi olla esimerkiksi lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista tai muuta tarvittavaa asiantuntemusta. Kunta voi järjestää säännöksen mukaisen asiantuntemuksen eri tavoin. Kunta voi esimerkiksi hyödyntää oman organisaationsa asiantuntemusta tai hankkia asiantuntemusta muilta palvelun tuottajilta. (Rätty 2007, 71.) Aranevan (2008) mukaan lähtökohtana on kunnan sisäisen asiantuntemuksen hyödyntäminen, esimerkiksi puhelinkonsultaatiot tai lastensuojelulain 31§ tarkoitetut asiakkaan asiassa järjestettävät neuvottelut. Asiantuntemus, jota kunnassa ei ole saatavilla, voidaan hankkia esimerkiksi

ostopalveluna. Heinosen (2008, 122) mukaan hyödynnettäessä kunnan organisaatioiden omaa asiantuntemusta on olennaista luoda kunnan hallintokuntien välille menettelytavat, jotka mahdollistavat sosiaalityöntekijöille riittävän asiantuntijuuden saamisen.

Kunnan on lastensuojelulain 14§ 2 momentin mukaan asetettava pysyvä lastensuojelun asiantuntijaryhmä sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista sekä muista säännöksen tarkoittamista asiantuntijoista. Kunta voi perustaa asiantuntijaryhmän yksin, mutta asiantuntijaryhmä voi olla myös usean kunnan yhdessä perustama asiantuntijaelin. (Räty 2007, 71–73.) Kysymyksessä ei kuitenkaan ole kunnan toimielin, vaikka laki velvoittaa asiantuntijaryhmän perustamiseen (Araneva 2008).

Asiantuntijaryhmässä tulee olla laaja-alaisesti edustettuna lasten ja perheiden asioiden sekä niihin liittyvien palveluiden asiantuntijoita. Ryhmässä tulisi olla edustettuna ainakin sosiaalihuollon asiantuntemus sekä lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntemus. Tarpeen mukaan edustettuna tulee olla myös muita asiakastapauksen kannalta merkityksellisiä asiantuntijoita, esimerkiksi terveydenhuollon tai juridiikan asiantuntijoita. (Heinonen 2008; 121, 125.)

Asiantuntijaryhmän tarkoituksena on avustaa lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää valmistelutyössä tai muussa sosiaalityössä (Räty 2007, 71). Asiantuntijaryhmän jäsenten tarkoituksena on tukea sosiaalityöntekijöitä heidän työssään tarjoamalla näkökulmia heidän omasta ammatillisesta näkökulmasta katsottuna. Pääasiallisena tavoitteena on antaa sosiaalityöntekijälle apua päätöksenteossa, mutta myös miettiä erilaisia palvelumuotoja, joita voisi hyödyntää. (Heinonen 2008, 122.)

Asiantuntijaryhmä voi avustaa sosiaalityöntekijää esimerkiksi lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa sekä tarvittaessa muussa lastensuojelun toteuttamisessa ja sitä koskevassa päätöksenteossa. Asiantuntijaryhmä voi antaa konsultaation lisäksi myös lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi. Asiantuntijaryhmä voi antaa lausuntoja esimerkiksi hallinto-oikeudelle, kun kyseessä on huostaanotto, lapselle tehtävä tutkimus, erityisen huolenpidon järjestäminen tai huostassapidon ja sijaishuollon lopettaminen. (Räty 2007, 71–72.) Heinosen (2008, 123) selvityksen mukaan suuressa osassa asiantuntijaryhmiä ei ole rajattu tiettyjä tapauksia, joissa asiantuntijaryhmän apua voi käyttää. Asia, jossa asiantuntijaryhmän apua käytetään, jää siis suurelta osin sosiaalityöntekijän päätettäväksi.

Asiantuntijaryhmän työskentely perustuu pääsääntöisesti lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tekemään suulliseen selvitykseen ryhmän kokoontumisessa sekä kirjalliseen yhteenvetoon tai muuhun kirjalliseen materiaaliin lapsen tilanteesta. Kirjalliset materiaalit toimitetaan asiantuntijaryhmän jäsenille yleensä ennakoon. Kuvauksen on oltava riittävää asiakastapauksen käsittelyn kannalta. Asiakastapausta käsitellään suullisesti lapsen sosiaalityöntekijän antamien tietojen pohjalta ryhmän kokouksessa. Asiantuntijaryhmä voi vielä pyytää kokouksessa sosiaalityöntekijältä suullisesti tarkennuksia olennaisiin seikkoihin. (Araneva 2008.)

Asiantuntijaryhmälle ei ole säädetty nimenomaisesti oikeutta saada konsultaation tai lausuntojen pohjaksi salassa pidettäviä tietoja, joten ne voidaan tehdä anonyymisti. Tämä voidaan toteuttaa niin, ettei perhettä tai lasta koskevia tunnistetietoja ilmaista konsultaatiota tai lausuntoa pyydettyä. Tietoja voidaan kuitenkin luovuttaa asiantuntijaryhmän käyttöön välttämättömin osin. Tietojen luovutus voidaan tehdä esimerkiksi julkisuuslain 26§ 3 momentin eli toimeksiantotehtävän perusteella, sosiaalihuollon asiakaslain 16§ eli asiakkaan suostumuksen perusteella tai asiakaslain 17§ sekä 18§ perusteella, jolloin kyseessä on tiedon luovutus vastoin asiakkaan tahtoa. (Räty 2007, 72.)

Jääviyskysymyksiin vastataan pääsääntöisesti varahenkilöjärjestelmällä. Asian käsittely nimettömänä voi joissakin tapauksissa ratkaista, mutta esimerkiksi pienemmissä kunnissa asiakastapaus voi olla tunnistettavissa nimettömyydestä huolimatta. Pienten ja keskisuurten kaupunkien jääviysongelmat voitaisiin helposti ratkaista seudullisella yhteistyöllä toimivalla asiantuntijaryhmällä, jossa jääviyskysymykset on helppo ratkaista kokoonpanoa muokkaamalla. (Heinonen 2008, 127.)

Araneva käsittelee asiantuntijaryhmän yhteydessä myös asiakkaan oikeuksia. Koska kysymyksessä on pelkästään suosituksia antava ryhmä, asiakkaalla ei ole ehdotonta oikeutta olla läsnä asiakkaan asiaa käsiteltäessä. Asiakasta ei myöskään tarvitse kuulla ennen ryhmän käsittelyä, koska ryhmä ei tee asiakkaan etuun, oikeuksiin tai velvollisuuksiin vaikuttavia päätöksiä. Asiakas voi kuitenkin olla läsnä asiansa käsittelyssä tai antaa oman kirjallisen selvityksen tapahtuneesta, jos asiantuntijaryhmä pitää sitä tarkoituksenmukaisena. Asiakkaalle on annettava tieto, että hänen asiaansa tullaan käsittelemään asiantuntijaryhmässä. Asiakkaan suostumusta voidaan pitää lähtökohtana, mutta asiakkaan asia voidaan käsitellä asiantuntijaryhmässä myös vastoin asiakkaan tahtoa. Asiakkaalle on annettava tieto siitä, millainen asiantuntijaryhmän kokoonpano on ja

mitä tietoja sen jäsenille luovutetaan. Asiakkaalla on oikeus saada tieto sosiaalityöntekijän laatimasta yhteenvedosta sekä tieto asiantuntijaryhmän suullisesta kannanotosta tai kirjallisesta lausunnosta, ellei ole perusteltua syytä evätä näitä tietoja. (Araneva 2008.) Heinosen (2008, 126) selvityksen mukaan asiantuntijaryhmät toimivat pääsääntöisesti siten, että asiakas on tietoinen asiansa käsittelystä asiantuntijaryhmässä ja hän on antanut myös suostumuksensa siihen. Asiakkaan aseman ja oikeuksien kannalta asiakkaan on tärkeää saada tietoa asiansa käsittelystä lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä.

Asiaa valmistelevalle tai päätöksentekoon oikeutetulle viranhaltijalla on täysi itsenäinen päätösvalta asiantuntijaryhmän käyttämisestä. Sosiaalityöntekijällä ei siis ole velvollisuutta asiantuntijaryhmän käyttämiseen. Sosiaalityöntekijällä tai päätöksen tekoon oikeutetulla viranhaltijalla on myös itsenäinen ratkaisovalta päätöksen suhteen. Sosiaalityöntekijä ei siis ole sidottu asiantuntijaryhmän kannanottoihin päätöstä tehdessään. Asiantuntijaryhmän lausuntoa tai kannanottoa ei myöskään voi yksin asettaa päätöksen teon pohjaksi. (Räty 2007, 72–73.)

3.5 Alueellinen yhteistyö ja asiantuntijaryhmät

Rekolan (2008, 12–13) mukaan Kunta- ja palvelurakennemuutoksen tärkein tavoite on ollut turvata kansalaisille laadukkaat palvelut asuinpaikasta riippumatta. Kunnille on annettu enemmän päätösvaltaa palvelujen järjestämisen suhteen, mutta samalla tehostamisen tarve on myös lisääntynyt. Kunnat ovatkin joutuneet pohtimaan uusia ja joustavampia tapoja tuottaa palveluja. Palveluiden arvioinnin myötä on tullut tärkeäksi toimintakulttuuri, jossa korostetaan asiakaslähtöisyyttä ja moniammatillista yhteistyötä. (emt. 2008, 12–13.) Narikan (2004, 34) mukaan kunnat voivat järjestää sosiaali- ja terveystalouteen liittyvää yhteistoimintaa erilaisten sopimusjärjestelyjen avulla. Ne voivat esimerkiksi järjestää alueellisesti yhteistoiminnallisesti sosiaalihuollon erityispalveluja.

Heinon (1999, 27) mukaan 1990-luvulla lastensuojelussa järjestettiin moniammatillista apua tai niin sanottuja tukiryhmiä ylikunnallisesti vain poikkeustapauksissa. Virtasen

(1999, 34) mukaan suomalaisessa lastensuojelussa alettiin kuitenkin 1990-luvulla kehittää palvelujen rakennemuutoksen myötä moniammatillisia ja alueellisia palvelumuotoja. Alueellista yhteistyötä on auttanut kehittämään muun muassa Lastensuojelun keskusliiton vuosina 1996–1998 toiminut Lastensuojelun alueverkostot – projekti. Projektin lähtökohtana olivat alueelliset kehittämistarpeet ja uusien yhteyksien luominen ja jo olemassa olevien yhteyksien vahvistaminen lastensuojelun eri toimijoiden välillä. (emt. 1999, 35.)

Lastensuojelupalveluiden palvelujen toimivuus vaihtelee alueittain sekä kunnittain. Myös ongelmat voivat vaihdella alueittain. Yleensä isoissa kaupungeissa lastensuojelun ja palvelujen tarve on suurempi. Pienten kuntien ongelmana on taas se, että erilaisia palveluja ja asiantuntemusta eri asioista ei välttämättä ole käytettävissä tarpeeksi laajasti. (HE 252/2006, 2.1.3.) Lastensuojelun palveluja on tarkoituksenmukaista järjestää kuntien välisellä yhteistyöllä. Kuntien yhteistyöllä pystytään esimerkiksi saamaan enemmän erikoisasiantuntemusta ja takaamaan palvelujen järjestämiseen tarvittava riittävä väestöpohja. (HE 252/2006, 2.3.)

Heinosen (2008; 123, 127) mukaan lastensuojelulaki 417/2007 14§ mukaiset moniammatilliset asiantuntijaryhmät ovat käynnistyneet hyvin alueilla, joissa asiantuntijaryhmän toteuttamiseen on ollut käytettävissä lastensuojelun seudullisten kehittämissyksiköiden apua. Toiminta on käynnistynyt hyvin myös isojen kaupunkien alueilla, joissa toimintaa on voitu järjestää myös oman kaupungin sisällä. Yksittäiset pienet kunnat ovat huonommassa asemassa asiantuntijaryhmien järjestämisen suhteen. Monet kunnat ovat rakentaneet asiantuntijaryhmien toimintaa aiemman lastensuojelulain aikaisten lastensuojelun tukiryhmien toiminnan pohjalle. Heinosen mukaan näiden ryhmien eroja ei ole tehty tarpeeksi näkyviksi ja näyttää, että kunnille voi olla epäselvää, millaisissa tilanteissa tukiryhmät voivat sellaisenaan toimia moniammatillisina asiantuntijaryhminä. Alueellisesti järjestettyjä lastensuojelun asiantuntijaryhmiä on esimerkiksi Varsinais-Suomessa, Keski-Suomessa, Satakunnan alueella ja Pohjanmaalla. Yhteistoiminnallisesti järjestettyjä asiantuntijaryhmiä toimii myös muualla Suomessa. (emt. 2008; 123, 127.)

Keski-Suomessa ja Pohjois-Savossa toimivat omat alueelliset lastensuojelun moniammatilliset asiantuntijaryhmät. Kyseiset asiantuntijaryhmät ovatkin juuri tämän tutkimuksen kohteena. Nämä ryhmät on rakennettu toimimaan lastensuojelulaki (417/2007) 14

pykälän mukaisina asiantuntijaryhminä. Keski-Suomessa tärkeässä asemassa alueellisen asiantuntijaryhmän toiminnan kannalta oli vuonna 2008 Keski-Suomen lastensuojelun kehittämissyksikkö ja vuonna 2009 koordinoiti siirtyi Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselle. Pohjois-Savossa alueellista asiantuntijaryhmän toimintaa koordinoi Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö. Molemmat ryhmät ovat aloittaneet toimintansa vuonna 2008 ja tarkoituksena on ollut, että ne kehittävät toimintaansa kokemuksen myötä. Molemmat ryhmät ovat kokoontuneet pääsääntöisesti kerran kuussa. Keski-Suomen ryhmä on kokoontunut Jyväskylässä ja Pohjois-Savon ryhmä Kuopiossa. Aika asiakastapauksen käsittelyyn on pitänyt varata etukäteen ja asiakastapauksesta on täytynyt toimittaa ryhmälle myös kirjallinen yhteenveto ennen varsinaista asiakastapauksen käsittelyä. Molemmilla ryhmillä on valmis lomakepohja, joka on tarkoitettu suunnitamaan sosiaalityöntekijöiden yhteenveton tekemistä. (liitteet 4 ja 5) Kyseiset lomakkeet ovat saatavilla asiantuntijaryhmiä koordinoivien yksiköiden internetsivuilla. Kyseisiin asiantuntijaryhmiin kuuluu monipuolisesti eri alojen asiantuntijoita, esimerkiksi sosiaalityön, terveydenhuollon, psykiatrian ja juridiikan asiantuntijoita. Ryhmien puolueettomuus on turvattu varahenkilöjärjestelmällä. (kts. Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä Keski-Suomessa; Lahtinen, Haapasalo, Koukkunen & Siekinen 2009, 22 ja Pohjois-Savon lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, miten tutkimuksessa mukana olleiden kuntien lastensuojelun sosiaalityöntekijät ovat kokeneet alueellisesti järjestetyn lastensuojelun asiantuntijaryhmän toiminnan. Alueelliset lastensuojelun moniammatilliset asiantuntijaryhmät ovat aiheena tutkimisen arvoisia, koska tällaisista suurista alueellisista ryhmistä ei ole vielä laajempaa tutkimustietoa. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään molempia seuraavia näkökulmia ryhmän käytöstä: Miksi sosiaalityöntekijät ovat käyttäneet asiantuntijaryhmää työskentelynsä apuna ja millaisia kokemuksia heillä on ryhmän käytöstä. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään myös sitä, miksi sosiaalityöntekijät eivät ole käyttäneet asiantuntijaryhmää työskentelynsä apuna.

Tutkimuskysymykset:

1. Miksi sosiaalityöntekijät ovat käyttäneet asiantuntijaryhmää työskentelynsä apuna?
2. Millaisissa tapauksissa sosiaalityöntekijät ovat käyttäneet asiantuntijaryhmää työskentelynsä apuna?
3. Millaisia kokemuksia sosiaalityöntekijöillä on asiantuntijaryhmän käytöstä?
4. Miksi sosiaalityöntekijät eivät ole käyttäneet asiantuntijaryhmää työskentelynsä apuna?

Tutkimuksessa haluttiin ongelman taustoittamisen ja selventämisen vuoksi selvittää myös yleisiä asioita liittyen asiantuntijaryhmiin. Sosiaalityöntekijöiltä kysyttiin esimerkiksi, onko heillä tarpeeksi tietoa lastensuojelun asiantuntijaryhmistä ja mistä he ovat tietoa saaneet. Heiltä kysyttiin myös mielipiteitä asiantuntijaryhmän tärkeydestä ja kehittämisestä sekä ryhmän käyttämisestä tulevaisuudessa.

4.2 Tutkimusaineisto ja sen hankinta

Tutkimukselle on keskeistä jokin tehtävä tai tarkoitus, joka ohjaa myös tutkimusstrategian valintaa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 133). Tämä tutkimus on luonteeltaan kuvaileva, koska sen tarkoituksena on kuvata sosiaalityöntekijöiden erilaisia kokemuksia ja mielipiteitä asiantuntijaryhmistä. Tutkimuksen tarkoituksena on myös antaa tietoa asiantuntijaryhmistä. Hirsjärven ym. (2008, 134–135) mukaan kuvailevan tutkimuksen tarkoituksena on esittää kuvauksia tapahtumista ja dokumentoida niihin liittyviä keskeisiä ja kiinnostavia piirteitä. Tutkimusaihetta tarkastellaan moniammatillisen yhteistyön viitekehuksesta ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys liittyy moniammatillisen yhteistyön käsitteelliseen jäsentämiseen. Tutkimuksen lähestymistapoina voidaan pitää moniammatillisen yhteistyön ja siihen liittyvien keskeisten käsitteiden avaamista sekä moniammatillisen yhteistyön teoreettis-käytännöllisiä malleja ja teoria-käytäntö – suhdetta.

Tutkimuksessa pyrittiin siihen, että tutkimuksen teoria ja empiria tukevat toisiaan ja keskustelevat keskenään. Teoria vaikutti myös tutkimuksen toteutukseen ja antoi pohjaa tutkimustulosten tarkasteluun. Moniammatillista yhteistyötä ja asiantuntijaryhmiä koskeva teoria ohjasi ajattelua ja vaikutti jonkin verran myös sisällöllisiin valintoihin. Eniten teoria vaikutti aineiston analyysiin, koska teorian pohjalta jäsentynyt kuva moniammatillisesta yhteistyöstä ja asiantuntijaryhmistä auttoi suhteuttamaan tuloksia teorian tarjoamaan tietoon.

Tutkimus keskittyy Keski-Suomen ja Pohjois-Savon lastensuojelun moniammatillisiin asiantuntijaryhmiin. Tutkimuksen kohteena ovat lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kokemukset ja mielipiteet kyseisistä asiantuntijaryhmistä. Tutkimuksen kohteeksi valittiin käytännön lastensuojelutyötä tekevät sosiaalityöntekijät, koska kyseiset asiantuntijaryhmät on luotu juuri heidän työtään varten. Asiantuntijaryhmien lakisääteinen tehtävä on avustaa sosiaalityöntekijöitä vaikeissa lastensuojelutilanteissa. Siksi sosiaalityöntekijöiden mielipiteet kyseisistä ryhmistä ovat keskeisiä tutkittaessa asiantuntijaryhmien toimintaa ja kokemuksia niistä. Tutkimukseen otettiin mukaan kaksi eri alueellista asiantuntijaryhmää, jotta aineistosta saataisiin tarpeeksi laaja ja kattava. Kahden eri ryhmän mukana olo mahdollistaa tuloksien vertailun myös ryhmien välillä. Ryhmien vertailun mahdollistaa se, että ryhmien toiminta tapahtuu samoilla periaatteilla ja ryhmien

toimintamallit ovat samankaltaisia (kts. Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä Keski-Suomessa ja Pohjois-Savon lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä).

Ennen tutkimuksen tekoa olin yhteydessä tutkimuksessa mukana olleiden asiantuntijaryhmien toimintaa koordinoiviin yksiköihin ja sain heiltä hyväksynnän tutkimuksen teolle. Päädyimme ohjaajieni kanssa siihen, että haen tutkimukselle tutkimusluvut asiantuntijaryhmien silloisilta isäntäkaupungeilta. Tutkimuslupien hakemista jokaiselta alueellisten asiantuntijaryhmien toiminnassa mukana olevalta kunnalta ei katsottu oleelliseksi, koska tutkimus sai hyväksynnän asiantuntijaryhmiä koordinoivilta yksiköiltä ja tutkimusluvut yksiköiden isäntäkaupungeilta. Tutkimuslupien hakeminen kunnilta ei ollut välttämätöntä, koska tutkimuksessa ei kerätty salassa pidettäviä tietoja, vaan sosiaalityöntekijöiden omia kokemuksia ja näkemyksiä asiantuntijaryhmästä ja sen toiminnasta.

Tutkimuksessa tarkoituksena on ollut kuvata asiantuntijaryhmien käyttöä ja selvittää sosiaalityöntekijöiden mielipiteitä asiantuntijaryhmistä. Tutkittavien suuri määrä vaikutti päätökseen valita kyselymenetelmä, koska kysely on tehokas ja taloudellinen tapa kerätä aineisto. Sähköisesti toteutettava kyselytutkimus sopi parhaiten tutkimuksen tarkoitukseen, toteuttamiseen ja tutkimusongelmiin vastaamiseen. Hirsjärven ym. (2008, 188–189) mukaan kysely tunnetaan survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Survey tarkoittaa esimerkiksi sellaista kyselyn muotoa, jossa aineisto kerätään standardoidusti ja jossa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta. Standardoituus tarkoittaa sitä, että samaa asiaa kysytään vastaajilta täsmälleen samalla tavalla. Aineisto, joka kerätään surveyn avulla, käsitellään yleensä kvantitatiivisesti.

Kyselyllä on aineistonhankintamenetelmänä paljon erilaisia etuja. Kyselyn edut vaikuttivat tässä tutkimuksessa siihen, että kysely valittiin aineiston hankintamenetelmäksi. Hirsjärvi ym. (2008, 190) esittävät erilaisia kyselyn etuja. Heidän mukaansa kyselyn etuna pidetään esimerkiksi sitä, että kyselyllä voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Kyselymenetelmää pidetään heidän mukaansa myös tehokkaana, koska se on nopea ja vaivaton toteuttaa. Kyselyn toteuttaminen oli aika yksinkertaista ja sillä sai myös kerättyä laajahkon tutkimusaineiston, mikä oli tässä tutkimuksessa tärkeää. Kyselyn sähköinen toteuttaminen oli myös kustannuksiltaan edullista. Aineiston keruun jälkeen vasta-

ukset oli helppo siirtää haluttuun tallennusmuotoon, mikä helpotti aineiston kanssa työskentelyä. Heikkilä (2008, 20) pitää kyselyn etuna myös vastausten saannin nopeutta. Hän näkee kyselyn etuna lisäksi sen, että haastattelijan vaikutus vältetään ja kyselyssä voidaan kysyä siksi myös arkaluonteisia kysymyksiä. Vastausten saannin nopeus ei tässä tutkimuksessa korostunut etuna, koska kyselyä jouduttiin karhuamaan kaksi kertaa. Odotin, että kyselyssä vastaajat olisivat tuoneet vapaammin ja rohkeammin esiin mielipiteitään. Vastauksista ja vastaamattomuudesta osaan kysymyksistä oli kuitenkin pääteltävissä, että näin ei välttämättä ole.

Kyselytutkimukseen liittyy Hirsjärven ym. (2008, 190) mukaan myös joitakin heikkouksia. Kyselyaineistoa pidetään monesti vaatimattomana ja pinnallisena. Tämä voidaan nähdä yhtenä kyselytutkimuksen heikkoutena. Heikkoutena voidaan pitää myös sitä, että tutkijalla ei voi olla varmuutta siitä, miten tosissaan ja huolella vastaajat ovat vastanneet kysymyksiin. Tutkija ei myöskään voi tietää, miten vastaajat ovat käsittäneet kysymykset ja vastausvaihtoehdot ja ovatko ne olleet vastaajien mielestä onnistuneita. Tutkijan on myös vaikea hallita väärinymmärryksiä. Kyselyn yksi keskeinen haitta on kato eli vastaamattomuus, joka voi nousta joissakin tapauksissa suureksi. Kadon suuruus riippuu tutkimuksen aiheesta ja vastaajajoukosta. (Hirsjärvi ym. 2008, 191, kts. myös Heikkilä 2008, 20.) En pidä suurena häirtana kyselytutkimuksen pinnallisuutta. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa asiantuntijaryhmistä sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Koska aiempia vastaavanlaisia tutkimuksia ei vielä ole, uskon että kaikki tieto aiheesta on arvokasta. En myöskään pidä suurena häirtana sitä, että ei voi tietää, ovatko vastaajat vastanneet rehellisesti kysymyksiin. Luotan siihen, että tällaisen tutkimuksen kohdalla vastaajat ovat olleet rehellisiä. Mahdollisia väärinymmärryksiä on kyselyssä kuitenkin ollut vaikea täysin välttää. Kyselyä tehdessä pyrittiin jo siihen, että ohjeet ja kysymykset olivat selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. Suurin kyselytutkimuksen häirta oli tässä tutkimuksessa edellä mainittu kato. Pienen aineiston kohdalla suuri kato vaikeuttaa esimerkiksi tulosten yleistämistä perusjoukkoon.

Tutkimuksen aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella. (liite1) Sähköinen kyselylomake laadittiin juuri tätä tutkimusta varten. Sähköisen kyselylomakkeen laatiminen ei ollut minulle entuudestaan tuttua, joten se oli aika työlästä. Syötin laatimani kyselypohjarungon tiettyine vastausmuotoineen ja vastausvaihtoehtoineen ensin Exceliin, jonka jälkeen kysely tehtiin sähköiseen muotoon Kuopion yliopiston omalla Lotta-

lomaketyökalulla. Excel ja Lotta-lomaketyökalu eivät olleet minulle entuudestaan tuttuja, joten niiden käyttöön perehtyminen vei paljon aikaa. Lotta-lomaketyökalu asetti lisäksi kyselylle joitakin teknisiä rajoituksia esimerkiksi rivien määrän, vastausten muodon ja otsikointien suhteen, mikä toi lisää haasteita kyselyn laatimiseen. Kyselyä joutui muokkaamaan useaan otteeseen, ennen kuin siitä sai sähköisessä muodossa toimivan version. Pohdin kyselyrunkoa yhdessä ohjaajieni ja opponenttien kanssa ja testasin kyselyä opponenteillani myös sähköisesti ennen sen lähettämistä kohdejoukolle.

Sähköisen kyselylomakkeen käyttäminen on kätevää siinä mielessä, että vastaukset tallentuvat tietokantaan, josta ne ovat helposti nähtävissä ja käytettävissä. Kuopion yliopiston Lotta-ohjelmassa vastaukset tallentuvat tietokantaan, josta niitä voi tarkastella www-muodossa ja vastaukset voi avata suoraan Excel-ohjelmaan. Vastausten siirtäminen tilastollista käsittelyä varten Excelistä käyttämäni SPSS for Windows (versio 14.0)-ohjelmaan on myös yksinkertaista.

Tutkimuslomakkeen suunnitteluun meni yllättävän paljon aikaa. Kävin lomaketta läpi tutkimusseminaarissa yhdessä sosiaalityön opiskelijoiden ja seminaarin ohjaajan kanssa. Sain lomakkeesta palautetta myös muilta tutkielmani ohjaajilta. Lisäksi testasin kyselyä muutamalla opiskelutoverillani. Jokaisella kerralla kyselyssä löytyi jotakin parannettavaa. Kyselylomakkeen testaamisella halusin varmistaa kyselylomakkeen toimivuuden. Halusin, että lomakkeen kysymykset vastaisivat tutkimuskysymyksiin eikä turhia kysymyksiä olisi. Halusin tehdä lomakkeesta napakan kokonaisuuden, johon olisi houkuttelevaa ja helppoa vastata. Heikkilän (2008, 61) mukaan kyselylomakkeen testaus on tärkeää, koska testauksesta saatu palaute auttaa kehittämään kyselyä paremmaksi. Hänen mukaansa kyselylomake tulisi antaa aina kohdejoukon edustajille testattavaksi. Sainkin palautetta kyselylomakkeestani sellaisilta henkilöiltä, jotka voisivat itse olla tutkimuksen kohdejoukossa.

Kysely lähetettiin kaikille Pohjois-Savon ja Keski-Suomen asiantuntijaryhmien toiminnassa vuonna 2008 ja vuoden 2009 alussa mukana olleiden kuntien lastensuojeluasioita hoitaville sosiaalityöntekijöille. Kysely lähetettiin yhteensä 133 lastensuojeluasioita hoitavalle sosiaalityöntekijälle, yhteensä 38 kuntaan. Keski-Suomeen kysely lähetettiin 21 kuntaan yhteensä 65 henkilölle ja Pohjois-Savoon 17 kuntaan yhteensä 68 henkilölle. Kysely lähetettiin vastaajille kolmen eri välittäjän kautta. Käytin kyselyssä välittäjiä, kos-

ka luotin heidän tuovan lisää uskottavuutta kyselylle ja vaikuttavan näin positiivisesti myös vastausprosenttiin. Luotin myös siihen, että välittäjillä oli kohdejoukon ajan tasalla olevat yhteystiedot. Keski-Suomen kuntiin kysely lähti Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen työntekijän kautta. Pohjois-Savoon kysely lähti kahden eri välittäjän kautta. Välittäjinä olivat Kuopion kaupungin yhden lapsiperheyksikön esimies, joka välitti kyselyn Kuopion kaupungin lastensuojelun sosiaalityöntekijöille ja Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön työntekijä, joka välitti kyselyn muihin Pohjois-Savon kuntiin.

Tutkimusaineisto kerättiin maaliskuussa, huhti- ja toukokuussa 2009. Ensimmäinen sähköpostikierros lähti maaliskuun alussa. Ensimmäisellä vastauskierroksella vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa. Kysely lähetettiin ensimmäisen kierroksen jälkeen vielä kahdesti, jotta vastaajia saatiin mahdollisimman paljon. Toisella ja kolmannella vastauskierroksella vastaajille annettiin viikon vastausaika. Sähköiseen kyselylomakkeeseen johtava linkki lähetettiin tutkimussaatteen (liite 2) yhteydessä sähköpostitse kaikille tutkimushenkilöille. Tutkimussaaite oli välittäjien lähettämässä sähköpostissa liitteenä ja avattuna myös postin tekstiosassa. Näin varmistuttiin siitä, että sähköpostien mahdolliset eroavaisuudet eivät haitanneet saateen lukemista. Saate oli myös helposti tulostettavissa ja luettavissa. Välittäjät pyrkivät kannustamaan vastaajia vastaamaan kyselyyn tuomalla välittämässään sähköpostissa esille aiheen ja tutkimuksen tärkeyden. Heikkilän (2008, 61) mukaan saatekirjeen on tarkoitus motivoida vastaajaa täyttämään kysymyslomake ja kertoa vastaajalle tutkimuksen taustasta ja vastaamisesta. Saatekirjeestä on tärkeää tulla ilmi tutkimuksen toteuttaja ja tavoite sekä se, kenelle kysely on tarkoitettu. Saatteessa on tärkeää kertoa tutkimustietojen käyttötapa ja korostaa annettujen tietojen luottamuksellisuutta. Olennaista on tuoda esiin myös se, mihin mennessä kyselyyn on vastattava ja miten lomake täytetään ja palautetaan. Saatteessa tulisi kiittää vastaamisesta sekä mainita tutkijan yhteystiedot. (emt. 2008, 62.) Tutkimukseni saatekirje sisälsi kaikki edellä mainitut asiat.

Tutkimuksen kyselylomakkeen kysymyksistä suurin osa oli monivalintakysymyksiä. Kysely oli siis pääasiassa tilastollinen, mutta se sisälsi myös avoimia kysymyksiä. Avoimilla kysymyksillä pyydettiin esimerkiksi kuvaamaan jotakin asiaa tarkemmin monivalintakysymysten yhteydessä. Lisäksi avoimia kysymyksiä käytettiin sellaisten kysymysten kohdalla, joissa vastauksia ei pystynyt ennakoimaan ja jossa haluttiin saada

laajempia vastauksia. Kyselyssä käytettiin kolmea eri kysymysmuotoa: monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä sekä asteikkoihin perustuvia kysymyksiä. Hirsjärven ym. (2008, 193–195) mukaan monivalintakysymyksissä eli strukturoiduissa kysymyksissä tutkija on laatinut valmiit numeroidut vastausvaihtoehdot ja vastaaja merkitsee rastilla niistä sopivimman. Avoimet kysymykset ovat kysymyksiä, joissa esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vastausta varten. Asteikkoihin eli skaaloihin perustuvissa kysymyksissä esitetään väittämiä ja vastaaja valitsee niistä sopivimman kuvaamaan sitä, miten samaa tai eri mieltä hän on esitetyn väittämän kanssa. (emt. 2008, 193–195; kts. myös Heikkilä 2008, 49–53.)

Monivalintakysymyksiä käytetään silloin, kun selvästi rajatut vastausvaihtoehdot ovat etukäteen tiedossa. Monivalintakysymykseen vastaaminen on nopeaa. Niiden etuna on vastausten käsittelyn ja vertailun yksinkertaisuus. Monivalintakysymykset täytyy suunnitella tarkkaan ja esimerkiksi kaikki vastausvaihtoehdot tulee ottaa huomioon. Avoimia kysymyksiä käytetään puolestaan silloin, kun vastausvaihtoehdot ei voi etukäteen määrittellä tarkkaan. Avoimet kysymykset ovat helppoja laatia, mutta ne ovat työläitä käsitellä. Ne voivat houkuttaa vastaajaa vastaamatta jättämiseen. Avoimilla kysymyksillä voidaan saada vastauksia, joita ei etukäteen ole osattu odottaa. Ne sallivat vastaajan ilmaista itseään omin sanoin. Ne voivat myös auttaa monivalintatehtäviin annettujen vastausten tarkentamisessa. (Heikkilä 2008, 49–51; Hirsjärvi ym. 2008, 196.)

Hyvän tutkimuslomakkeen täytyy täyttää useita eri kriteerejä. Heikkilä (2008, 48–49) on koonnut hyvän tutkimuslomakkeen tunnusmerkkejä. Olen noudattanut näitä Heikkilän esittämiä hyvän tutkimuslomakkeen tunnusmerkkejä oman kyselylomakkeeni suunnittelussa ja toteutuksessa. Tutkimuslomakkeen yleisilmeestä pyrittiin tekemään siisti. Siitä pyrittiin tekemään selkeä ja sellainen, että se houkuttelisi vastaamaan. Kyselyssä kysyttiin vain yhtä asiaa kerrallaan ja kysymykset suunniteltiin etenemään loogisesti aihepiiristä toiseen. Kysymykset numeroitiin juoksevasti. Samaa aihetta koskevat kysymykset luokiteltiin selkeiksi kokonaisuuksiksi ja ne otsikoitiin kokonaisuutta vastaavien otsikoin. Lomakkeen suunnittelussa otettiin huomioon, että lomake ei saa olla liian pitkä. Lomaketta myös esiteltiin. Kyselyssä pyrittiin korostamaan vastausten arvokkuutta ja saamaan vastaaja kokemaan vastaamisensa tärkeäksi. Kyselylomakkeen laadinnassa huomiota täytyy kiinnittää myös yksittäisiin kysymyksiin. Tutkimuslomakkeen kysymykset pyrittiin muotoilemaan Hirsjärven ym. (2008, 197–198) ja Heikkilän (2008,

57) ohjeiden mukaan. Kysymysten laadinnassa kiinnitettiin huomiota erityisesti kysymysten selvyyteen. Kysymysten ulkoasuun, esimerkiksi pituuteen ja sanojen valintaan, kiinnitettiin huomiota. Kysymykset määriteltiin kohdistumaan tarkasti tiettyihin aihepiireihin vastaamisen helpottamiseksi.

Kyselylomake jakautui viiteen osaan (kts. liite 1). Kyselyn ensimmäinen osa oli tarkoitettu kaikille vastaajille ja siinä kysyttiin lähinnä vastaajien perustietoja. Perustietoja kysyttiin pääasiassa monivalintakysymyksillä. Perustietojen lisäksi vastaajilta kysyttiin kyseisessä osassa muun muassa sitä, onko heillä tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä ja mistä he ovat tietoa saaneet. Toinen osa oli tarkoitettu sellaisille vastaajille, jotka olivat käyttäneet asiantuntijaryhmää. Siinä kartoitettiin tilanteita, joissa asiantuntijaryhmää oli käytetty ja millaista apua sosiaalityöntekijät olivat ryhmältä hakeneet. Osassa kysyttiin lisäksi syitä, jotka olivat vaikuttaneet päätökseen käyttää asiantuntijaryhmää. Keskeisiä olivat myös sosiaalityöntekijöiden kokemukset asiantuntijaryhmän käyttämisestä. Osa sisälsi niin monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä kuin asteikkoihin perustuvia kysymyksiä. Kolmas osa oli tarkoitettu vastaajille, jotka eivät olleet käyttäneet asiantuntijaryhmää. Kyseisessä osassa kartoitettiin syitä siihen, miksi ryhmää ei ollut käytetty. Kysymykset olivat pääasiassa asteikkoihin perustuvia. Kyselyn neljännessä osassa kysyttiin asiantuntijaryhmän käyttämisestä tulevaisuudessa. Se oli tarkoitettu kaikille vastaajille. Siinä kysyttiin, millaisissa tilanteissa sosiaalityöntekijät voisivat arvella käyttävänsä asiantuntijaryhmää tulevaisuudessa ja millaista apua he voisivat siltä hakea. Kysymykset olivat pääasiassa monivalintakysymyksiä. Kyselyn viides osa käsitteli työryhmän tärkeyttä ja se oli tarkoitettu kaikille vastaajille. Siinä kysyttiin, kokevatko sosiaalityöntekijät asiantuntijaryhmän tärkeäksi ja millaisia etuja he näkevät asiantuntijaryhmän käytöllä olevan. Vastaajilta kysyttiin myös, mitkä asiantuntijat ovat heidän mielestään erityisen tärkeitä asiantuntijaryhmässä ja millaista kehittämistä asiantuntijaryhmän toiminta tarvitsee. Kysymykset olivat pääasiassa avoimia.

4.3 Tutkimuksen vastaajajoukko

Kysely lähetettiin yhteensä 133 lastensuojeluasioita hoitavalle sosiaalityöntekijälle Keski-Suomeen ja Pohjois-Savoon. Keski-Suomeen kysely lähetettiin 65 henkilölle ja Pohjois-Savoon 68 henkilölle. Vastauksia tuli ensimmäisellä kyselykierroksella 36, jolloin vastausprosentiksi muodostui 27. Toisella kyselykierroksella vastauksia tuli lisää 18 kappaletta, jolloin vastausprosentti nousi 41 prosenttiin. Kolmannella kyselykierroksella vastauksia tuli vielä 9 kappaletta. Kokonaisuudessaan kyselyyn tuli vastauksia yhteensä 63 kappaletta ja siten lopulliseksi vastausprosentiksi muodostui 47. Keski-Suomesta vastauksia tuli yhteensä 27, jolloin Keski-Suomen vastausprosentti on 42. Pohjois-Savosta vastauksia tuli yhteensä 36, jolloin vastausprosentti on 53. Kokonaisvastausprosenttina 47 on kohtuullinen. Se kuitenkin rajoittaa aineiston analyysimenetelmien käyttöä ja tulosten yleistämistä. Alla olevassa taulukossa 1. on esitetty kyselyn tarkat vastaajamäärät ja vastausprosentit kyselykierroksittain.

TAULUKKO 1: Kyselyn vastaajamäärät ja vastausprosentit kyselykierroksittain

	1. KYSELY- KIERROKSEN VASTAUSPROSENTTI	2. KYSELY- KIERROKSEN JÄLKEINEN VASTAUSPROSENTTI	3. KYSELY- KIERROKSEN JÄLKEINEN VASTAUSPROSENTTI
KESKI-SUOMI	31 % (vastauksia 20/65)	vastauksia lisää 6 kpl 40 % (vastauksia 26/65)	vastauksia lisää 1 kpl 42 % (vastauksia 27/65)
POHJOIS-SAVO	24 % (vastauksia 16/68)	vastauksia lisää 12 kpl 41 % (vastauksia 28/68)	vastauksia lisää 8kpl 53 % (vastauksia 36/68)
YHTEENSÄ	27 % (vastauksia 36/133)	vastauksia lisää 18 kpl 41 % (vastauksia 54/133)	vastauksia lisää 9kpl 47 % (vastauksia 63/133)

Vastausprosenttiin vaikuttavia tekijöitä voi olla monenlaisia. Arvelen, että suurin vastaamatta jättämiseen vaikuttava asia voi olla ajanpuute. Kiire työssä, loman tai virkavapaan sattuminen kyselykierroksen aikaan voivat aiheuttaa vastaamatta jättämistä. Kyselyn toteuttamisen ajankohdan miettiminen onkin tärkeää kyselyn vastausprosentin kannalta. Esimerkiksi loma-ajat ovat huonoja ajankohtia kerätä aineistoa kyselyllä. Yksisyys, mikä voi vaikuttaa vastaamatta jättämiseen voi olla se, että työntekijöille tulee paljon sähköpostia ja kysely voi siksi unohtua tai jäädä jopa huomaamatta. Uskon, että kyselyn vastausprosenttiin vaikuttaa positiivisesti luottamus kyselyn lähettäjää ja välit-

täjää kohtaan. Tässä tutkimuksessa käytettiin välittäjiä, jotka ovat tunnettuja omien alueidensa lastensuojelutyön parissa. Myös kyselyn tekijä ja tarkoitus tuotiin selkeästi ilmi. Koska kysely välitettiin sähköpostilla, voi olla mahdollista, että joukossa oli myös muutamia virheellisiä sähköpostiosoitteita. Pyrimme kyselyn välittäjien kanssa tarkistamaan osoitteet etukäteen. Myös kyselyn muotoilu, esimerkiksi sen pituus ja selkeys vaikuttavat varmasti vastaamiseen. Vastaamiseen vaikuttaa myös kiinnostus kyselyä ja sen tuloksia kohtaan. Se, että vastaaja tuntee tutkimuksen oman työnsä kannalta merkittävääksi, houkuttelee yleensä vastaamaan.

Vastaajat, jotka ilmoittivat työskentelykuntansa kyselylomakkeessa, työskentelivät joko suuressa yli 90.000 asukkaan kunnassa, keskisuudessa noin 20.000 asukkaan kunnassa tai pienessä kunnassa, jossa on noin 10.000 asukasta tai vähemmän. Vastaajista 13 prosenttia, ei ilmoittanut työskentelykuntaansa, vaikka kyselyssä tuotiin selkeästi ilmi, että työskentelykunta ei tule paljastumaan tutkimuksen raportoinnissa. Työskentelykuntansa ilmoittaneista vastaajista 44 prosenttia työskenteli suuressa kunnassa, keskisuudessa työskenteli 15 prosenttia ja pienessä kunnassa 42 prosenttia. Pohjois-Savossa vastaajia oli 3 prosenttiyksikköä enemmän suurista kunnista ja Keski-Suomessa vastaajia oli 4 prosenttiyksikköä enemmän keskisuurista kunnista. Pienten kuntien kohdalla alueiden välillä eroa oli alle prosenttiyksikkö. (taulukko 2)

TAULUKKO 2: Työskentelykunnan koko alueittain

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Työskentelykunnan koko	suuri kunta, yli 90.000 asukasta	42 %	45 %	44 %
	keskisuuri kunta, n. 20.000 asukasta	17 %	13 %	15 %
	pieni kunta, 10.000 asukasta tai alle	42 %	42 %	42 %
Yhteensä		101 % (24)	100 % (31)	101 % (55)

* Kaikissa tekstissä esiintyvissä aineistoa kuvaavissa taulukoissa prosentiosuudet on pyöristetty lähimpiin kokonaisprosentteihin.

Kuten sosiaalialalla yleensä, suurin osa vastaajista oli naisia. Vastaajista 94 prosenttia oli naisia ja 6 prosenttia miehiä. Kaikki miesvastaajat olivat Pohjois-Savosta. Suurin osa vastaajista oli iältään 40–49 tai 50–59 -vuotiaita. Kaikista vastaajista 40–49 -vuotiaita

oli 31 prosenttia ja 50–59 -vuotiaita 29 prosenttia vastaajista. 20–29-vuotiaita oli 16 prosenttia, 30–39-vuotiaita 21 prosenttia ja 60-vuotiaita tai vanhempia kolme prosenttia. Pohjois-Savossa vastaajat olivat iältään nuorempia verrattuna Keski-Suomen vastaajiin. Keski-Suomessa suurin osa vastaajista oli 50–59-vuotiaita, kun taas Pohjois-Savossa suurin osa vastaajista oli 30–49-vuotiaita. (taulukko 3)

TAULUKKO 3: Vastaajien ikäjakauma alueittain

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Ikä	20–29 vuotta	7 %	23 %	16 %
	30–39 vuotta	11 %	29 %	21 %
	40–49 vuotta	33 %	29 %	31 %
	50–59 vuotta	41 %	20 %	29 %
	60 vuotta tai yli	7 %	0 %	3 %
Yhteensä		99 % (27)	101 % (35)	100 % (62)

Kaikista vastaajista 87 prosenttia ilmoitti omaavansa sosiaalityöntekijän ammatillisen pätevyyden. Keski-Suomesta päteviä oli 89 prosenttia ja Pohjois-Savosta 86 prosenttia. Vastaajista 11 prosenttia ei ilmoittanut koulutustaan. Niistä vastaajista, jotka ilmoittivat koulutuksensa, 70 prosenttia oli yhteiskuntatieteiden maistereita. Vastaajista 20 prosenttia ilmoitti omaavansa muun sosiaalialan koulutuksen ja saaneensa pätevyyden siirtymäsäännöksen perusteella. Viidellä prosentilla oli sosionomin koulutus ja lopuilla viidellä prosentilla muu koulutus. Pohjois-Savossa 74 prosenttia vastaajista oli yhteiskuntatieteiden maistereita, kun Keski-Suomessa niitä ilmoitti olevansa 64 prosenttia. Keski-Suomessa siirtymäsäännöksen perusteella pätevyyden saaneita oli 28 prosenttia ja Pohjois-Savossa 13 prosenttia. Keski-Suomessa sosionomin koulutuksen omaavia oli kahdeksan prosenttia ja Pohjois-Savossa kolme prosenttia. Pohjois-Savossa 10 prosentilla oli muu koulutus. Ryhmään muu koulutus kuului yksi yhteiskuntatieteiden maisteri, jolla ei ollut sosiaalityöntekijän pätevyyttä, yksi sosiaalityön graduvaiheen opiskelija sekä yksi yhteiskuntatieteiden ylioppilas. (taulukko 4)

TAULUKKO 4: Vastaaajien koulutustausta alueittain

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Koulutus	yhteiskuntatieteiden maisteri, pätevä	64 %	74 %	70 %
	muu sosiaalialan koulutus, pätevyys siirtymäsäännöksen perusteella	28 %	13 %	20 %
	sosionomi	8 %	3 %	5 %
	muu	0 %	10 %	5 %
Yhteensä		100 % (25)	100 % (31)	100 % (56)

Kaikista vastaajista suurin osa, noin 40 prosenttia, oli hoitanut lastensuojelun sosiaalityön tehtäviä 0-5 vuotta. Muiden vastausvaihtoehtojen kohdalla vastaajamäärät jakautuivat tasaisesti. Jokaiseen muuhun vaihtoehtoon sijoittui noin 20 prosenttia vastaajista. Keski-Suomen ja Pohjois-Savon vastaukset erosivat toisistaan paljon. Pohjois-Savossa vastaajien työkokemus lastensuojelun sosiaalityössä vuosina oli vähäisempää. Tämä selittyy varmasti pitkälti sillä, että vastaajat olivat Pohjois-Savossa myös nuorempia kuin Keski-Suomessa. Pohjois-Savossa suurin osa vastaajista, 44 prosenttia, oli hoitanut lastensuojelun sosiaalityön tehtäviä 0-5 vuotta. Keski-Suomessa suurin osa vastaajista, 33 prosenttia, oli hoitanut tehtäviä 0-5 vuotta ja toiset 33 prosenttia yli 20 vuotta. (taulukko 5)

TAULUKKO 5: Vastaajien työkokemus lastensuojelun sosiaalityöstä alueittain

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Kuinka monta vuotta olet hoitanut lastensuojelun sosiaalityön tehtäviä?	0-5 vuotta	33 %	44 %	40 %
	6-10 vuotta	15 %	25 %	21 %
	11-20 vuotta	19 %	19 %	19 %
	yli 20 vuotta	33 %	11 %	21 %
Yhteensä		100,0 % (27)	99 % (36)	101 % (63)

4.4 Aineiston analyysi

Tutkimus on luonteeltaan kvantitatiivinen eli määrällinen, mutta koska kyselyssä oli myös avoimia kysymyksiä, sisältää tutkimus myös kvalitatiivisia eli laadullisia kohtia. Tutkimusaineiston kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset osat täytyy käsitellä eri tavoilla. Aineiston analysoinnissa ja tulosten kuvailussa pyrittiin keskittymään olennaisten asioiden esille tuomiseen ja tutkimuskysymyksiin vastaamiseen. Heikkilän (2008, 16) mukaan kvantitatiivisen tutkimuksen avulla tarkastellaan lukumääriin ja prosentteihin liittyviä kysymyksiä sekä eri asioiden välisiä riippuvuuksia. Asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tuloksia voi havainnollistaa erilaisilla taulukoilla ja kuvioilla. Kuvailevassa tutkimuksessa tarkoituksena on kuvata ilmiötä ja tuloksia. Kvantitatiivinen tutkimusaineisto käsiteltiin tilastollisin menetelmin SPSS for Windows (versio 14.0) -ohjelmalla. Tilastollisesta aineistosta muodostettiin muun muassa frekvenssi- ja prosenttijakaumia. Muuttujien kuvailussa käytettiin myös ristiin taulukointia. Aineiston ja muuttujien huolellinen tarkastelu johti siihen, että aineiston analyysissa päätettiin tarkastella vain kahden muuttujan välisiä riippuvuuksia aineiston koon rajoitusten takia. Aineistolle tehtiin niin sanottua etsivää analyysia eli aineistosta tarkasteltiin eri muuttujien välisiä suhteita ja katsottiin, löytyisikö sieltä kiinnostavia yhteyksiä. Tutkimuksessa päätettiin olla käyttämättä tilastollisia testejä, koska ne eivät olisi soveltuneet näin pieneen aineistoon. Pienen aineiston kohdalla tilastolliset testit eivät olisi antaneet merkitseviä vastauksia ja niin päädyttiin siihen, että tutkimuksen teon ja raportoinnin kannalta on selkeämpää olla käyttämättä niitä.

Avointen kysymysten analysoinnissa käytettiin sisällön analyysia. Sisällön analyysi on analyysimenetelmä, jolla pyritään kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä muodossa johtopäätöksien tekoa varten (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Analyysissa käytettiin sisällön analyysiin olennaisesti kuuluvia luokittelua ja teemoittelua sekä pyrittiin etsimään vastauksia, jotka olivat yleisimpiä. Lisäksi aineistoa pyrittiin kuvailemaan joidenkin vastauksista poimittujen sitaattien avulla. Tuomen & Sarajärven (2009, 93) mukaan luokittelua voidaan pitää ”yksinkertaisimpana aineiston järjestämisen muotona.” Sitä pidetään kvantitatiivisena eli määrällisenä analyysina sisällön määrittämin teemoin. Yksinkertaisimmillaan luokittelu tarkoittaa sitä, että aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan, montako kertaa jokainen luokka esiintyy aineistossa. Luokiteltu aineisto voidaan esittää myös taulukkona. Teemoittelua voidaan pitää luokittelun kaltaisena. Olen-

naista siinä kuitenkin on se, mitä mistäkin teemasta sanotaan. Idana on laadullisen aineiston ryhmittely erilaisten aihepiirien mukaan. (emt. 2009, 93.) Avoimen aineiston analyysia jatkettiin joidenkin avointen kysymysten kohdalla sisällönanalyysiin kuuluvan luokittelun jälkeen kvantifioimalla aineisto. Aineiston kvantifiointi tarkoittaa sitä, että aineistosta lasketaan, kuinka monta kertaa jonkin sama asia esiintyy tai kuinka moni tutkittava ilmaisee saman asian (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120). Tässä aineistossa esimerkiksi laskettiin frekvenssejä ja niiden avulla prosentteja useista avoimien kysymysten vastauksista laskemalla, kuinka monta kertaa jokin sama asia ilmeni vastaajien kuvauksissa. Näin myös aineiston sisältämiä laadullisia osuuksia pystyttiin kuvaamaan osaksi samoilla tavoin kuin tilastollisia osuuksia.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksissa pyritään aina arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Vaikka tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä, tulosten luotettavuus ja pätevyys voivat vaihdella. Hyvä tutkimus edellyttää tutkimuksen reliabiliteetin ja validiteetin arviointia. Reliaabelius eli luotettavuus tarkoittaa tutkimuksen mittaustulosten tarkkuutta ja toistettavuutta. Se siis tarkoittaa, että tutkimus ei anna sattumanvaraisia tuloksia, vaan toisella samanlaisella tutkimuksella päästäisiin samanlaisiin tuloksiin. Validius eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimuksella mitataan juuri sitä, mitä on tarkoitus selvittää. (Hirsjärvi ym. 2008, 226; Heikkilä 2008, 29–30.)

Heikkilän (2008, 30) mukaan tutkimuksen validiutta voi olla hankala tarkastella tutkimuksen teon jälkeen. Hänen mukaansa tutkimuksen validius on varmistettava jo ennen tutkimuksen toteuttamista huolellisella suunnittelulla, oikein valitulla mittarilla ja tarkoin mietityllä aineiston keruulla. Tässä tutkimuksessa tutkimuksen validius on pyritty saavuttamaan Heikkilän (2008, 29–30) ohjeiden mukaan suunnittelemalla tutkimus hyvin ja asettamalla tutkimukselle täsmälliset tavoitteet. Validiuteen pyrittiin myös suunnittelemalla kyselylomake tarkkaan, jotta se kattaisi tutkimusongelman ja mittaisi oikeita asioita. Heikkilän (2008, 30) mukaan validin tutkimuksen toteutumista auttavat myös perusjoukon tarkka määrittely, edustavan otoksen saaminen ja korkea vastausprosentti. Heikkilän (2008, 30) mukaan vastausprosentti vaikuttaa myös luotettavuuteen. Tutkimuksessa on otettu huomioon se, että otoskoko ja vastausprosentti eivät ole kovin suu-

ria. Asia on otettu huomioon ja tuotu esille tulosten analysoinnissa ja esittämisessä. Tuloksia ei myöskään ole yleistetty niiden pätevyysalueen ulkopuolelle ja otoskoko on otettu huomioon tuloksia analysoitaessa ja esitettäessä. Tutkimuksen luotettavuuteen on tutkimuksen teossa pyritty Heikkilän (2008, 30) ohjeiden mukaan olemalla tarkka ja kriittinen.

Hyvän tutkimuksen perusvaatimuksina voidaan Heikkilän (2008, 31–32) mukaan pitää edellä mainittujen validiteetin ja reliabiliteetin lisäksi esimerkiksi myös objektiivisuutta, avoimuutta, luottamuksellisuutta, sekä hyödyllisyyttä ja käyttökelpoisuutta. Tässä tutkimuksessa objektiivisuuteen on pyritty olemalla puolueeton tutkimusta suunnitellessa, toteuttaessa ja tuloksia analysoitaessa ja esitettäessä. Avoimuuteen on pyritty sillä, että tutkimukselle on etukäteen saatu hyväksyntä. Tutkittaville on myös selvitetty tutkimuksen aihe, tarkoitus ja käyttötapa. Aineiston analyysi on tehty puolueettomasti ja huolella ja tulokset on esitetty rehellisesti ja avoimesti. Tutkimusraportissa esitetään kaikki tutkimuksen teon olennaiset asiat. Luottamuksellisuuteen on pyritty sillä, että tutkittaville on annettu lupaus aineiston käsittelyn luottamuksellisuudesta ja siitä, että kenenkään tutkittavan henkilöllisyys ei paljastu tutkimuksen raportoinnissa. Tutkimusta suunniteltaessa on otettu huomioon se, että tutkimuksen täytyy olla myös hyödyllinen ja käyttökelpoinen. Uskon, että tutkimus nostaa esiin sellaisia ajankohtaisia asioita ja uutta tietoa, joita pystytään hyödyntämään käytännössä esimerkiksi asiantuntijaryhmien toimintaa kehitettäessä.

Tutkimuksen teossa on otettava huomioon monia eettisiä kysymyksiä. Eettisesti toteutettu tutkimus edellyttää hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattamista. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa se, että tutkija noudattaa yleisiä tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Näitä toimintatapoja ovat esimerkiksi rehellisyys, huolellisuus ja avoimuus tutkimuksen teossa, tulosten tallentamisessa, tulosten analyysissa ja niiden esittämisessä. (Hirsjärvi ym. 2008, 23–24; kts. myös Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133.) Tässä tutkimuksessa on pyritty eettisyyteen noudattamalla hyvää tieteellistä käytäntöä ja siihen liittyviä periaatteita. Tutkimuksen suunnittelussa, toteutuksessa sekä aineiston analysoinnissa ja esittämisessä on pyritty huolellisuuteen ja avoimuuteen. Eettisyyteen pyrittiin jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. Tutkimus suunniteltiin huolella ja tutkimuksen suunnitelma hyväksyttiin yliopistolla sekä asiantuntijaryhmiä koordinoivilla yksiköillä ja niiden kotikunnilla. Tällä pyrittiin muun muassa avoimuuteen ja

yleiseen hyväksyntään. Myös tutkimuksen toteutus on tehty huolella, samoin tulosten tallentaminen. Aineiston analyysissa ja tulosten esittämisessä on pyritty avoimuuteen ja rehellisyyteen. Aineiston analyysi on tehty huolella ja saadut tulokset on esitetty sellaisenaan. Myös vastaajien tietosuoja on otettu huomioon. Tietosuojan säilyttämiseksi vain tutkija itse on käsitellyt aineistoa kokonaisuutena ja tulosten raportointi on suunniteltu niin, ettei kenenkään vastaajan henkilöllisyyden tunnistaminen ole mahdollista. Tutkimuksen toteutuksessa ei ollut erityisiä eettisiä ongelmia, vaikka lastensuojelun sosiaalityöhön liittyy yleensä monia erilaisia eettisiä kysymyksiä.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon kyselyn täyttämisenä tapahtuneet mahdolliset väärinymmärrykset. Esimerkkinä kyselylomakkeen kysymys 11, jossa kysyttiin asiantuntijaryhmän käyttökertojen määrää. (kts. liite 1 ja 3) Kysymyksen 11 tulokset eivät vastanneet täysin asiantuntijaryhmiltä saamiani tietoja ryhmien käyttökerroista. Kysymyksen kohdalla on muutamilla vastaajilla tapahtunut joko väärinymmärryksiä tai vahinkoja vastaamisessa. Kysymyksen tulosten esittely jätettiin pois tulosten esittelystä tiedossa olevien virheiden vuoksi. Kyseisten tulosten pois jättäminen ei kuitenkaan tuottanut ongelmia, koska tutkimuksessa olennaista oli tutkia esimerkiksi asiantuntijaryhmän käyttöön vaikuttaneita asioita ja käyttökokemuksia, ei käyttökertojen määrää. Kyselyn pois jättämisellä haluttiin parantaa tutkimuksen luotettavuutta ja tietojen oikeellisuutta.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Asiantuntijaryhmän merkitys

Asiantuntijaryhmistä saatu tieto

Tutkimuksessa haluttiin ongelman taustoituksen takia selvittää, onko vastaajilla tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmistä. Kaikista vastaajista 59 prosenttia oli sitä mieltä, että asiantuntijaryhmistä on tarpeeksi tietoa. Vastaajista 16 prosenttia oli puolestaan sitä mieltä, että tietoa ei ole tarpeeksi. Vastaajat, joilla ei ollut tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmistä, toivat esille, että he olisivat tarvinneet perustietoa asiantuntijaryhmästä, sen toiminnasta ja käyttämisestä. Vastaajat olisivat tarvinneet tietoa muun muassa siitä, millaisissa tilanteissa asiantuntijaryhmää voi käyttää. Kaikista vastaajista 25 prosenttia ei osannut arvioida, onko tietoa tarpeeksi. Keski-Suomen ja Pohjois-Savon vastauksissa oli melko isoja eroja. Keski-Suomessa 74 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että tietoa on tarpeeksi. Pohjois-Savossa luku oli vain 47 prosenttia. Keski-Suomessa vastaajia, joilla ei ollut tarpeeksi tietoa, oli 11 prosenttia. Pohjois-Savossa luku oli 19 prosenttia. Vastaajia, jotka eivät osanneet arvioida, onko heillä tarpeeksi tietoa, oli Keski-Suomessa 15 prosenttia ja Pohjois-Savossa 33 prosenttia. Vastausten perusteella näyttää siltä, että Pohjois-Savossa vastaajilla ei ole niin hyvin tietoa asiantuntijaryhmästä kuin Keski-Suomessa. (taulukko 6)

TAULUKKO 6: Asiantuntijaryhmästä saadun tiedon määrä

	Työskentelyalue		Yhteensä
	Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Onko sinulla tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä?			
kyllä	74 %	47 %	59 %
ei	11 %	19 %	16 %
en osaa sanoa	15 %	33 %	25 %
Yhteensä	100 % (27)	99 % (36)	100 % (63)

Vastaajista neljäsosa kertoi saaneensa tietoa asiantuntijaryhmästä useammalta eri taholta. Keskeisimmät tiedon saannin lähteet olivat asiantuntijaryhmiä koordinoivat yksiköt

ja vastaajien omat työyhteisöt. Noin puolet kaikista vastaajista mainitsi vastauksessaan saaneensa tietoa asiantuntijaryhmää koordinoivalta yksiköltä. Puolet kaikista vastaajista kertoi myös saaneensa tietoa omasta työyhteisöstään. Näistä omasta työyhteisöstä tietoa saaneista vastaajista neljäsosa kertoi saaneensa tietoa omalta esimieheltään. Kaikista vastaajista noin joka kymmenes kertoi saaneensa tietoa erilaisista koulutustilaisuuksista. Lisäksi muutama vastaaja kertoi olleensa itse mukana asiantuntijaryhmän toiminnassa ja muutamalla vastaajalla ei ollut ollenkaan tietoa kyseisistä asiantuntijaryhmistä. Näitä vastauksia arvioitaessa on otettava huomioon se, että vastauksissa ei ole mainittu, ovatko sosiaalityöntekijät saaneet tietoa suoraan asiantuntijaryhmää koordinoivilta yksiköiltä vai onko yksiköiden tieto välittynyt sosiaalityöntekijälle esimerkiksi oman työyhteisön kautta. Vastausten perusteella tiedonsaannin lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää asiantuntijaryhmää koordinoivien yksiköiden tiedottamista. Työyhteisöjen rooli tiedonvälityksessä näyttää olevan myös erittäin tärkeä.

Asiantuntijaryhmien tärkeys

Vastaajilta tiedusteltiin, kokevatko he asiantuntijaryhmän tärkeäksi. Kaikista vastaajista 75 prosenttia vastasi asiantuntijaryhmän olevan tärkeä. Vastaajista 25 prosenttia ei osannut sanoa, onko asiantuntijaryhmä tärkeä. Keski-Suomen ja Pohjois-Savon välillä vastauksissa oli vain hiukan eroa. Keski-Suomessa 78 prosenttia vastaajista sanoi asiantuntijaryhmän olevan tärkeä, Pohjois-Savossa luku oli 72 prosenttia. Keski-Suomessa 22 prosenttia ja Pohjois-Savossa 28 prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa asiantuntijaryhmän tärkeyteen. Erot selittyvät luultavasti sillä, että Pohjois-Savossa vastaajat kokivat Keski-Suomea enemmän, että heillä ei ole tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä. On vaikea arvioida jonkin asian tärkeyttä, jos ei ole tarpeeksi tietoa kyseisestä asiasta. (taulukko 7)

TAULUKKO 7: Asiantuntijaryhmän tärkeys

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Onko asiantuntijaryhmä mielestäsi tärkeä?	kyllä	78 %	72 %	75 %
	en osaa sanoa	22 %	28 %	25 %
Yhteensä		100 % (27)	100 % (36)	100 % (63)

Vastaajat näkivät asiantuntijaryhmällä olevan monenlaisia etuja. Valitettavasti neljäsosa kaikista vastaajista ei vastannut ryhmän etuja koskevaan kysymykseen. Eniten mainittu etu oli moniammatillisen ja monipuolisen näkökulman saaminen, jonka mainitsi noin kaksi kolmasosaa kysymykseen vastanneista. Etuna nähtiin myös uusien näkökulmien saaminen ja eri näkemysten saamisen samanaikaisuus.

”Vaikkeissa asioissa moniammatillinen näkemys tulee samassa neuvottelussa yhtä aikaa esille.”

”Asiakastapaus tulee nähtyä monelta kantilta”

Toiseksi eniten mainittu etu oli asiantuntijaryhmän puolueettomuus ja objektiivisuus, jonka mainitsi noin kolmasosa kysymykseen vastanneista. Vastaajat korostivat, että etenkin pienissä kunnissa puolueettoman näkökulman saaminen voi olla vaikeaa ja asiantuntijaryhmä tarjoaa siihen hyvän ratkaisun.

”Monipuolinen eri ammattialoja edustavien ihmisten ulkopuolinen ja puolueeton arviointi lasten/perheen tilanteesta on tueksi omalle työlle.”

”Pystyvät arvioimaan tilannetta objektiivisesti, kun eivät ole työskennelleet itse tapauksen kanssa.”

Kysymykseen vastanneista noin neljäsosa mainitsi asiantuntijaryhmän etuna ryhmän antaman tuen työlle ja käytännön ohjauksen. Vastaajat pitivät tärkeänä sitä, että he saavat vahvistusta oman työskentelyn oikeellisuudelle. He kokivat tärkeänä käytännön avun saamisen esimerkiksi yhteisen pohdinnan ja suunnittelun muodossa.

”Saa tukea ja apua omaan päätöksentekoon ja pohdintaan. Etenkin tärkeää, mikäli kyseessä on pieni kunta, jossa konsultaatiota ja useita pohtijoita ei ole.”

”Antaa ammatillista tukea ja tietoa sosiaalityöntekijälle oman käsityksenmuodostuksen ja päätöksenteon pohjaksi”

Muutama vastaaja näki asiantuntijaryhmän käytön etuna sen, että asiakastapauksen esittämistä valmistellessa tulee käytyä itse läpi koko tapaus. Tällöin asiakastapaus tulee kerrattua kokonaisuudessa, mikä auttaa sosiaalityöntekijää hahmottamaan tilannetta kokonaisuutena ja ratkaisut voivat alkaa selkiytymään tätä kautta.

”Valmistelun aikana tulee jo mietittyä asiat, usein valmiiksi omaan päätökseen.”

Muutama vastaaja oli ajatellut myös työn laatua ja asiakkaan asemaa, jotka ovatkin erittäin tärkeitä huomioon otettavia aiheita sosiaalityössä. Työn laatuun ja asiakkaan asemaan kuuluvat esimerkiksi aiemmin mainittu puolueettomuus ja objektiivinen tarkastelu sekä asiakastapauksen hahmottaminen kokonaisuutena.

”Työn laadun voisi ajatella parantuvan.”

”..turvaa asiakkaan kannalta mahdollisimman oikeat ratkaisut ja toimenpiteet”

Kyselyssä haluttiin selvittää taustoituksen takia myös sitä, minkä alojen asiantuntijat ovat vastaajien mielestä erittäin tärkeitä asiantuntijaryhmässä. Kysymykseen vastanneet mainitsivat yhdestä kolmeen eri asiantuntijaa. Kysymykseen vastanneista 61 prosenttia koki, että ryhmässä on tärkeää olla psykiatrian osaamista. Näistä 68 prosenttia nimesi erityisesti lasten ja nuorten psykiatrian. Toiseksi eniten, 42 prosenttia kysymykseen vastanneista mainitsi sosiaalityön osaamisen. Kolmanneksi tärkeimpänä vastaajat näkivät juridiikan ja sen mainitsi 41 prosenttia. Myös psykologia ja lääketiede nähtiin tärkeinä. Psykologian mainitsi 25 prosenttia ja lääketieteen 22 prosenttia. Lisäksi muutamat vas-

taajat mainitsivat esimerkiksi päihdepuolen osaamisen, koulutoimen ja neuvolan. Kaikista vastaajista 19 prosenttia jätti vastaamatta kysymykseen. (taulukko 8)

TAULUKKO 8: Tärkeimpänä pidetyt asiantuntija-alat

	Yhteensä
Tärkeimmät asiantuntija-alat	
Psykiatria	61 % (31)
Sosiaalityö	42 % (22)
Juridiikka	41 % (21)
Psykologia	25 % (13)
Lääketiede	22 % (11)

Asiantuntijaryhmien kehittäminen

Vastaajilta tiedusteltiin, millaista kehittämistä asiantuntijaryhmät tarvitsevat. Vastaajista hiukan yli puolet, 55 prosenttia jätti vastaamatta asiantuntijaryhmän kehittämistä koskevaan kysymykseen ja 14 prosenttia ei osannut arvioida, millaista kehittämistä asiantuntijaryhmä tarvitsisi. Kysymykseen kehittämisehdotuksensa maininneiden vastauksista nousi kaksi selkeää kehittämisen kohtaa. Kehittämisehdotuksensa maininneista 36 prosenttia oli sitä mieltä, että asiantuntijaryhmistä pitäisi tiedottaa enemmän. Vastaajien mukaan tietoa ei ole tarpeeksi.

”Tiedotusta ja lobbausta. Että sitä osattaisiin hyödyntää.”

Kehittämisehdotuksen maininneista 32 prosenttia oli sitä mieltä, että asiantuntijaryhmiä pitäisi kehittää kokoontumisajankohtien suhteen. Vastaajat halusivat parempaa käytettävyyttä ajankohtien suhteen ja nopeutta asiakastapauksen käsittelyyn saamiseen. Vastaajat korostivat, että juuri vaikeat lastensuojelutapaukset ovat usein akuutteja tilanteita, jotka eivät voi odottaa oikeita toimia kauan.

”Työryhmän pitäisi kokoontua niin usein, että jonotusaika olisi kohtuullinen, esim. viikko tai kaksi.”

”Nopeammin käsittelyyn ja koolle. Harva lastensuojelutapaus voi odottaa useaa kuukautta.”

Muutama vastaaja oli miettinyt niiden kuntien asemaa, jotka eivät ole mukana alueellisten asiantuntijaryhmien toiminnassa. Vastaajat pohtivat, että isoilla kunnilla voi olla oma ryhmä, jolta saa vastaavanlaista apua. Pienten kuntien tilanne voi olla kuitenkin paljon huonompi, jos he eivät ole mukana alueellisten asiantuntijaryhmien toiminnassa. Muutama vastaaja oli lisäksi miettinyt asiantuntijaryhmän käyttökustannuksia ja sitä, miten kyseiset kustannukset vaikuttavat asiantuntijaryhmän käyttöön. Voivatko suuret käyttökustannukset vaikuttaa siihen, että asiantuntijaryhmää ei käytetä, vaikka siihen saattaisi olla tarvetta?

5.2 Asiantuntijaryhmän käyttö

Yleistä asiantuntijaryhmien käytöstä

Kaikista vastaajista 27 prosenttia oli käyttänyt asiantuntijaryhmää työskentelynsä apuna. Keski-Suomen vastaajista 30 prosenttia oli käyttänyt asiantuntijaryhmää ja Pohjois-Savon vastaajista 25 prosenttia. Tässä luvussa asiantuntijaryhmää käyttäneihin vastaajiin viitataan käyttäjä nimellä. (taulukko 9)

TAULUKKO 9: Asiantuntijaryhmän käyttö

	Työskentelyalue		Yhteensä
	Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Oletko käyttänyt asiantuntijaryhmää työskentelyn apuna?	30 %	25 %	27 %
kyllä			
en	70 %	75 %	73 %
Yhteensä	100 % (27)	100 % (36)	100 % (63)

Asiantuntijaryhmän käyttäjien määrä ei kuvaa erillisten asiakastapausten määrää, koska sosiaalityöntekijät ovat voineet viedä asiakastapausten työpareittain ryhmän käsittelyyn. On siis hyvin mahdollista, että kaksi eri sosiaalityöntekijää kertoo tutkimuksessa kokemuksia samasta asiakastapauksesta. Tutkimuksen tarkoituksena ei kuitenkaan ollut

tutkia erillisten asiakastapausten määrää, vaan juuri sosiaalityöntekijöiden kokemuksia asiantuntijaryhmän käyttämisestä.

Niistä 17 vastaajasta, jotka olivat käyttäneet asiantuntijaryhmää, 53 prosenttia työskenteli suuressa yli 90.000 asukkaan kunnassa ja 41 prosenttia pienessä kunnassa, jossa on noin 10.000 asukasta tai vähemmän. Naisia käyttäjistä oli 94 prosenttia ja miehiä kuusi prosenttia. Suurin osa käyttäjistä, 35 prosenttia, oli iältään 50–59-vuotiaita. Toiseksi eniten, 30 prosenttia, oli 20–29-vuotiaita. Kolmanneksi eniten, 24 prosenttia, oli 40–49-vuotiaita. Lisäksi kuusi prosenttia käyttäjistä oli 30–39-vuotiaita ja kuusi prosenttia 60-vuotiaita tai vanhempia. Käyttäjistä ammatillisesti päteviä oli 82 prosenttia ja loput 18 prosenttia epäpäteviä. Käyttäjistä 47 prosenttia oli yhteiskuntatieteiden maistereita, 29 prosenttia siirtymäsäännöksen avulla pätevoityneitä, 12 prosenttia sosionomeja ja 6 prosenttia omaisi jonkin muun koulutuksen. Käyttäjistä 41 prosenttia oli hoitanut lastensuojelun sosiaalityön tehtäviä 0-5 vuotta, 24 prosenttia yli 20 vuotta, 18 prosenttia 6-10 vuotta ja 18 prosenttia 11–20 vuotta.

Asiantuntijaryhmien käyttötilanteet

Asiantuntijaryhmän apua oli käytetty viidessä erilaisessa tilanteessa. Apua oli käytetty lastensuojelun tarpeen arvioinnissa, avohuollon tukitoimien suunnittelussa, huostaanoton suunnittelussa/ päätöksenteossa, huostaanoton purkamisessa ja sijaishuoltoon liittyvissä asioissa. Kaikki tapaukset eivät välttämättä ole eri asiakastapauksia, vaan yhdessä asiakastapauksessa tai asiakasperheen tapauksessa sosiaalityöntekijä on voinut tarvita apua useammassa eri asiassa samalla kertaa. Esimerkiksi huostaanoton suunnitteluun/ päätöksentekoon kuuluu kiinteästi myös sijaishuoltoon liittyvät asiat. (taulukko 10)

Eniten asiantuntijaryhmää oli käytetty huostaanoton suunnittelussa/päätöksenteossa. Käyttäjistä 65 prosenttia oli käyttänyt asiantuntijaryhmää kyseisessä tilanteessa. Käyttäjistä 47 prosenttia oli käyttänyt asiantuntijaryhmää sijaishuoltoon liittyvissä asioissa. Näistä käyttäjistä kaksi mainitsi huostaanottoon liittyvän sijaishuoltopaikan miettimisen. Kaksi käyttäjää mainitsi käyttäneensä asiantuntijaryhmän apua sijaishuoltopaikan muutokseen liittyen. Kolme käyttäjää mainitsi pelkästään sijoituspaikan valinnan. Yksi

käyttäjä ei kuvannut tilannetta. Käyttäjistä 29 prosenttia oli käyttänyt ryhmää avohuollon tukitoimien suunnittelun apuna. Lastensuojelun tarpeen arvioinnin apuna ryhmää oli käyttänyt 24 prosenttia. Apuna huostaanoton purkamisessa ryhmää oli käyttänyt 12 prosenttia.

Vastaukset erosivat jonkin verran alueittain. Pohjois-Savossa asiantuntijaryhmää oli käytetty kaikissa edellä mainitun kaltaisissa asiakastapauksissa. Keski-Suomessa ryhmää ei ollut käytetty ollenkaan huostaanoton purkamisen, eikä sijaishuoltoon liittyvien asioiden apuna. Keski-Suomessa asiantuntijaryhmän apua oli käytetty eniten huostaanoton suunnittelun/ päätöksenteon apuna, toiseksi lastensuojelun tarpeen arvioinnin apuna ja kolmanneksi avohuollon tukitoimien suunnittelun apuna. Pohjois-Savossa asiantuntijaryhmää oli käytetty eniten sijaishuoltoon liittyvien asioiden apuna, toiseksi huostaanoton suunnittelun/ päätöksenteon apuna ja kolmanneksi avohuollon tukitoimien suunnittelun apuna. Pohjois-Savossa asiantuntijaryhmää oli käytetty myös huostaanoton purkamisen ja lastensuojelun tarpeen arvioinnin yhteydessä.

TAULUKKO 10: Asiantuntijaryhmän käyttö erilaisissa asiakastapauksissa

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Asiakastapaus	Huostaanoton suunnittelu/ päätöksenteko	63 % (5)	67 % (6)	65 % (11)
	Sijaishuoltoon liittyvät asiat	0 % (0)	89 % (8)	47 % (8)
	Avohuollon tukitoimien suunnittelu	25 % (2)	33 % (3)	29 % (5)
	Lastensuojelun tarpeen arviointi	38 % (3)	11 % (1)	24 % (4)
	Huostaanoton purkaminen	0 % (0)	22 % (2)	12 % (2)

Asiantuntijaryhmältä haettiin pääasiassa kolmea erilaista apua: suullista konsultointia, kirjallista lausuntoa ja joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä. Nämäkin tulokset eivät mittaa asiakastapausten määrää, koska käyttäjät ovat voineet hakea monenlaista apua yhtä asiakastapausta varten. Suullista konsultointia oli hakenut 94

prosenttia ryhmän apua käyttäneistä. Kirjallista lausuntoa oli hakenut 53 prosenttia ja joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä 71 prosenttia vastaajista. Kirjallista lausuntoa hakeneista kaksi käyttäjää oli hakenut kirjallista lausuntoa huostaanottoon liittyen, yksi lastensuojelun tarpeen arviointiin, yksi jatkotoimien suunnitteluun, yksi sijoituksen arviointiin liittyen. Yhdessä tapauksessa kyseinen asiakasperhe oli itse toivonut saavansa kirjallisen lausunnon. Kaksi sosiaalityöntekijää mainitsi, että oli hakenut kirjallista lausuntoa työskentelyn tueksi. Lisäksi kaksi muuta käyttäjää mainitsi, että ei tiennyt, että asiantuntijaryhmältä olisi voinut pyytää myös kirjallisen lausunnon. Joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä hakeneista kaksi käyttäjää korosti, että asiantuntijaryhmän vahvuus on nimenomaan moniammatillisuudessa, ei niinkään yksittäisten asiantuntijoiden mielipiteissä. Viisi käyttäjää mainitsi hakeneensa psykiatrian, neljä juridiikan ja kaksi sosiaalityön asiantuntijoiden mielipidettä. Yksi käyttäjä oli hakenut asiantuntijaryhmältä jotain muuta apua. Hän mainitsi hakeneensa itselleen moniammatillista ohjausta omaan työskentelyynsä. (taulukko 11)

Alueellisia eroja oli jonkin verran. Pohjois-Savossa kaikki käyttäjät olivat hakenet suullista konsultointia ja joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä. Keski-Suomessa suullista konsultointia oli hakenut 88 prosenttia ja joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä 38 prosenttia. Kirjallista lausuntoa oli haettu enemmän Keski-Suomessa. Keski-Suomen käyttäjistä sitä oli hakenut 88 prosenttia ja Pohjois-Savon käyttäjistä vain 22 prosenttia. Lisäksi yksi Pohjois-Savon käyttäjä oli hakenut asiantuntijaryhmältä jotain muuta apua.

TAULUKKO 11: Asiantuntijaryhmältä haetun avun muoto

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Apu, jota haettiin	Suullinen konsultointi	88 % (7)	100 % (9)	94 % (16)
	Joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipide	38 % (3)	100 % (9)	71 % (12)
	Kirjallinen lausunto	88 % (7)	22 % (2)	53 % (9)
	Jokin muu apua	0 % (0)	11 % (1)	6 % (1)

Asiantuntijaryhmien käyttöön vaikuttaneita asioita

Niiltä vastaajilta, jotka olivat käyttäneet asiantuntijaryhmää, kysyttiin, millaisia vaikutuksia erilaisilla asioilla oli ollut vastaajan päätökseen käyttää asiantuntijaryhmää. Vastaajat ovat voineet valita useamman asian, joka on heidän mielestään vaikuttanut asiantuntijaryhmän käyttöön, koska eri asioiden vaikutuksia kysyttiin erillisillä kysymyksillä. Vastausmuotona olivat asteikkoihin perustuvat vastaukset, joista vaikuttavia asioita kuvaavaan taulukkoon 11 poimittiin niitä vastauksia kuvaavat luvut, jotka kuvasivat käyttäjien arvioita vaikutuksesta. Taulukossa 11 on esitetty asiat, jotka ovat vaikuttaneet asiantuntijaryhmän käyttöön sekä niitä kuvaavat prosentit. Prosentit on laskettu kaikkien niiden vastaajien lukumäärästä, jotka ovat käyttäneet asiantuntijaryhmää. (taulukko 12)

Vastausten perusteella voi todeta, että suurin vaikutus asiantuntijaryhmän käyttämiseen on ollut sosiaalityöntekijän halu saada puolueeton mielipide. Käyttäjistä 94 prosenttia ilmaisi asialla olleen vaikutusta. Työyhteisön kannustuksella asiantuntijaryhmän käyttöön näyttää myös olevan vaikutusta. Käyttäjistä 77 prosenttia ilmaisi, että työyhteisön kannustuksella on ollut vaikutusta. Kiinnostuksella kokeilla asiantuntijaryhmän käyttöä ja paikallisen moniammatillisuuden riittämättömyydellä on ollut yhtä paljon vaikutusta. Käyttäjistä 65 prosenttia oli sitä mieltä, että edellä mainituilla asioilla on ollut vaikutusta. Käyttäjistä 59 prosentti oli kuullut positiivisia asioita asiantuntijaryhmästä ja he olivat

sitä mieltä, että asialla on ollut vaikutusta. Käyttäjistä 53 prosenttia vastasi, että merkitystä on ollut sillä, että asiantuntijaryhmän käyttäminen oli helpompaa kuin paikallisen konsultoinnin käyttäminen. Lisäksi 25 prosenttia käyttäjistä mainitsi jonkin muun syyn, miksi oli käyttänyt asiantuntijaryhmän apua. Yksi käyttäjä mainitsi toivoneensa ulkopuolista moniammatillista mielipidettä tilanteesta. Yksi mainitsi, että oli halunnut saada lisää tukea työyksikön oman osaamisen tueksi, koska asiakastapaus oli niin haastava. Yksi käyttäjä korosti, että moniammatillinen työskentely antaa uusia näkökulmia asiakastapaukseen, jota omassa työyksikössä on pohdittu jo pitkään.

Vastaukset erosivat alueellisesti eri syiden kohdalla hyvinkin paljon. Suurin ero oli syyn ”Paikallinen moniammatillisuus ei ollut riittävää” kohdalla. Pohjois-Savoon verrattuna Keski-Suomessa 44 prosenttiyksikköä enemmän koki tällä olleen vaikutusta. Toiseksi suurin ero, 28 prosenttiyksikköä, oli syyn ”Halusin kokeilla, millaista asiantuntijaryhmän käyttäminen on” kohdalla, jossa Pohjois-Savossa koettiin tällä olleen enemmän vaikutusta. Kolmanneksi suurin ero, 21 prosenttiyksikköä, oli syyn ”Sain työyhteisöltäni kannustusta asiantuntijaryhmän käyttöön” kohdalla. Keski-Suomessa tällä koettiin olleen enemmän vaikutusta. Syyn ”Olin kuullut positiivisia asioita asiantuntijaryhmästä” kohdalla ero oli 17 prosenttiyksikköä. Pohjois-Savossa tällä oli ollut enemmän vaikutusta ryhmän käyttöön. Keski-Suomessa kaikki vastaajat olivat kokeneet, että puolueettoman mielipiteen saamisella oli ollut vaikutusta ryhmän käyttöön. Ero Pohjois-Savoon oli 11 prosenttiyksikköä. Pohjois-Savossa useimmat käyttäjät olivat maininneet myös muita syitä asiantuntijaryhmän käyttöön. Ero Keski-Suomeen oli yhdeksän prosenttiyksikköä. Pohjois-Savossa myös koettiin enemmän, että oli helpompaa käyttää asiantuntijaryhmää kuin paikallista konsultointia. Ero Keski-Suomeen oli viisi prosenttiyksikköä.

TAULUKKO 12: Asiantuntijaryhmän käyttöön vaikuttaneita asioita

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Asia, joka on vaikuttanut siihen, että olen käyttänyt asiantuntijaryhmää	Halusin saada puolueettoman mielipiteen	100 % (8)	89 % (8)	94 % (16)
	Sain työyhteisöltäni kannustusta asiantuntijaryhmän käyttöön	88 % (7)	67 % (6)	77 % (13)
	Halusin kokeilla, millaista asiantuntijaryhmän käyttäminen on	50 % (4)	78 % (7)	65 % (11)
	Paikallinen moniammatillisuus ei ollut riittävää	88 % (7)	44 % (4)	65 % (11)
	Olin kuullut positiivisia asioita asiantuntijaryhmästä	50 % (4)	67 % (6)	59 % (10)
	Oli helpompaa käyttää asiantuntijaryhmää kuin paikallista konsultointia	50 % (4)	55 % (5)	53 % (9)
	Oli muita syitä, miksi käytin asiantuntijaryhmää	20 % (1)	29 % (2)	25 % (3)

Asiantuntijaryhmiltä saatu apu

Asiantuntijaryhmiä käyttäneistä 77 prosenttia oli kokenut, että sai apua asiantuntijaryhmältä. Käyttäjistä 24 prosenttia vastasi, että oli saanut apua osaksi. Kaikki asiantuntijaryhmiä käyttäneet olivat siis saaneet jonkin verran apua. Keski-Suomen asiantuntijaryhmän käyttäjistä 88 prosenttia koki, että oli saanut apua ja 13 prosenttia vastasi sekä että. Pohjois-Savossa vastaavat luvut olivat 67 prosenttia ja 33 prosenttia. Keski-Suomessa apua koki saaneensa 88 prosenttia ja Pohjois-Savossa 67 prosenttia. Keski-Suomessa osaksi apua oli saanut 13 prosenttia käyttäjistä ja Pohjois-Savossa 33 prosenttia käyttäjistä. (taulukko 13)

TAULUKKO 13: Kokemuksia asiantuntijaryhmältä saadusta avusta

	Työskentelyalue		Yhteensä
	Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Saitko mielestäsi tarvitsemaasi apua asiantuntijaryhmältä?			
kyllä	88 %	67 %	77 %
sekä että	13 %	33 %	24 %
Yhteensä	101 % (8)	100 % (9)	100 % (17)

Käyttäjistä 77 prosenttia koki, että oli saanut apua asiantuntijaryhmältä. Kyseiset käyttäjät kuvasivat saamaansa apua ja sen vaikutusta monin eri tavoin. Heistä 65 prosenttia kuvasi, että oli hyötynyt asiantuntijaryhmän avusta käytännön tasolla. Käyttäjistä 29 prosenttia kuvasi, että oli saanut ryhmältä vahvistusta ja tukea omalle näkemykselleen. Lisäksi 65 prosenttia kuvasi, että asiantuntijaryhmän apu auttoi työskentelyä niin, että se vahvisti jo olemassa olevaa työskentelysuuntaa tai antoi käytännön vinkkejä työskentelyn suuntaamiseen. Yksi käyttäjä ei kuvannut avunsaantia ja sen vaikutusta työskentelynsä ollenkaan.

Muutammat vastaajat olivat kuvanneet kokemuksiaan asiantuntijaryhmän käyttämisestä hyvin tarkasti. Vaikka asiakastapauksen käsittely asiantuntijaryhmässä ei tuottanutkaan lopullista ratkaisua, pitivät käyttäjät kokemuksia positiivisina.

”Kerrankin minulla oli aikaa esitellä haastava ls-tapaus. Osanottajat olivat perehtyneet asiaan ja keskustelu oli hedelmällistä ja hyvää. Lopullista ratkaisua ei tullut, mutta lausunto on mukana jatkotyöskentelyssä. Kävin lausunnon läpi myös vanhempien kanssa. Työskentely oli avointa ja läpinäkyvää.”

Asiantuntijaryhmää käyttäneistä 24 prosenttia koki, että oli osaksi saanut apua, mutta osaksi ei. Kaksi käyttäjistä kuvasi, että oli saanut vahvistusta omalle mielipiteelleen tilanteesta. Apu oli kuitenkin jäänyt vajaaksi ja kuten toinen näistä käyttäjistä kuvasi, hän ei ollut saanut kaipaamiaan uusia näkökulmia, eikä ehdotuksia työskentelyn jatkamiseen. Yksi käyttäjä kuvasi, että oli saanut erilaisia näkökulmia, mutta apu ei ollut kuitenkaan auttanut työskentelyä kovin suuresti, koska ryhmässä ei ollut sellaisen alan asiantuntijuutta, jota hän olisi tarvinnut. Yksi käyttäjä ei kuvannut avun saantia ja sen

vaikutusta tarkemmin. Hän kuitenkin nosti esiin sen, että myös asiantuntijaryhmässä voi esiintyä pelkoa ottaa kantaa asioihin.

Käyttäjistä 82 prosenttia oli sitä mieltä, että avun pyytäminen asiantuntijaryhmältä ei ollut vaikeaa. Vastajat korostivat, että avun pyytäminen oli helppoa ja se tuntui luonnolliselta.

”Tilaisuus oli hyvin hoidettu, ammatillinen ja ilmapiiriltään miellyttävä. Avun pyytäminen oli helppoa. Työntekijän omaa näkemystä ja toimintaa arvostettiin ja siitä annettiin palautetta. Se oli hienoa!”

Noin neljäsosa käyttäjistä oli miettinyt asian valmistelua ja sen tärkeyttä. Vastajat kokivat, että asiakastapauksen valmistelulla etukäteen oli tärkeä rooli. Vaikka esittelyn voi tehdä poikkeustapauksissa asiantuntijaryhmille tapaamisessa myös suullisesti ja asiantuntijaryhmä voi esittää tarkentavia kysymyksiä, koettiin kirjallinen esittely asiakastapauksesta kuitenkin erityisen tärkeäksi.

”Aluksi mietitytti, kuinka osaa esitellä asian lyhyesti, jotta jäsenet pääsevät jyvälle asiasta. Se sujui kuitenkin hyvin ja keskustelu tuntui lähtevän liikkeelle todella rakentavasti.”

Asiantuntijaryhmiä koordinoivat yksiköt ovat laatineet omat lomakepohjat asiakastapauksen esittelyä varten. (Liite 4 ja 5) Lomakkeet on tarkoitettu auttamaan asian kokoomista ja esittelemistä. Molempien asiantuntijaryhmien lomakkeet sisältävät samat asiat. Käyttäjistä 59 prosenttia oli sitä mieltä, että asiakastapauksen esittelyyn tarkoitettu valmis lomakepohja toimi hyvin tai kohtalaisesti. Lomake auttoi hahmottamaan ja kokoomaan asiakastapauksen kannalta keskeiset asiat.

”Lomake antoi mielestäni riittävän pohjan esittelytekstin kirjoittamista varten.”

”Kysymysten muotoilu oli vaikeaa, mutta toisaalta haastoi ja aktivoi työntekijöitä pohtimaan itsekin asiaa eri näkökulmista.

Käyttäjistä 18 prosenttia ei ollut käyttänyt lomaketta ja 22 prosenttia ei vastannut lomaketta koskevaan kysymykseen.

5.3 Asiantuntijaryhmän käyttämättä jättäminen

Niiltä vastaajilta, jotka eivät olleet käyttäneet asiantuntijaryhmää, kysyttiin, millaisia vaikutuksia erilaisilla asioilla oli ollut siihen, että vastaaja ei ollut käyttänyt asiantuntijaryhmää. Vastaajat ovat voineet valita useamman asian, jotka ovat heidän mielestään vaikuttaneet asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen. Vastausmuotona olivat asteikkoihin perustuvat vastaukset, joista vaikuttavia asioita kuvaavaan taulukkoon 14 poimitiin niitä vastauksia kuvaavat luvut, jotka kuvasivat käyttäjien arvioita vaikutuksesta. Taulukossa 14 on esitetty asiat, jotka ovat vaikuttaneet asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen sekä niitä kuvaavat prosentit. Prosentit on laskettu kaikkien niiden vastaajien lukumäärästä, jotka eivät ole käyttäneet asiantuntijaryhmää.

Suurin asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen vaikuttanut asia on vastausten perusteella ollut se, että paikallinen moniammatillisuus on ollut riittävää. Niistä vastaajista, jotka eivät olleet käyttäneet asiantuntijaryhmää, 81 prosenttia koki, että asialla oli ollut vaikutusta. Toiseksi eniten vastaajat kokivat, että käyttämättä jättämiseen on vaikuttanut se, että ei ole ollut sellaisia asiakastapauksia, joissa olisi tarvinnut muiden ammattialojen konsultointia. Vastaajista 67 prosenttia oli tätä mieltä. Kolmas tekijä on jo aiemmin esille tullut asia, että asiantuntijaryhmästä ei ole ollut tarpeeksi tietoa. Vastaajista 57 prosenttia koki, että vähäisellä tiedolla oli ollut vaikutusta siihen, että he eivät olleet käyttäneet asiantuntijaryhmää. Hämmästykseksi 37 prosenttia koki, että ei usko, että olisi saanut asiantuntijaryhmältä olennaista apua. Toiset 37 prosenttia koki myös, että vaikutusta on ollut sillä, että heillä ei ole ollut aikaa valmistella tapausta asiantuntijaryhmälle. Lisäksi 37 prosenttia koki, että sillä on ollut vaikutusta, että asiantuntijaryhmä kokoontuu toisella paikkakunnalla. Vastaajista 33 prosenttia oli sitä, miltä että sillä on ollut vaikutusta, että asiantuntijaryhmäkäsittely on ollut hankalaa saada sopivaan aikaan tapauksen kannalta. Vastaajista 26 prosenttia ilmoitti, että ei ole saanut työyhteisöltään tukea ryhmän käyttöön ja sillä on ollut vaikutusta. Vastaajista 13 prosenttia ilmaisi, että on kuullut negatiivisia asioita ryhmästä ja 11 prosenttia mainitsi, että on tuntunut pelotavalta viedä oma asiakastapaus asiantuntijaryhmälle. Lisäksi 17 prosenttia mainitsi, että

on ollut muita syitä, miksi ei ole käyttänyt asiantuntijaryhmää. Syyt, joita vastaajat olivat tässä kohdassa maininneet, olivat kaikki sellaisia, jotka oli mainittu kyselyssä esitetyissä valmiissa vaihtoehtoissa.

Vastaukset vaihtelivat alueellisesti jonkin verran. Suurin ero, 36 prosenttiyksikköä, oli syyn ”On ollut hankalaa, että asiantuntijaryhmä kokoontuu toisella paikkakunnalla” kohdalla. Keski-Suomen vastaajat olivat kokeneet Pohjois-Savon vastaajia enemmän, että tällä on ollut vaikutusta ryhmän käyttämättä jättämiseen. Toiseksi suurin ero, 25 prosenttiyksikköä, oli syyn ”Asiantuntijaryhmäkäsittely on ollut vaikea saada sopivaan ajankohtaan tapauksen kannalta” kohdalla. Keski-Suomessa tällä oli koettu olleen enemmän vaikutusta. Kolmanneksi suurin ero oli syyn ”Minusta on tuntunut pelottavalta viedä oma asiakastapaus asiantuntijaryhmälle” kohdalla. Keski-Suomessa 26 prosenttia vastaajista oli kokenut tällä olleen vaikutusta. Pohjois-Savossa kukaan vastaajista ei kokenut syyllä olleen vaikutusta ryhmän käyttämättä jättämiseen.

Syyn ”En usko, että olisin saanut olennaista apua asiantuntijaryhmältä” kohdalla ero oli 17 prosenttiyksikköä. Keski-Suomessa koettiin asialla olleen enemmän vaikutusta. Keski-Suomessa koettiin myös negatiivisten asioiden kuulemisella olleen enemmän vaikutusta. Ero Pohjois-Savoon oli 14 prosenttiyksikköä. Pohjois-Savossa koettiin enemmän, että paikallinen moniammatillisuus oli ollut riittävää. Ero Keski-Suomeen oli 11 prosenttiyksikköä. Myös syyn ”Minulla ei ole ollut tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä ja sen käyttämisestä” kohdalla ero oli 11 prosenttiyksikköä. Keski-Suomen vastaajat kokivat tällä olleen enemmän vaikutusta, vaikka Pohjois-Savoon verrattuna useammat Keski-Suomen vastaajat olivat vastanneet kyselyssä, että heillä on tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä. Pohjois-Savoon verrattuna Keski-Suomen vastaajista kokivat enemmän, että oli ollut myös muita syitä, miksi he eivät olleet käyttäneet asiantuntijaryhmää. Ero Pohjois-Savoon oli 10 prosenttiyksikköä. Vastauksissa alueellisia eroja ei ollut juurikaan tai ollenkaan kolmen syyn kohdalla. Näitä syitä olivat ”Ei ole ollut sellaisia asiakastapauksia, joissa olisin tarvinnut muiden ammattialojen konsultointia”, ”Minulla ei ole ollut aikaa valmistella tapausta asiantuntijaryhmälle” sekä ”En ole saanut työyhteisöltäni tukea asiantuntijaryhmän käyttöön”. Vastausten alueellisten erojen perusteella voidaan todeta, että Keski-Suomessa erilaiset negatiiviset asiat olivat vaikuttaneet jonkin verran enemmän asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen kuin Pohjois-Savossa.

TAULUKKO 14: Asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen vaikuttaneita asioita

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Asia, joka on vaikuttanut asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen	Paikallinen moniammatillisuus on ollut riittävää	74 % (14)	85 % (23)	81 % (37)
	Ei ole ollut sellaisia asiakastapa-uksia, joissa olisin tarvinnut muiden ammattialojen konsultointia	68 % (13)	67 % (18)	67 % (31)
	Minulla ei ole ollut tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä ja sen käyttämisestä	63 % (12)	52 % (14)	57 % (26)
	En usko, että olisin saanut olennaista apua asiantuntijaryhmältä	47 % (9)	30 % (8)	37 % (17)
	Minulla ei ole ollut aikaa valmistella tapausta asiantuntijaryhmälle	37 % (7)	37 % (10)	37 % (17)
	On ollut hankalaa, että asiantuntijaryhmä kokoontuu toisella paikkakunnalla	58 % (11)	22 % (6)	37 % (17)
	Asiantuntijaryhmäkäsittely on ollut vaikea saada sopivaan ajankohtaan tapauksen kannalta	47 % (9)	22 % (6)	33 % (15)
	En ole saanut työyhteisöltäni tukea asiantuntijaryhmän käyttöön	26 % (5)	26 % (7)	26 % (12)
	On ollut muita syitä, miksi en ole käyttänyt asiantuntijaryhmää	23 % (3)	13 % (3)	17 % (6)
	Olen kuullut negatiivisia asioita asiantuntijaryhmästä	21 % (4)	7 % (2)	13 % (6)
Minusta on tuntunut pelottavalta viedä oma asiakastapaus asiantuntijaryhmälle	26 % (5)	0 % (0)	11 % (5)	

Edellä olevassa taulukossa esitetyt asiat, jotka ovat vaikuttaneet asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen, olisi tärkeä huomioida asiantuntijaryhmien toiminnassa ja tiedotuksessa. Suurinta osaa taulukossa esitetyistä asioista voidaan pitää niin sanottuina tarpeettomina esteinä, joilla ei tulisi olla vaikutusta asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen. Esimerkkinä se, että ei ole saanut työyhteisöltä tukea asiantuntijaryhmän käyttöön ja pelko viedä oma asiakastapaus asiantuntijaryhmälle.

5.4 Asiantuntijaryhmän käyttö tulevaisuudessa

Tutkimuksessa haluttiin tutkimusaiheen kuvaamiseksi selvittää myös sosiaalityöntekijöiden ajatuksia asiantuntijaryhmän käytöstä tulevaisuudessa. Vastajilta kysyttiin, voisivatko he ajatella käyttävänsä asiantuntijaryhmää tulevaisuudessa. Vastajista 87 prosenttia, oli sitä mieltä, että he voisivat ajatella asiantuntijaryhmän käyttämistä. Vastajista 13 prosenttia ei osannut ottaa kantaa asiaan. Yksikään vastaaja ei ollut vastannut, että ei voisi ajatella käyttävänsä ryhmää. Keski-Suomen ja Pohjois-Savon vastauksissa oli vain pieni ero. Pohjois-Savossa oli enemmän kyllä vastauksia. Vastausten välillä eroa oli neljä prosenttiyksikköä. (taulukko 15)

TAULUKKO 15: Asiantuntijaryhmän käyttäminen tulevaisuudessa

	Työskentelyalue		Yhteensä
	Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Voisitko ajatella käyttäväsi asiantuntijaryhmää tulevaisuudessa?			
kyllä	85 %	89 %	87 %
en osaa sanoa	15 %	11 %	13 %
Yhteensä	100 % (27)	100 % (36)	100 % (63)

Kysymyksissä, jossa kysyttiin millaisessa tilanteessa vastaajat voisivat ajatella käyttävänsä asiantuntijaryhmää ja millaista apua he voisivat kuvitella hakevansa asiantuntijaryhmältä, kaikki eivät olleet vastanneet kysymyksiin. Tämän takia päädyttiin siihen, että vastauksia kuvaavat prosentit laskettiin niistä vastaajien määrästä, jotka olivat vastanneet kysymyksiin.

Vastajilta kysyttiin myös, millaisissa tapauksissa he voisivat ajatella käyttävänsä asiantuntijaryhmää. Kysymykseen vastanneista suurin osa, 97 prosenttia, ajatteli voivansa hakea apua huostaanoton suunnitteluun/ päätöksentekoon. Vastajista 97 prosenttia koki myös, että huostaanoton purku voisi olla sellainen asia, johon voisi hakea apua. Sijais- huoltoon liittyvissä asioissa apua voisi kuvitella hakevansa 66 prosenttia vastaajista. Kyseisistä vastaajista 45 prosenttia mainitsi, että sijaishuolto paikan muutos voisi olla tilanne, jossa voisi käyttää asiantuntijaryhmää. Kyseisistä vastaajista 42 prosenttia mainitsi, että voisi käyttää asiantuntijaryhmän apua sijaishuolto paikan valinnan ja sopivuu-

den arvioinnissa. Lastensuojelun tarpeen arviointiin apua ajatteli voivansa käyttää 42 prosenttia ja avohuollon tukitoimien suunnitteluun 41 prosenttia. Lisäksi 27 prosenttia mainitsi voivansa ajatella käyttävänsä asiantuntijaryhmän apua myös muissa kuin edellä mainituissa tapauksissa. Vastaajista, jotka voisivat ajatella käyttävänsä asiantuntijaryhmää muissa tapauksissa, 75 prosenttia ilmaisi, että voisi ajatella käyttävänsä apua missä tahansa sellaisessa vaikeassa lastensuojelutapauksessa, jossa tarvitsee lisäapua. (taulukko 16)

Vastaukset erosivat alueellisesti jonkin verran. Suurin ero oli tapauksen ”Muu tapaus” kohdalla, jossa ero oli 25 prosenttiyksikköä. Pohjois-Savon vastaajat ajattelivat Keski-Suomen vastaajiin verrattuna enemmän, että he voisivat käyttää asiantuntijaryhmää myös muissa tapauksissa. Toiseksi suurin ero oli sijaishuoltoon liittyvien asioiden kohdalla, jossa ero alueiden välillä oli 13 prosenttiyksikköä. Pohjois-Savon vastaajat ajattelivat enemmän, että he voisivat käyttää asiantuntijaryhmää sijaishuoltoon liittyvien asioiden kohdalla. Kolmanneksi suurin ero, yhdeksän prosenttiyksikköä, oli avohuollon tukitoimien suunnittelun kohdalla. Keski-Suomen vastaajat kokivat Pohjois-Savon vastaajia enemmän, että voisivat käyttää asiantuntijaryhmää kyseisessä tapauksessa. Huostaanoton suunnittelun/päätöksenteon ja huostaanoton purkamisen kohdalla kaikki Keski-Suomen vastaajat olivat sitä mieltä, että voisivat käyttää asiantuntijaryhmää kyseisissä asioissa. Ero Pohjois-Savoon oli molemmissa tapauksissa kuusi prosenttiyksikköä. Lastensuojelun tarpeen arvioinnin kohdalla Pohjois-Savon vastaajat olivat kokeneet hieman enemmän, että voisivat käyttää asiantuntijaryhmää kyseisessä tapauksessa. Eroa oli vain kolme prosenttiyksikköä.

TAULUKKO 16: Asiantuntijaryhmän käyttäminen tulevaisuudessa erilaisissa asiakastapauksissa

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Asiakastapaus	Huostaanoton suunnittelu/ päätöksenteko	100 % (26)	94 % (34)	97 % (60)
	Huostaanoton purkaminen	100 % (24)	94 % (33)	97 % (57)
	Sijaishuoltoon liittyvät asiat	58 % (14)	71 % (24)	66 % (38)
	Lastensuojelun tarpeen arviointi	40 % (10)	43 % (15)	42 % (25)
	Avohuollon tukitoimien suunnittelu	46 % (11)	37 % (13)	41 % (24)
	Muu tapaus	12 % (2)	37 % (10)	27 % (12)

Vastaajilta kysyttiin lisäksi, millaista apua he voisivat ajatella hakevansa asiantuntijaryhmältä. Suurin osa kysymykseen vastanneista, 98 prosenttia voisi ajatella hakevansa suullista konsultointia. Vastaajista 84 prosenttia voisi ajatella hakevansa joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä. Vastaajista, jotka ajattelivat voivansa hakea ryhmältä joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä, 51 prosenttia mainitsi psykiatrian, 36 prosenttia juridiikan, 11 prosenttia terveydenhuollon asiantuntemuksen ja 11 prosenttia psykologian. Vastaajista 75 prosenttia ilmaisi voivansa ajatella hakevansa kirjallista lausuntoa. Niistä, jotka ajattelivat voivansa hakea kirjallista lausuntoa, 49 prosenttia mainitsi, että voisi hakea kirjallista lausuntoa huostaanottoon liittyvien asioiden tueksi, esimerkiksi hallinto-oikeutta varten. Vastaajista 22 prosenttia mainitsi, että voisi hakea kirjallista lausuntoa oman päätöksenteon tueksi ja jatkotyöskentelyn avuksi. Lisäksi 23 prosenttia mainitsi, että voisi ajatella hakevansa myös jotain muuta apua. Yksikään vastaajista, jotka ajattelivat voivansa hakea asiantuntijaryhmältä jotain muuta apua, ei kuitenkaan määritellyt avun laatua, jota voisi ajatella hakevansa. (taulukko 17)

Vastaukset erosivat alueellisesti enemmän vain yhden apumuodon kohdalla. Pohjois-Savon vastaajat kokivat Keski-Suomen vastaajia enemmän, että voisivat hakea asiantuntijaryhmältä myös jotain muuta apua. Ero oli 12 prosenttiyksikköä. Muiden vastausten kohdalla prosentuaaliset erot olivat pieniä. Kaikki Keski-Suomen vastaajat kokivat, että voisivat ajatella hakevansa asiantuntijaryhmältä suullista konsultointia. Ero Pohjois-Savoon oli kolme prosenttiyksikköä. Pohjois-Savon vastaajista taas kolme prosenttiyksikköä enemmän koki, että voisivat ajatella hakevansa joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä. Kirjallisen lausunnon kohdalla eroa oli alueiden vastausten välillä vain kaksi prosenttiyksikköä.

TAULUKKO 17: Asiantuntijaryhmältä tarvittavan avun muoto

		Työskentelyalue		Yhteensä
		Keski-Suomi	Pohjois-Savo	
Apu, jota voisi hakea	Suullinen konsultointi	100 % (26)	97 % (35)	98 % (61)
	Joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipide	83 % (19)	85 % (28)	84 % (47)
	Kirjallinen lausunto	77 % (20)	74 % (25)	75 % (45)
	Jokin muu apu	15 % (2)	27 % (7)	23 % (9)

Asiantuntijaryhmän tulevaisuutta koskevien vastausten perusteella näyttää siltä, että sosiaalityöntekijät pitävät asiantuntijaryhmiä ja niiltä saatavaa apua tärkeänä. On hyvä, että sosiaalityöntekijät ovat valmiita käyttämään asiantuntijaryhmää ja hakemaan siltä apua useisiin erilaisiin asiakastapauksiin. On myös hyvä, että sosiaalityöntekijät ovat valmiita hakemaan asiantuntijaryhmältä erilaisia apumuotoja.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tutkimus lähti mielenkiinnostani lastensuojelun sosiaalityöhön ja siihen liittyvään moniammatilliseen yhteistyöhön. Uuden lastensuojelulain velvoitteet moniammatillisesta yhteistyöstä tarjosivat oivan mahdollisuuden tutkia aihetta hyödyllisellä tavalla. Ajatuksena oli selvittää, millaisissa tilanteissa asiantuntijaryhmiä oli käytetty ja millaisia kokemuksia sosiaalityöntekijöillä oli ryhmien käyttämisestä. Ajatuksena oli selvittää myös suureen asiantuntijaryhmien käyttämättömyyteen liittyviä asioita. Tutkimuksessa oli keskeistä kuvata myös asiantuntijaryhmiin liittyviä asioita aiheen taustoittamiseksi.

Tutkimus oli ensimmäinen varsinainen tekemäni tutkimus. Siksi tutkimuksen tekeminen on ollut erittäin antoisaa, vaikka se on myös vaatinut paljon. Tutkimuksen tekeminen on haastanut minut tekemään ja oppimaan paljon uusia asioita. Näin jälkikäteen katsottuna joitakin yksittäisiä asioita olisi voinut tehdä toisin, mutta olen kuitenkin tyytyväinen tutkimukseen kokonaisuutena. Usko tutkimuksen tärkeyteen on kannustanut minua tekemään tutkimuksen loppuun.

Tutkimus onnistui vastaamaan asetettuihin tutkimusongelmiin ja se antaa myös yleistä kuvaa asiantuntijaryhmien luonteesta. Vaikka tutkimuksen otoskoko on pieni, eivätkä tutkimuksen tulokset ole siten yleistettävissä laajemmin, uskon, että tutkimus on tuonut lisää tietoa asiantuntijaryhmistä, niiden käyttämisestä ja niihin kohdistuvista ajatuksista. Toivon, että tämä tutkimus auttaa sosiaalityöntekijöitä hahmottamaan asiantuntijaryhmien luonnetta paremmin. Toivottavasti tutkimus antaa myös vastauksia erilaisiin kysymyksiin koskien muun muassa asiantuntijaryhmien käyttämistä. Ehkä tutkimus myös rohkaisee sosiaalityöntekijöitä käyttämään ryhmiä enemmän. Toivon myös, että tutkimuksen tuloksia voitaisiin hyödyntää käytännössä jo olemassa olevien asiantuntijaryhmien kehittämisessä ja uusien ryhmien suunnittelussa.

Tärkeintä tulosten tarkastelussa on huomioida se, että tutkimuksessa saatiin vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Vastaukset antoivat kuvaa siitä, miksi sosiaalityöntekijät olivat käyttäneet asiantuntijaryhmää työskentelynsä apuna. Asioita, jotka olivat vaikuttaneet asiantuntijaryhmän käyttöön, oli useita. Oli hämmästyttävää huomata, että kyselylomakkeessa valmiiksi mainituilla asioilla oli kaikilla ollut vaikutusta vähintään

puoleen asiantuntijaryhmää käyttäneiden päätökseen käyttää asiantuntijaryhmää. Asiat, jotka olivat vaikuttaneet ryhmien käyttöön, olivat kaikki mielestäni selkeitä ja ymmärrettäviä.

Vastaukset antoivat lisäksi kuvaa siitä, millaisissa tapauksissa sosiaalityöntekijät olivat käyttäneet asiantuntijaryhmää. Vaikka alueellisia asiantuntijaryhmiä ei ole tutkittu kovin tarkkaan, ovat tutkimuksen tulokset yhdenmukaisia niiden tulosten suhteen, joita aiemmissa asiantuntijaryhmiä koskevissa selvityksissä on esitetty. Tutkimuksen tulokset sen osalta, millaisissa tilanteissa asiantuntijaryhmiä on käytetty, ovat samoja esimerkiksi Ristimäen ym. (2008, 29) ja Heinosen (2008, 123–124) tulosten kanssa. Kuten tässä tutkimuksessa, myös kyseisistä selvityksistä kävi ilmi, että asiantuntijaryhmiä oli käytetty eniten huostaanoton suunnittelussa/päätöksenteossa ja sijaishuoltoon liittyvissä asioissa. Selvityksissä mainittiin myös muita tapauksia, jotka tulivat ilmi myös tässä tutkimuksessa. Ristimäen ym. (2008, 29) mukaan asiantuntijaryhmiä oli käytetty edellisten tapausten lisäksi myös avohuollon toteuttamisessa ja Heinosen (2008, 123–124) mukaan ryhmiä oli käytetty lisäksi lastensuojelun tarpeen arvioinnin yhteydessä. Selvityksissä ei kuitenkaan mainittu erikseen huostaanoton purkamista, mikä tässä tutkimuksessa haluttiin erottaa muusta huostaanoton päätöksenteosta. Asiantuntijaryhmiltä oli haettu monipuolisesti eri apumuotoja. Melkein kaikki käyttäjät olivat hakeneet asiantuntijaryhmältä suullista konsultointia. Kirjallista lausuntoa oli hakenut kaikista käyttäjistä hieman yli puolet. Keski-Suomessa oli haettu runsaasti enemmän kirjallisia lausuntoja, kun taas Pohjois-Savossa enemmän joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipiteitä.

Tutkimuksen tuloksista saa kuvaa siitä, millaisia kokemuksia sosiaalityöntekijöillä oli asiantuntijaryhmien käytöstä. Vastausten perusteella näkisin, että sosiaalityöntekijät haluavat asiantuntijaryhmältä käytännön apua vaikeisiin lastensuojelun tilanteisiin. Ne, jotka olivat saaneet apua asiantuntijaryhmältä, olivat saaneet konkreettista apua käytännön neuvoina. Monipuolinen näkökulma on sosiaalityöntekijöille tärkeä. Erityisen tärkeää näyttää myös olevan tuki omalle työskentelylle. Vaikeissa tilanteissa vahvistus oman työskentelyn ja päätöksenteon oikeellisuudesta auttaa sosiaalityöntekijää työskentelyssä eteenpäin. Pelkkä tuki ei kuitenkaan aina riitä, vaan sosiaalityöntekijät haluaisivat asiantuntijaryhmältä mieluiten konkreettisia neuvoja ja ohjeistuksia työskentelyyn ja sen suuntaamiseen.

Tutkimuksessa saatiin vastauksia lisäksi siihen, miksi sosiaalityöntekijät eivät olleet käyttäneet asiantuntijaryhmän apua. Suurimmat syyt asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen olivat olleet sillä, että paikallinen moniammatillisuus oli ollut riittävää ja ei ollut ollut sellaisia asiakastapauksia, joissa sosiaalityöntekijät olisivat tarvinneet muiden ammattialojen konsultointia. On hyvä kuulla, että paikallisen moniammatillisuuden riittävyys on ollut suurin syy käyttämättä jättämiseen. Alueellisen asiantuntijaryhmän tarkoitus ei ole korvata paikallista moniammatillista yhteistyötä, vaan antaa lisätukea vaikeissa tilanteissa. On kuitenkin huolestuttavaa, että kolmanneksi suurin syy asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen oli, että sosiaalityöntekijöillä ei ole ollut tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä ja sen käyttämisestä. On myös tärkeää ottaa huomioon, että erilaisilla mielikuvilla ja ennako-oletuksilla on vaikutusta asiantuntijaryhmän käyttöön. Siksi oikeanlaiseen ja riittävään informaatioon pitäisi panostaa myös asiantuntijaryhmän kohdalla. On myös huolestuttavaa, että suurin osa asioista, jotka olivat vaikuttaneet asiantuntijaryhmän käyttämättä jättämiseen, olivat sellaisia, joilla ei tarvitsisi ideaalitulanteessa olla vaikutusta käyttämättä jättämiseen. Ideaalitulanteessa tietoa olisi tarpeeksi, eivätkä esimerkiksi tiedon puute, negatiiviset mielikuvat tai pelko olisi esteinä ryhmien käytölle.

Yksi keskeisimmistä asioista, joka nousi tutkimuksessa esille, on se, että asiantuntijaryhmistä ei ole vielä tarpeeksi tietoa. Asia nousi esille monien eri kysymysten kohdalla. Esimerkiksi Pohjois-Savossa alle puolella vastaajista oli tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä. Sosiaalityöntekijät toivat esiin, että he tarvitsisivat enemmän yleistä tietoa asiantuntijaryhmistä. Tietoa tarvittaisiin esimerkiksi siitä, miten ja millaisissa tilanteissa ryhmien apua voi käyttää. Tiedotusta on varmasti järjestetty, mutta uskon, kuten monet vastaajat ilmaisivat, että tällaisen uuden mahdollisuuden tutuksi tulemiseen menee aikaa. Vastaajat nostivat esille myös sen, että asiasta tulisi puhua useammin, jotta se pysyisi mielessä. Vastausten perusteella tiedonsaannin lähtökohtana voidaan pitää asiantuntijaryhmää koordinoivien yksiköiden tiedottamista. Myös työyhteisöjen rooli tiedonvälityksessä näyttää olevan erittäin tärkeä. Näiden keskeisten tiedostuskanavien tärkeys ja yhteistyö pitäisikin muistaa huomioida.

Vaikka kaikilla vastaajilla ei ollut tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmistä, oli merkittävää huomata, että kolme neljäsosaa sosiaalityöntekijöistä koki asiantuntijaryhmän tärkeäksi. Yksikään vastaaja ei todennut, että asiantuntijaryhmä olisi täysin tarpeeton. Vaikka

ryhmillä nähtiin olevan myös kehittämisen kohteita, on hienoa huomata, että lain mukainen toiminta on otettu ajatusten tasolla hyvin vastaan. Vastaajat näkivät kehittämisen kohteina muun muassa tiedotuksen ja ryhmän kokoontumisaikojen kehittämisen. Asiantuntijaryhmän etuina nähtiin esimerkiksi moniammatillisuus, puolueettomuus ja objektiivisuus.

Useat vastaajat nostivat monien eri kysymyksen kohdalla monta kertaa esiin sen, että asiantuntijaryhmässä ei ole tärkeää yksittäisen asiantuntijan näkökulma vaan tärkeintä on moniammatillinen näkemys. Sosiaalityöntekijät kokivat tärkeänä yhteisen moniammatillisen näkemyksen saamisen. Vastauksista nousi kuitenkin selkeästi esiin, että joidenkin alojen asiantuntijoiden näkemystä tilanteesta ei ole aina helppoa saada. Siksi asiantuntijaryhmään turvautumisen taustalla voi olla myös joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipiteiden hakeminen ryhmältä. Vastaajat mainitsivat tällaisina asiantuntija-aloina esimerkiksi lastenpsykiatrian ja juridiikan. Vastaajien tärkeinä pitämiä asiantuntija-aloja löytyi hyvin molemmista alueellisista asiantuntijaryhmistä. Keski-Suomen ryhmässä oli kaikkia vastaajien tärkeinä pitämiä asiantuntijoita, lukuun ottamatta neuvolan asiantuntemusta. Pohjois-Savossa oli myös laajasti eri alojen asiantuntijoita. Ryhmästä puuttui ainoastaan peruslääketieteen asiantuntijuus, mutta mukana oli sen sijaan terveydenhuollon ammattilainen neuvolan ja koulun puolelta.

On tärkeä huomioida, että sosiaalityöntekijät pitävät asiantuntijaryhmiä tärkeinä ja ovat myös valmiita käyttämään niitä. Oli merkittävää huomata, että sosiaalityöntekijät voisivat ajatella käyttävänsä asiantuntijaryhmiä tulevaisuudessa monessa erilaisessa tilanteessa. On hyvä, että sosiaalityöntekijät ovat valmiita käyttämään asiantuntijaryhmiä ja hakemaan niiltä apua useisiin erilaisiin asiakastapauksiin. On myös hyvä, että sosiaalityöntekijät ovat valmiita hakemaan asiantuntijaryhmiltä erilaisia apumuotoja.

Muutama vastaaja oli nostanut esiin käyttökustannusten vaikutuksen asiantuntijaryhmien käyttöön. Oletin, että vastaajat, erityisesti Keski-Suomen vastaajat, olisivat kommentoineet enemmän asiantuntijaryhmän käyttökustannusten vaikutuksista ryhmän käyttöön. Keski-Suomessa asiantuntijaryhmän käyttämisestä on peritty vuoden 2009 alusta kertamaksu, jonka maksaa palvelua käyttävä kunta. Pohjois-Savossa käyttökustannukset on jaettu ryhmän toiminnassa mukana olevien kuntien kesken. Olisi mielenkiintoista

tietää, onko Keski-Suomen ryhmän yksittäisille käyttäjäkunnille kohdistuvilla käyttökustannuksilla ollut vaikutusta asiantuntijaryhmän käyttöön.

Esitin aiemmin vastausprosenttien esittelyn yhteydessä mahdollisia alhaiseen vastausprosenttiin vaikuttavia syitä. Olen pohtinut sitä, minkä verran tuloksista esiin nousut tietämättömyys aiheesta on vaikuttanut vastausprosenttiin. Kyselyn saatteessa tuotiin selkeästi ilmi, että kysely on tarkoitettu kaikille lastensuojelun sosiaalityöntekijöille. Voi kuitenkin olla, että kynnyks vastata kyselyyn on voinut olla korkea, jos sosiaalityöntekijällä ei ole ollut mitään tietoa aiheesta. Muutama sosiaalityöntekijä ilmoitti suoraan kyselyn saatuaan, että ei aio vastata kyselyyn sen takia, että hänellä ei ole tietoa aiheesta.

Kyselyn vastausprosentti jäi valitettavasti aika pieneksi vaikuttaen myös tulosten tarkasteluun ja etenkin tulosten yleistämiseen. On harmillista, että kaikki eivät olleet vastanneet avoimiin kysymyksiin, jotka olisivat voineet antaa paljon informaatiota. Myös joidenkin monivalintakysymysten kohdalla kaikki eivät olleet vastanneet. Vastaamattomuutta oli eniten sellaisten kysymysten kohdalla, jossa vastausvaihtoehtoina olivat kyllä ja ei. Kyselyä suunniteltaessa ajateltiin, että kyseiset kysymykset olivat yksinkertaisia ja vastausvaihtoehdot riittäviä. Voi kuitenkin olla, että ”en osaa sanoa” -vaihtoehto olisi kerännyt vastauksia ja vastaamatta jättäneitä olisi voinut olla vähemmän.

Tuloksia tarkastellessa olen miettinyt, että koetaanko asiantuntijaryhmä Keski-Suomessa ja Pohjois-Savossa erilaisena. Eri kysymysten vastausten perusteella Keski-Suomessa asiantuntijaryhmä koetaan ehkä enemmän viimeisenä vaihtoehtona työskentelylle. Tulosten mukaan esimerkiksi asiantuntijaryhmää käyttäneet Keski-Suomen vastaajat olivat kokeneet huomattavasti Pohjois-Savon käyttäjiä enemmän, että paikallinen moniammatillisuus ei ollut riittävää ja he olivat siksi käyttäneet ryhmän apua. Pohjois-Savossa käyttämiseen oli taas vaikuttanut enemmän esimerkiksi halu kokeilla, millaista asiantuntijaryhmän käyttäminen on. Voi siis olla, että sosiaalityöntekijöillä on erilainen kuva ryhmästä Pohjois-Savossa tai sitten Pohjois-Savossa ollaan rohkeampia ja kiinnostuneempia kokeilemaan uusia asioita. Pohjois-Savossa ryhmää oli esimerkiksi käytetty useammassa erilaisissa tilanteissa, kukaan ei maininnut pelkäävänsä asian viemistä ryhmälle ja useampi vastaaja mainitsi, että voisi ajatella käyttävänsä ryhmää muissa kuin mainituissa tapauksissa. Toisaalta asia voidaan nähdä niin, että Keski-Suomessa sosiaa-

lityöntekijät kokeilevat harkitusti ensin kaikkia muita vaihtoehtoja ja päätyvät vasta viimeisenä asiantuntijaryhmän apuun.

Pidän asiantuntijaryhmiä edelleen tutkimuksen arvoisena. Olisi hyvä saada vielä lisää tutkimusta aiheesta sitten, kun toiminta on enemmän vakiintunut ja muotoutunut toimivaksi. Olisi erittäin hyödyllistä ja mielenkiintoista tehdä jatkotutkimus aiheesta esimerkiksi parin vuoden kuluttua. Tällöin voisi tarkastella muun muassa sitä, miten asiantuntijaryhmät ovat kehittyneet ja ovatko ne tulleet enemmän tutuiksi sosiaalityöntekijöille. Myös aiheen näkökulman laajentaminen voisi olla mielenkiintoista. Asiakkaan asema on erittäin keskeinen asia sosiaalityössä. Olisikin mielenkiintoista tarkastella asiantuntijaryhmien toimintaa lapsilähtöisyyden tai asiakkaan aseman näkökulmasta. Asiantuntijaryhmien toimintaa voisi tarkastella esimerkiksi asiakkaan edun ja aseman huomioimisen sekä esille tulemisen näkökulmasta.

LÄHTEET

Araneva, Mirjam 2008. Lastensuojelun moniammatilliset työvälineet – asiantuntijatyöryhmä ja lupa lapsen tutkimiseen (PowerPoint-esitys). Puheenvuoro Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön koulutustilaisuudessa 14.11.2008.

AsiakasL 812/2000. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812?search\[type\]=pika&search\[pika\]=laki%20sosiaalihuollon%20asiakkaan%20asemasta%20ja%20oikeuksista](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812?search[type]=pika&search[pika]=laki%20sosiaalihuollon%20asiakkaan%20asemasta%20ja%20oikeuksista) Haettu 6.6.2009.

Beckett, Chris 2007. Child Protection. An Introduction. Second Edition. London: Sage Publications.

Forsberg, Hannele; Ritala-Koskinen, Aino & Törrönen, Maritta 2006. Kohti lapsi intensiivistä sosiaalityötä. Teoksessa Forsberg, Hannele; Ritala-Koskinen, Aino & Törrönen, Maritta (toim.). Lapset ja sosiaalityö. Jyväskylä: PS-kustannus, 5-18.

Gottberg, Eva 2004. Lapsen juridiset oikeudet. Teoksessa Söderholm, Annlis; Halila, Ritva; Kivitiie-Kallio, Satu; Mertsola, Jussi & Niemi, Sirkku (toim.). Lapsen kaltoinkohdeltu. Helsinki: Duodesim, 40–56.

Hakkarainen, Kai; Lonka, Kirsti & Lipponen, Lasse 2001. Tutkiva oppiminen: Älykkään toiminnan rajat ja niiden ylittäminen.

HE 252/2006. Hallituksen esitys Eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Saatavilla [www-muodossa osoitteessa: http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2006/20060252](http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2006/20060252) Haettu 7.9.2009.

Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. 7., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Heikkinen, Kristiina 2002. Tiimit – avain uuden luomiseen. Jyväskylä: Gummerus.

Heino, Tarja 1999. Lastensuojelun trendit. Teoksessa Virtanen, Päivi (toim.) Verkostoituva asiakastyö. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 9-32.

Heinonen, Hanna 2008. Moniammatilliset asiantuntijaryhmät. Selvityksessä Heino, Tarja (toim.) Erityinen lapsuus - erityinen yhteiskunnallinen vastuu. Mitä lastensuojelusta tiedetään ja mitä päätöksentekijän pitäisi siitä tietää? Taustamateriaalia sektoritutkimuksen neuvottelukunnalle. Stakes/Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Saatavilla pdf-muodossa: http://groups.stakes.fi/NR/rdonlyres/4700317C-DE2A-417E-B9F0-B263EFC0A18D/14343/THL_selvitys1.pdf Viitattu 2.6.2009.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. 13.–14., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Holland, Sally 2004. *Child and Family Assessment in Social Work Practice*. London: Sage Publications.

Hujala, Anneli 2008. Johtamisen moniäänisyys. Johtaminen vuorovaikutuksena ja puhuntana hoivayrityksissä. *Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet* 149.

Häkälä Niina 2008. Uuden lastensuojelulain toimeenpano Itä-Suomen läänin kunnissa. Itä-Suomen lääninhallitus. Itä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 152. Kuopio. Saatavilla pdf-muodossa: [http://www.lansstyrelsen.fi/lh/biblio.nsf/3E5B3D942285DFE8C22574BA0059AFF8/\\$file/Julkaistu_152.pdf](http://www.lansstyrelsen.fi/lh/biblio.nsf/3E5B3D942285DFE8C22574BA0059AFF8/$file/Julkaistu_152.pdf) Viitattu 4.6.2009

Isoherranen, Kaarina 2005. *Moniammatillinen yhteistyö*. Vantaa: WSOY.

Jalava, Urpo & Virtanen, Petri 1995. *Moniammatillinen projektitoiminta: Avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen*. Tampere: Kirjayhtymä Oy.

JKL 621/1999. Laki viranomaistoiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621. Saatavilla [www-osoitteessa:](http://www-osoitteessa) [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621?search\[type\]=pika&search\[pika\]=julkisuus](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621?search[type]=pika&search[pika]=julkisuus) Haettu 6.6.2009.

Karila, Kirsti & Nummenmaa, Anna-Raija 2001. *Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkot*. Helsinki: WSOY.

Karvinen, Synnöve 1996. Hajoaako sosiaalityö? – Havainnot sosiaalityön ammatillisesta asiantuntijuudesta. Teoksessa Metteri, Anna (toim.) *Moniammatillisuus ja sosiaalityö. Sosiaalityön vuosikirja 1996*. Helsinki: Edita, 32–50.

Konttinen, Esa 1997. Professionaalinen asiantuntijatyö ja sen haasteet myöhäismodernissa. Teoksessa Kirjonen, Esa; Remes, Pirkko & Eteläpelto, Anneli (toim.) *Muuttuva asiantuntijuus. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto*, 48–61.

Kuusela, Kirsti 1996. Ohjauksen idea sosiaalityössä – Kokemuksia moniammatillisesti toteutetuista työhön ja koulutukseen valmentavista kursseista. Teoksessa Metteri, Anna (toim.) *Moniammatillisuus ja sosiaalityö. Sosiaalityön vuosikirja 1996*. Helsinki: Edita, 95–103.

Kyllönen, Riitta & Pynnönen, Jaana 2007. *Moniammatillinen yhteistyö lastensuojelussa*. Kuopion yliopisto. Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Pro gradu – tutkielma.

Lahtinen, Pia; Haapasalo, Jaana; Koukkunen, Tanja & Siekinen, Riitta 2009. Keski-Suomen lastensuojelun kehittämissyksikön toinen taival 2007–2008. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, raportteja 16/2009. Saatavilla pdf-muodossa osoitteessa: <http://www.koskeverkko.fi/Public/default.aspx?contentid=15441>

Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä Keski-Suomessa. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.koskeverkko.fi/Public/default.aspx?nodeid=31952> Haettu 10.10.2009.

Launis, Kirsti 1997. Moniammatillisuus ja rajojen ylitykset asiantuntijatyössä. Teoksessa Kirjonen, Esa; Remes, Pirkko & Eteläpelto, Anneli (toim.) Muuttuva asiantuntijuus. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, 122–133.

Lehtinen, Erno & Palonen, Tuire 1997. Tiedon verkostoituminen – Haaste asiantuntijuudelle. Teoksessa Kirjonen, Esa; Remes, Pirkko & Eteläpelto, Anneli (toim.) Muuttuva asiantuntijuus. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, 103–121.

Linden, Mirja 1999. Terveystieteiden sosiaalityö moniammatillisessa toimintaympäristössä. Stakes. Raportteja 234.

Linnossuo, Outi 1996. Tuottaako sosiaalityö pummeja vai oman elämänsä sankareita, seikkailijoita? Teoksessa Metteri, Anna (toim.) Moniammatillisuus ja sosiaalityö. Sosiaalityön vuosikirja 1996. Helsinki: Edita, 68–75.

Lohi, Saira & Niiranen, Vuokko 2005. Yksin tätä työtä ei voi tehdä. Sosiaalityöntekijöiden osaamisen tuki ja osaamisen jakaminen lastensuojelutyössä. Osaatko-Kartuke – hankkeen julkaisu 6. Kuopio: Kuopion yliopisto.

LsL 14/2007. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Saatavilla [www-muodossa: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki) Viitattu 13.6.2009.

Metteri, Anna 1996. Moniammatillisuus ja sosiaalityö. Sosiaalityön vuosikirja 1996. Helsinki: Edita.

Moilanen, Pentti & Räihä, Pekka 2001. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltonen, Juhani & Valli, Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus, 44–67.

Mönkkönen, Kaarina; Nurro, Marjukka & Väisänen, Raija 1999. Sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksia. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Opetusjulkaisuja 4/1999.

Mönkkönen, Kaarina 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena. Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 94.

Munro, Eileen 2002. Effective Child Protection. London: Sage Publications.

Narikka, Jouko 2004. Palvelujen järjestäminen, hallinto, ohjaus ja rahoitus. Teoksessa Puonti, Annamajja; Saarnio, Tuula & Hujala, Anne (toim.) Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi, 21–60.

Nikander, Pirjo 2005. Managing Scarcity: Joint Decision Making in Interprofessional Meetings. Teoksessa Heinonen, Tuula & Metteri, Anna (toim.) Social Work in Health and Mental Health. Toronto: Canadian Scholars Press, 260-279.

Ojuri, Auli 1996. Moniammatillinen yhteistyö ja organisaatiokulttuuri. Teoksessa Metteri, Anna (toim.) Moniammatillisuus ja sosiaalityö. Sosiaalityön vuosikirja 1996. Helsinki: Edita, 116–128.

Payne, Malcolm 2000. Teamwork in Multiprofessional Care. Basingstone : Palgrave.

Pehkonen, Aini 2009. Moniammatillisuus sosiaalityön toimintaympäristössä. Janus 2/2009 Vol 17, 101–103.

Pohjois-Savon lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.siilinjarvi.fi/D5Web/kokous/KOKOUS-1016-1-Liite-1.PDF> Haettu 13.5.2009.

Pohjola, Anneli 1999. Moniammatillinen asiantuntijuus. Teoksessa Virtanen, Päivi (toim.) Verkostoituva asiakastyö. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 110–128.

Qvretveit, John 1995. Moniammatillisen yhteistyön opas. Helsinki: Sairaanhoidajien koulutussäätiö.

Rekola, Leena 2008. Asiantuntijoiden yhteistyön johtaminen. Teoksessa Isoherranen, Kaarina; Rekola, Leena & Nurminen, Raija (toim.) Enemmän yhdessä. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY, 145–160.

Rekola, Leena 2008. Sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamiseen vaikuttavia kehityssuuntia. Teoksessa Isoherranen, Kaarina; Rekola, Leena & Nurminen, Raija (toim.) Enemmän yhdessä. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY, 9-25.

Ristimäki, Tero; Sariola, Heikki; Seppälä, Janne & Varsa, Marjo 2008. Lastensuojelun toteutuminen. Lastensuojelun Keskusliitto. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia. Saatavilla pdf-muodossa: http://lskl.asiakas.org/tiedostot/folder_26/Deu0MgXK.pdf Viitattu 20.6.2009.

Ruotsalainen, Maritta 2006. Asiakkaan asema lastensuojelun tukiryhmätoiminnassa. Kuopion yliopisto. Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Pro gradu -tutkielma.

Räty, Tapio 2007. Uusi lastensuojelulaki. Helsinki: Edita.

Saastamoinen, Kati 2008. Lapsen asema sijaishuollossa. Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita.

Seikkula, Jaakko & Arnkil Tom Erik 2005. Dialoginen verkostotyö. Helsinki: Tammi.

Sinko, Päivi 2004. Laki ja lastensuojelu. Juridisoituvat käytännöt sosiaalityön arjessa ja asiantuntijuuden määrittelyssä. Oppimateriaaleja 127. Helsingin yliopisto/ Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia.

Stevenson, Olive 1999. Children in Need and Abused: Interprofessional and Interagency Responses. Teoksessa Stevenson, Olive (toim.) Child Welfare in the UK. Oxford: Blackwell Science, 100–120.

Taskinen, Sirpa 2008. Lastensuojelulaki (417/2007): soveltamisopas. Stakes, Oppaita 65. Helsinki.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Virtanen, Päivi 1999. Verkostoista voimaa? Teoksessa Virtanen, Päivi (toim.) Verkostoituva asiakastyö. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 33–46.

Vornanen, Riitta 1995. Organisaatioiden välisen yhteistyön tutkiminen. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet. Kuopio: Kuopion yliopisto.

LIITTEET

Liite 1: Kyselylomake

Kysely Keski-Suomen ja Pohjois-Savon alueellisista lastensuojelun moniammatillisista asiantuntijatyöryhmistä

Kysely on tarkoitettu lastensuojeluasioita hoitaville sosiaalityöntekijöille. Kyselyyn vastaaminen ei edellytä työryhmän käyttöä tai tietoa työryhmästä, koska tutkimuksessa pyritään selvittämään kaikkia mahdollisia näkökulmia.

OSA 1 - PERUSTIEDOT (kaikille vastaajille)			
1. Työskentelyalue	--Valitse-- <input type="text"/>		
2. Työskentelykunta (ei paljastu tutkimuksen raportoinnissa)	<input type="text"/>		
3. Sukupuoli	--Valitse-- <input type="text"/>		
4. Ikä	--Valitse-- <input type="text"/>		
5. Onko sinulla sosiaalityöntekijän ammatillinen pätevyys?	--Valitse-- <input type="text"/>		
6. Koulutus	<input type="text"/>		
7. Kuinka monta vuotta olet hoitanut lastensuojelun sosiaalityön tehtäviä?	--Valitse-- <input type="text"/>		
8. Mistä olet saanut tietoa alueellisesta lastensuojelun moniammatillisesta asiantuntijatyöryhmästä?	<input type="text"/>		
9. Onko sinulla tarpeeksi tietoa työryhmästä?	--Valitse-- <input type="text"/>		
Jos sinulla ei ole tarpeeksi tietoa, millaista tietoa tarvitsisit?	<input type="text"/>		
10. Oletko käyttänyt työryhmää työskentelyn apuna?	--Valitse-- <input type="text"/>		
11. Kuinka monta kertaa olet käyttänyt työryhmää?	--Valitse-- <input type="text"/>		
OSA 2 - TYÖRYHMÄN KÄYTTÖ (niille vastaajille, jotka ovat käyttäneet työryhmää)			
12. Millaisessa tapauksessa/tapauksissa olet käyttänyt työryhmää?			
a. Lastensuojelun tarpeen arvioinnissa	kyllä ☐	ei ☐	
b. Avohuollon tukitoimien suunnittelussa	kyllä ☐	ei ☐	
c. Huostaanoton suunnittelussa/päätöksenteossa	kyllä ☐	ei ☐	
d. Huostaanoton purkamisessa	kyllä ☐	ei ☐	
e. Sijaishuoltoon liittyvissä asioissa	kyllä ☐	ei ☐	
Jos olet käyttänyt työryhmää sijaishuoltoon liittyvissä asioissa, millaisissa?	<input type="text"/>		

f. Muissa tapauksissa	kyllä ☐		ei ☐	
Jos olet käyttänyt työryhmää muissa tapauksissa, millaisissa?				
13. Millaista apua hait työryhmältä?				
a. Suullista konsultointia	kyllä ☐		ei ☐	
b. Kirjallista lausuntoa	kyllä ☐		ei ☐	
Jos hait kirjallista lausuntoa, mihin tarkoitukseen hait sitä?				
c. Joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä	kyllä ☐		ei ☐	
Jos hait joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä, minkä alojen?				
d. Jotain muuta apua	kyllä ☐		ei ☐	
Jos hait jotain muuta apua, niin mitä?				
14. Arvioi, millainen vaikutus seuraavilla asioilla on ollut päätökseesi käyttää työryhmää				
a. Halusin kokeilla millaista työryhmän käyttäminen on	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
b. Halusin saada puolueettoman mielipiteen	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
c. Oli helpompaa käyttää työryhmää kuin paikallista konsultointia	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
d. Paikallinen moniammatillisuus ei ollut riittävää	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
e. Sain työyhteisöltäni kannustusta työryhmän käyttöön	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
f. Olin kuullut positiivisia asioita työryhmästä	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
Oli muita syitä, miksi käytin työryhmää	--Valitse--			
Jos oli muita syitä, mitä ne olivat?				
15. Saitko mielestäsi tarvitsemaasi apua työryhmältä?	--Valitse--			
Jos sait tarvitsemaasi apua, millaista apua sait?				

Jos sait tarvitsemaasi apua, miten saamasi apu auttoi työskentelyäsi?	
Jos et saanut tarvitsemaasi apua, millaista apua olisit toivonut?	
Jos et saanut tarvitsemaasi apua, millaisia puutteita avun antamisessa ilmeni?	
16. Miltä tuntui pyytää apua työryhmältä?	
17. Miten tapauksen esittelyyn tarkoitettu valmis lomakepohja mielestäsi toimi?	

OSA 3 - TYÖRYHMÄN KÄYTTÄMÄTTÄ JÄTTÄMINEN (niille vastaajille, jotka eivät ole käyttäneet työryhmää)

18. Arvioi, millainen vaikutus seuraavilla asioilla on ollut siihen, että et ole käyttänyt työryhmää				
a. Minulla ei ole ollut aikaa valmistella tapausta työryhmälle	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
b. Ei ole ollut sellaisia asiakastapauksia, joissa olisin tarvinnut muiden ammattialojen konsultointia	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
c. Paikallinen moniammatillisuus on ollut riittävää	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
d. On hankalaa, että työryhmä kokoontuu toisella paikkakunnalla	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
e. En ole saanut työyhteisöltäni tukea työryhmän käyttöön	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
f. Olen kuullut negatiivisia asioita työryhmästä	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
g. Työryhmäkäsittely on ollut vaikea saada sopivaan ajankohtaan tapauksen kannalta	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
h. Minulla ei ole ollut tarpeeksi tietoa työryhmästä ja sen käyttämisestä	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
i. Minusta on tuntunut pelottavalta viedä oma asiakastapaus työryhmälle	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐

j. En usko, että olisin saanut olennaista apua työryhmältä	suuri vaikutus ☐	jonkin verran vaikutusta ☐	ei vaikutusta ☐	en osaa sanoa ☐
On ollut muita syitä, miksi en ole käyttänyt työryhmää	---Valitse---			
Jos on ollut muita syitä, mitä ne olivat?				

OSA 4 - TYÖRYHMÄN KÄYTTÖ TULEVAISUUDESSA (kaikille vastaajille)

19. Voisitko ajatella käyttäväsi työryhmää tulevaisuudessa?	---Valitse---			
Jos et voisi ajatella käyttäväsi työryhmää tulevaisuudessa, niin minkä takia?				
20. Jos voisit ajatella käyttäväsi työryhmää tulevaisuudessa, niin millaisissa tilanteissa?				
a. Lastensuojelun tarpeen arvioinnissa	kyllä ☐		ei ☐	
b. Avohuollon tukitoimien suunnittelussa	kyllä ☐		ei ☐	
c. Huostaanoton suunnittelussa/päätöksenteossa	kyllä ☐		ei ☐	
d. Huostaanoton purkamisessa	kyllä ☐		ei ☐	
e. Sijaishuoltoon liittyvissä asioissa	kyllä ☐		ei ☐	
Jos voisit ajatella käyttäväsi työryhmää sijaishuoltoon liittyvissä asioissa, millaisissa?				
f. Muissa tapauksissa	kyllä ☐		ei ☐	
Jos voisit ajatella käyttäväsi työryhmää muissa tapauksissa, millaisissa?				
21. Jos voisit ajatella käyttäväsi työryhmää tulevaisuudessa, millaista apua voisit tällöin hakea?				
a. Suullista konsultointia	kyllä ☐		ei ☐	
b. Kirjallista lausuntoa	kyllä ☐		ei ☐	
Jos voisit ajatella hakevasi kirjallista lausuntoa, mihin tarkoitukseen hakisit sitä?				
c. Joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä	kyllä ☐		ei ☐	
Jos voisit ajatella hakevasi joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä, niin minkä alojen?				
d. Jotain muuta apua	kyllä ☐		ei ☐	

Jos voisit ajatella hakevasi
jotain muuta apua, niin mitä?

OSA 5 - TYÖRYHMÄN TÄRKEYS (kaikille vastaajille)

22. Onko työryhmä mielestäsi
tärkeä?

--Valitse--

Jos työryhmä ei ole mielestäsi
tärkeä, niin miksi?

23. Minkä alojen asiantuntijat
ovat mielestäsi erityisen
tärkeitä työryhmässä? (nimeä
vähintään kaksi)

24. Millaisia etuja työryhmän
käytöllä mielestäsi on?

25. Millaista kehittämistä
työryhmän toiminta mielestäsi
tarvitsee?

26. Haluatko tuoda vielä esille
jotain aiheeseen tai kyselyyn
liittyvää?

Kiitos vastauksestasi!

Lähetä vastaus

Liite 2: Kyselyn saatekirje

Hyvä lastensuojeluasioita hoitava sosiaalityöntekijä

Teidät on valittu mukaan sosiaalityön pro gradu – tutkimukseen liittyvään sähköiseen kyselyyn.

Teen tutkimusta Pohjois-Savon ja Keski-Suomen alueellisista lastensuojelun moniammatillisista asiantuntijatyöryhmistä. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, miten lastensuojeluasioita hoitavat sosiaalityöntekijät ovat kokeneet alueellisesti järjestettyjen lastensuojelun moniammatillisten asiantuntijatyöryhmien toiminnan. Kyselyyn vastaaminen ei edellytä työryhmän käyttöä tai tietoa työryhmästä, koska tutkimuksessa pyritään selvittämään kaikkia mahdollisia näkökulmia.

Vastauksissa annettuja tietoja käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti eikä kenenkään vastaajan henkilöllisyys tai työskentelykunta paljastu tutkimuksen raportoinnissa. Tutkimuksella on hyväksyntä työryhmiä koordinoivilta yksiköiltä.

Vastaattehan kyselyyn mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään _____ mennessä.

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu internetissä ja vie aikaa noin 20 minuuttia. Pääsette kyselyyn klikkaamalla alla olevaa linkkiä tai kopioimalla linkin nettiselaimenne.

Ystävällisin terveisin ja yhteistyöstä kiittäen

Annu Mahonen

Sosiaalityön opiskelija

Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos

Kuopion yliopisto

Liite 3: Tilastollisen aineiston frekvenssijakaumat

K1 Työskentelyalue

	Arvo	n	Prosentti
Havainto Keski-Suomi	1	27	42,9
Pohjois-Savo	2	36	57,1
Yhteensä		63	100,0

K2 Työskentelykunnan koko

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri kunta, yli 90.000 asukasta	1	24	38,1	43,6
keskisuuri kunta, n. 20.000 asukasta	2	8	12,7	14,5
pieni kunta, 10.000 asukasta tai alle	3	23	36,5	41,8
Yhteensä		55	87,3	100,0
Tieto puuttuu	.	8	12,7	
Yhteensä		63	100,0	

* Alkuperäisessä kysymyksessä kysyttiin kyselylomakkeessa työskentelykunnan nimeä. Kunnat jaettiin jälkikäteen yllä esitettyihin luokkiin kuntien koon perusteella.

K3 Sukupuoli

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto nainen	1	59	93,7	93,7
mies	2	4	6,3	6,3
Yhteensä		63	100,0	100,0

K4 Ikä

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto 20-29 vuotta	1	10	15,9	16,1
30-39 vuotta	2	13	20,6	21,0
40-49 vuotta	3	19	30,2	30,6
50-59 vuotta	4	18	28,6	29,0
60 vuotta tai yli	5	2	3,2	3,2
Yhteensä		62	98,4	100,0
Tieto puuttuu	.	1	1,6	
Yhteensä		63	100,0	

K5 Onko sinulla sosiaalityöntekijän ammatillinen pätevyys?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	55	87,3	87,3
ei	2	8	12,7	12,7
Yhteensä		63	100,0	100,0

K6 Koulutus

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto yhteiskuntatieteiden maisteri, pätevä	1	39	61,9	69,6
muu sosiaali-alan koulutus, pätevyys siirtymäsääntöjen perusteella	2	11	17,5	19,6
sosionomi	3	3	4,8	5,4
muu	4	3	4,8	5,4
Yhteensä		56	88,9	100,0
Tieto puuttuu	.	7	11,1	
Yhteensä		63	100,0	

* Alkuperäisessä kysymyksessä koulutusta kysyttiin kyselylomakkeessa avoimella kysymyksellä. Koulutukset jaettiin yllä esitettyihin luokkiin jälkikäteen.

K7 Kuinka monta vuotta olet hoitanut lastensuojelun sosiaalityön tehtäviä?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto 0-5 vuotta	1	25	39,7	39,7
6-10 vuotta	2	13	20,6	20,6
11-20 vuotta	3	12	19,0	19,0
yli 20 vuotta	4	13	20,6	20,6
Yhteensä		63	100,0	100,0

K9 Onko sinulla tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	37	58,7	58,7
ei	2	10	15,9	15,9
en osaa sanoa	3	16	25,4	25,4
Yhteensä		63	100,0	100,0

K10 Oletko käyttänyt asiantuntijaryhmää työskentelyn apuna?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- pro- sentti
Havainto kyllä	1	17	27,0	27,0
en	2	46	73,0	73,0
Yhteensä		63	100,0	100,0

K11 Kuinka monta kertaa olet käyttänyt asiantuntijaryhmää?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto yhden kerran	1	12	19,0	70,6
kaksi kertaa	2	2	3,2	11,8
kolme kertaa tai enemmän	3	3	4,8	17,6
Yhteensä		17	27,0	100,0
Ei ole käyttänyt	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

* Alkuperäisessä kysymyksessä kyselylomakkeessa vaihtoehtona oli myös en ole käyttänyt ryhmää.

K12 Millaisessa tapauksessa/tapauksissa olet käyttänyt asiantuntijaryhmää?**K12a Oletko käyttänyt asiantuntijaryhmän apua lastensuojelun tarpeen arvioinnissa?**

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	4	6,3	23,5
ei	2	13	20,6	76,5
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K12b Oletko käyttänyt asiantuntijaryhmän apua avohuollon tukitoimien suunnittelussa?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	5	7,9	29,4
ei	2	12	19,0	70,6
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K12c Oletko käyttänyt asiantuntijaryhmän apua huostaanoton suunnittelussa/päätöksenteossa

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	11	17,5	64,7
ei	2	6	9,5	35,3
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K12d Oletko käyttänyt asiantuntijaryhmän apua huostaanoton purkamisessa?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	2	3,2	11,8
ei	2	15	23,8	88,2
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K12e Oletko käyttänyt asiantuntijaryhmän apua sijaishuoltoon liittyvissä asioissa?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	8	12,7	47,1
ei	2	9	14,3	52,9
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K12f Oletko käyttänyt asiantuntijaryhmän apua muissa tapauksissa?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	0	0,0	
ei	2	17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä	63	63	100,0	

K13 Millaista apua hait asiantuntijaryhmältä?**K13a Haitko asiantuntijaryhmältä suullista konsultointia?**

		Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto	kyllä	1	16	25,4	94,1
	ei	2	1	1,6	5,9
	Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto	puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä			63	100,0	

K13b Haitko asiantuntijaryhmältä kirjallista lausuntoa?

		Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto	kyllä	1	9	14,3	52,9
	ei	2	8	12,7	47,1
	Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto	puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä			63	100,0	

K13c Haitko asiantuntijaryhmältä joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä?

		Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto	kyllä	1	12	19,0	70,6
	ei	2	5	7,9	29,4
	Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto	puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä			63	100,0	

K13d Haitko asiantuntijaryhmältä jotain muuta apua?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	1	1,6	5,9
ei	2	16	25,4	94,1
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K14 Arvioi, millainen vaikutus seuraavilla asioilla on ollut päätökseesi käyttää asiantuntijaryhmää**K14a Halusin kokeilla, millaista asiantuntijaryhmän käyttäminen on**

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	2	3,2	11,8
jonkin verran vaikutusta	2	9	14,3	52,9
ei vaikutusta	3	6	9,5	35,3
en osaa sanoa	4	0	0,0	0,0
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K14b Halusin saada puolueettoman mielipiteen

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	13	20,6	76,5
jonkin verran vaikutusta	2	3	4,8	17,6
ei vaikutusta	3	1	1,6	5,9
en osaa sanoa	4	0	0,0	0,0
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K14c Oli helpompaa käyttää asiantuntijaryhmää kuin paikallista konsultointia

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	2	3,2	11,8
jonkin verran vaikutusta	2	7	11,1	41,2
ei vaikutusta	3	6	9,5	35,3
en osaa sanoa	4	2	3,2	11,8
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K14d Paikallinen moniammatillisuus ei ollut riittävää

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	6	9,5	35,3
jonkin verran vaikutusta	2	5	7,9	29,4
ei vaikutusta	3	3	4,8	17,6
en osaa sanoa	4	3	4,8	17,6
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K14e Sain työyhteisöltä kannustusta asiantuntijaryhmän käyttöön

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	6	9,5	35,3
jonkin verran vaikutusta	2	7	11,1	41,2
ei vaikutusta	3	4	6,3	23,5
en osaa sanoa	4	0	0,0	0,0
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K14f Olin kuullut positiivisia asioita asiantuntijaryhmästä

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	6	9,5	35,3
jonkin verran vaikutusta	2	4	6,3	23,5
ei vaikutusta	3	5	7,9	29,4
en osaa sanoa	4	2	3,2	11,8
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K14g Oli muita syitä, miksi käytin asiantuntijaryhmää

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	3	4,8	25,0
ei	2	9	14,3	75,0
Yhteensä		12	19,0	100,0
Tieto puuttuu	.	51	81,0	
Yhteensä		63	100,0	

K15 Saitko mielestäsi tarvitsemaasi apua asiantuntijaryhmältä?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	13	20,6	76,5
en	2	0	0,0	0,0
sekä että	3	4	6,3	23,5
Yhteensä		17	27,0	100,0
Tieto puuttuu	.	46	73,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18 Arvioi, millainen vaikutus seuraavilla asioilla on ollut siihen, että et ole käyttänyt asiantuntijaryhmää

K18a Minulla ei ole ollut aikaa valmistella tapausta asiantuntijaryhmälle

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	7	11,1	15,2
jonkin verran vaikutusta	2	10	15,9	21,7
ei vaikutusta	3	24	38,1	52,2
en osaa sanoa	4	5	7,9	10,9
Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto puuttuu	.	17	27,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18b Ei ole ollut sellaisia tapauksia, joissa olisin tarvinnut muiden ammattialojen konsultointia

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	19	30,2	41,3
jonkin verran vaikutusta	2	12	19,0	26,1
ei vaikutusta	3	9	14,3	19,6
en osaa sanoa	4	6	9,5	13,0
Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto puuttuu	.	17	27,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18c Paikallinen moniammatillisuus on ollut riittävää

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	17	27,0	37,0
jonkin verran vaikutusta	2	20	31,7	43,5
ei vaikutusta	3	1	1,6	2,2
en osaa sanoa	4	8	12,7	17,4
Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto puuttuu	.	17	27,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18d On ollut hankalaa, että asiantuntijaryhmä kokoontuu toisella paikkakunnalla

	Arvo	n	Prosentti	Havainto-prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	3	4,8	6,5
jonkin verran vaikutusta	2	14	22,2	30,4
ei vaikutusta	3	20	31,7	43,5
en osaa sanoa	4	9	14,3	19,6
Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto puuttuu	.	17	27,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18e En ole saanut työyhteisöltäni tukea asiantuntijaryhmän käyttöön

	Arvo	n	Prosentti	Havainto-prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	5	7,9	10,9
jonkin verran vaikutusta	2	7	11,1	15,2
ei vaikutusta	3	31	49,2	67,4
en osaa sanoa	4	3	4,8	6,5
Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto puuttuu	.	17	27,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18f Olen kuullut negatiivisia asioita asiantuntijaryhmästä

	Arvo	n	Prosentti	Havainto-prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	0	0,0	0,0
jonkin verran vaikutusta	2	6	9,5	13,0
ei vaikutusta	3	35	55,6	76,1
en osaa sanoa	4	5	7,9	10,9
Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto puuttuu	.	17	27,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18g Asiantuntijaryhmäkäsittely on ollut vaikea saada sopivaan aikaan asiakastapauksen kannalta

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	4	6,3	8,7
jonkin verran vaikutusta	2	11	17,5	23,9
ei vaikutusta	3	28	44,4	60,9
en osaa sanoa	4	3	4,8	6,5
Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto puuttuu	.	17	27,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18h Minulla ei ole ollut tarpeeksi tietoa asiantuntijaryhmästä ja sen käyttämisestä

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	8	12,7	17,4
jonkin verran vaikutusta	2	18	28,6	39,1
ei vaikutusta	3	20	31,7	43,5
en osaa sanoa	4	0	0,0	0,0
Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto puuttuu	.	17	27,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18i Minusta on tuntunut pelottavalle viedä oma asiakastapaus asiantuntijaryhmälle

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto suuri vaikutus	1	0	0,0	0,0
jonkin verran vaikutusta	2	5	7,9	10,9
ei vaikutusta	3	37	58,7	80,4
en osaa sanoa	4	4	6,3	8,7
Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto puuttuu	.	17	27,0	
Yhteensä		63	100,0	

K18j En usko, että olisin saanut olennaista apua asiantuntijaryhmältä

		Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto	suuri vaikutus	1	1	1,6	2,2
	jonkin verran vaikutusta	2	16	25,4	34,8
	ei vaikutusta	3	20	31,7	43,5
	en osaa sanoa	4	9	14,3	19,6
	Yhteensä		46	73,0	100,0
Tieto	puuttuu	.	17	27,0	
	Yhteensä		63	100,0	

K18k On ollut muita syitä, miksi en ole käyttänyt asiantuntijaryhmää

		Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto	kyllä	1	6	9,5	16,7
	ei	2	30	47,6	83,3
	Yhteensä		36	57,1	100,0
Tieto	puuttuu	.	27	42,9	
	Yhteensä		63	100,0	

K19 Voisitko ajatella käyttäväsi asiantuntijaryhmää tulevaisuudessa?

		Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto	kyllä	1	55	87,3	87,3
	en	2	0	0,0	0,0
	en osaa sanoa	3	8	12,7	12,7
	Yhteensä		63	100,0	100,0

K20 Jos voisit ajatella käyttäväsi käyttää asiantuntijaryhmää tulevaisuudessa, niin millaisissa tilanteissa?

K20a Voisitko ajatella käyttäväsi asiantuntijaryhmän apua lastensuojelun tarpeen arvioinnissa?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	25	39,7	41,7
ei	2	35	55,6	58,3
Yhteensä		60	95,2	100,0
Tieto puuttuu	.	3	4,8	
Yhteensä		63	100,0	

K20b Voisitko ajatella käyttäväsi asiantuntijaryhmän apua avohuollon tukitoimien suunnittelussa?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	24	38,1	40,7
ei	2	35	55,6	59,3
Yhteensä		59	93,7	100,0
Tieto puuttuu	.	4	6,3	
Yhteensä		63	100,0	

K20c Voisitko ajatella käyttäväsi asiantuntijaryhmän apua huostaanoton suunnittelussa/päätöksenteossa?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	60	95,2	96,8
ei	2	2	3,2	3,2
Yhteensä		62	98,4	100,0
Tieto puuttuu	.	1	1,6	
Yhteensä		63	100,0	

K20d Voisitko ajatella käyttäväsi asiantuntijaryhmän apua huostaanoton purkamisessa

	Arvo	n	Prosentti	Havainto-prosentti
Havainto kyllä	1	57	90,5	96,6
ei	2	2	3,2	3,4
Yhteensä		59	93,7	100,0
Tieto puuttuu	.	4	6,3	
Yhteensä		63	100,0	

K20e Voisitko ajatella käyttäväsi asiantuntijaryhmän apua sijaishuoltoon liittyvissä asioissa

	Arvo	n	Prosentti	Havainto-prosentti
Havainto kyllä	1	38	60,3	65,5
ei	2	20	31,7	34,5
Yhteensä		58	92,1	100,0
Tieto puuttuu	.	5	7,9	
Yhteensä		63	100,0	

K20f Voisitko ajatella käyttäväsi asiantuntijaryhmän apua muissa tapauksissa?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto-prosentti
Havainto kyllä	1	12	19,0	27,3
ei	2	32	50,8	72,7
Yhteensä		44	69,8	100,0
Tieto puuttuu	.	19	30,2	
Yhteensä		63	100,0	

K21 Jos voisit ajatella käyttäväsi asiantuntijaryhmää tulevaisuudessa, millaista apua voisit tällöin hakea?

K21a Voisitko ajatella hakevasi asiantuntijaryhmältä suullista konsultointia?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	61	96,8	98,4
ei	2	1	1,6	1,6
Yhteensä		62	98,4	100,0
Tieto puuttuu	.	1	1,6	
Yhteensä		63	100,0	

K21b Voisitko ajatella hakevasi asiantuntijaryhmältä kirjallista lausuntoa?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	45	71,4	75,0
ei	2	15	23,8	25,0
Yhteensä		60	95,2	100,0
Tieto puuttuu	.	3	4,8	
Yhteensä		63	100,0	

K21c Voisitko ajatella hakevasi asiantuntijaryhmältä joidenkin tiettyjen alojen asiantuntijoiden mielipidettä?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	47	74,6	83,9
ei	2	9	14,3	16,1
Yhteensä		56	88,9	100,0
Tieto puuttuu	.	7	11,1	
Yhteensä		63	100,0	

K21d Voisitko ajatella hakevasi asiantuntijaryhmältä jotain muuta apua?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	9	14,3	23,1
ei	2	30	47,6	76,9
Yhteensä		39	61,9	100,0
Tieto puuttuu	.	24	38,1	
Yhteensä		63	100,0	

K21e Onko asiantuntijaryhmä mielestäsi tärkeä?

	Arvo	n	Prosentti	Havainto- prosentti
Havainto kyllä	1	47	74,6	74,6
ei	2	0	0,0	0,0
en osaa sanoa	3	16	25,4	25,4
Yhteensä	63	63	100,0	100,0

Kysymykset asiantuntijatyöryhmälle:

1)

2)

3)

Seuraavia moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän jäseniä toivotaan paikalle:
Lapsen työntekijät (merkitse rasti, jos osallistuu työryhmän kokoukseen):

Nimi _____

Virka-asema _____

Nimi _____

Virka-asema _____

Nimi _____

Virka-asema _____
Yhteyshenkilö kunnassa:

Nimi: _____

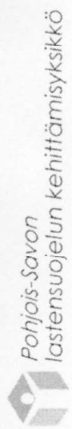
Osoite: _____

Puhelin: _____

Sähköposti: _____

Ilmoituspäivämäärä: ____ / ____ 20 ____

Liite 5: Pohjois-Savon asiantuntijaryhmän yhteenvetolomake asiakastapauksen esittelyä varten

SALASSA PIDETTÄVÄ

Lapsen työntekijät (Merkitse rasti, jos osallistuu kokoukseen)

Nimi

	☐
Virka-asema	☐

Yhteyshenkilöt kunnassa

Nimi:

Osoite:

Puhelin:

Sähköposti:

YHTEENVETOLOMAKE LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLISEEN ASiantuntijaryhmään

Kuvaus lapsesta ja perheestä nimettömänä (Liitteenä voi olla esim. sukutaulun ja/tai verkostokartta)

SALASSA PIDETTÄVÄ

Tapahtuma ajankohta / milloin?	Yhteydenotto / huolenaiheet Mitä on tapahtunut / havaittu	Suunnitelmat / Mitä on sovittu?	Kuka, mitä ja milloin on tehty? Tukitoimet / mitä toimenpiteitä on tehty?	Toteutuminen ja arviointi / Miten tilanne on muuttunut? Mitä on saatu aikaan?

Kysymykset asiantuntijaryhmälle

- 1.
- 2.
- 3.